

તેના ઉત્તરો શાસ્ત્રાધાર સાથે લક્ષી કાઢી તેને એક
લઘુ ગ્રંથનું રૂપ આપ્યું છે.

આ ગ્રંથ વાલ્ડ જીવોનેજ નહિ, પણ સામાન્ય
વૃદ્ધિમાન જીવોને પણ ઘણો ઉપકારક છે, તેનું
લાભ કારણ એ છે કે દરેક ઉત્તર શાસ્ત્રાધારપૂર્વક
આપવામાં આવ્યા છે. એકંદર જૂદાં જૂદાં ૭૦
શાસ્ત્રોના આધાર આપવામાં આવ્યા છે. જેની
અંદર સૂત્ર, ટીકા, ચૂર્ણિ, જાણ્ય તથા અનેક ગ્રં-
થોના આધારો છે. તે દરેકનાં નામોનું લીસ્ટ આ
સાથે સામેલ રાખવામાં આવ્યું છે. કુવલ-
માલા. લોકપ્રકાશ. સેનગ્રંથ. ૮ રમ.

તેના ઉત્તરો શાસ્ત્રાધાર સાથે
લઘુ ગ્રંથનું રૂપ આપ્યું છે.

આ ગ્રંથ બાલ જીવોનેજ નહિ
બુદ્ધિમાન જીવોને પણ ઘણો
સ્વાસ કારણ એ છે કે દરેક
આપવામાં આવ્યા છે. ૫૫
શાસ્ત્રોના આધાર આપવામાં
અંદર સૂત્ર, ટીકા, ચૂર્ણિ, જાપ્ય
ઓના આધારો છે. તે દરેકનાં
સાથે સામેલ રાખવામાં આવ્યું છે.
માલા, લોકપ્રકાશ, સેનપ્રશ્ન
આધારો ઘણા પ્રશ્નોના

આ ગ્રંથની અંદર આવેલા ૨૦૫
ક્રમણિકા આ સાથે આપવામાં આવેલી છે,
વાંચવાથી આ ગ્રંથનું ઉપયોગીપણું સ્વતઃ સિદ્ધ
શકે તેમ છે, જેથી તે સંબંધી અહીં વિશેષ લેખ-
વાની આવશ્યકતા નથી. તોપણ સ્વાસલક્ષ્ય લેખવા
લાયક યાવતો નીચે પ્રમાણે છે.

પ્રારંભમાં પંચપરમેષ્ઠીના ગુણો સંબંધી પ્રશ્નો છે.
ત્યારબાદ આવકના મામાયિકાદિ કરણીનાં ઉપક-
રણોની મિદ્ધતા કરી છે. ૪૬ મા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં
સ્ત્રીકેલુચર્ણને ત્યાગ પુષ્ટિ આપી છે. ૪૭ ને ૬૦ મા
પ્રશ્નમાં શ્રાદ્ધ કરવાનો નિષેધ કેટલીક રમુજી

તેના ઉત્તરો શાસ્ત્રાધાર સાથે લક્ષી કાઢી તેને એક
લઘુ ધ્યનનું રૂપ આપ્યું છે.

આ ધ્યંન વાલ જીવોનેજ નહિ, પણ સામાન્ય
બુદ્ધિમાન જીવોને પણ ઘણો ઉપકારક છે, તેનું
લાસ કારણ એ છે કે દરેક ઉત્તર શાસ્ત્રાધારપૂર્વક
આપવામાં આવ્યા છે. એકંદર જૂદાં જૂદાં ૭૦
શાસ્ત્રોના આધાર આપવામાં આવ્યા છે. જેની
શંદર સૂત્ર, ટીકા, ચૂણિં, જાપ્ય તથા અનેક ધ્યં-
નોના આધારો છે. તે દરેકનાં નામોનું હીસ્ટ્રા આ
સાથે સામેલ રાખવામાં આવ્યું છે. તેમાં કુવલય-
માલા, લોકપ્રકાશ, સેનપ્રશ્ન તથા હીરપ્રશ્નના
આધારો ઘણા પ્રશ્નોના સંબંધમાં આપવામાં આવ્યા છે.

આ ધ્યંનની શંદર આવેલા ૨૦૫ પ્રશ્નોની અનુ-
ક્રમણિકા આ માથે આપવામાં આવેલી છે, જે
વાંચવાથી આ ધ્યંનનું ઉપયોગીપણું મ્વતઃ મિલ્લ થઈ
શકે તેમ છે, જેથી તે સંબંધી અહીં વિશેષ લખ-
વાની આવશ્યકતા નથી. તોપણ લામ સુદ્ધ લેચવા
હાયક વાચનો નીચે પ્રમાણે છે

પ્રારંભમા પંચપરમેષ્ઠીના ગુણો સંબંધી પ્રશ્નો છે.
ન્યાયવાદ આચરના મામાયિકાદિ કર્મણીના ઉપક-
રણોની મિદ્ધતા કરી છે ૭૬ મા પ્રશ્નના ઉત્તરમા
શ્વેતિત્વર્ણને ન્યામ વૃષ્ટિ આવી ૩. ૭૭ ને ૬૦ મા
પ્રશ્નમા શ્વાદ કરવાનો નિવધ કેટલાંક મુત્રી

જણાવ્યો તથા જણાવ્યો હમીને દર વર્ષે છે. ૬૭
 મા પ્રધાન હજારમાં વડીઓની આગલી આપેલી
 છે તે ન્યાય વાવવા હાથે છે. તેમાં તથા ત્યા
 થઈના પણ પ્રધાનો હજારમાં ન્યાય નિવારનો
 નિર્દેશ પ્રમાણપૂર્વક નિર્દેશ કર્યો છે. તે જાણ નાઈત
 વાવવા હાથે છે. પ્રધા ૧૭૭ તથા ૧૪૭ મા હજાર
 મંદરે હજારના તથા પોમની આગળથી નિર્દેશ કરી
 છે. ૧૮૦-૧૮૦ને ૧૭૧ આ પણ પ્રધાનો હજારમાં
 જુદાં મોટી ન્યાય. જુદાં તથા જુદાં થઈના નિર્દેશ-
 માંદરેના નિર્દેશમાંથી જાણતર તથા જાણતર પણ
 વિશ્વાસથી આપેલાં છે મોટી ન્યાય નિર્દેશમાં-
 ની માં આગલી નજર પણ આપી છે. જ્યાંના વિ-
 વચન પણ હોમી દીધો નથી. જેવડના ૧૦૦ તથા
 ૧૦૦ પ્રધાનમાં રાજ આજ્ઞાનો મુખ નથી
 તે જહીવન તથા મુખમાં અને અગુરુપુનું
 મુખ્ય વડુ મારી રીત વતારી આપ્યું છે. અને તેને
 માત્ર મીઠાસુવર્ગિની ગણતરી કરેલી આજ્ઞા-
 વર્ગિની તે માત્ર માત્ર આગલી તે પ્રથમ દરેક
 તે જ આજ્ઞાના અને હાલમાં જ્યાંના રીતે
 જ્યાંના માત્ર તે જ આજ્ઞાના રીતે તે
 માત્ર જ્યાંના માત્ર તે જ આજ્ઞાના રીતે તે
 પ્રધાનમાં પણ તે જ આજ્ઞાના રીતે તે
 વતારના માત્ર તે જ આજ્ઞાના રીતે તે

— 100 —

अनुक्रमणिका.

प्रश्नोत्तर.

पृष्ठ.

१ देवाधिदेवता चार गुण	१
२ अष्ट महाप्रातिहार्ये सत् प्रातिहार्य कहे- यानुं प्रयोजन	२
३ सिद्ध परमात्माना आठ गुण	३
४ आचार्यना ३६ गुण	३
५ उपाध्यायना २५ गुण	५
६ अगियार अंग ने चार उपांगनां नाम	५
७ चरणसित्तरीना ३० जेद	६
८ करणसित्तरीना ३० जेद ...	७
९ मुनिराजना २७ गुण	८
१० चारित्रना अधिष्ठायक देव देवी ...	९
११ जीवनमुक्त कोण ? ...	१०
१२ हिमक प्राणीने मारवा योग्य ने ? .	१०
१३ दुःखी जीवोने मारी नाववा योग्य ने ?	११
१४ सम्यग्दृष्टि जीव निर्यचनुं आगुप्य वाधे ?	१२
१५ पंच महाअनधारीने नाणु अपाय ?	१०
१६ देवगुप्ते वदन कया विना पाणी पीवु कहे ?	१३
१७ पान उच्चार निवाय सामायिक प्रत्याख्यान आय ?	१३

- ३५ वृद्धादग्ध्यामां छप्र सामोटे काला दसो ? ४
- ३६ बिना प्रयोजन बेरी ९
- ३७ छिवि अने गणधी निदोष दाम्दो ... ९
- ३८ दाबुन जोषा बापत दारखलेख ९
- ३९ दाबुन वाग्ले दामनदेवमानी करोछी प्रायेना ५
- ४० गुरुजनना पथने करेछ प्रणाम ५
- ४१ पंचमकाष्ठमां देवतानु दर्शन, विद्यामंत्रनो
प्रज्ञाव, अयधिज्ञान ने जातिगमरादि दोष ?
- ४२ दीयाछीमां मेराइयानु प्रवर्त्तन यवानु कारण
- ४३ छुटारनु प्रवर्त्तन बेम अगुं ? ....
- ४४ मदापीर ग्यामीना कानमांधी कर्णदिखाका
काइगानु स्थित ....
- ४५ गुदीछ माताए पुथीने सहीमार्गनु आपेछ
निदण
- ४६ बिताए पुथीने करेछ पोष
(खीकेटवर्णीनी आपदपकता)
- ४७ घनोदधिनु पणन
- ४८ घनदात ननुदाननु पणन
- ४९ अंतर्गर्हापना मनुष्योनु स्वरूप
- ५० नेटिडिय र्चागिडिय जीवानु उत्पत्तिस्थान
- ५१ प्रवेयक ने अनुत्तर्गविमानता दयो उत्तर
यक्रिय करे ?
- ५२ कटगुठा वंशे पुवे थाय ?

५३ संमूर्द्धिम तिर्यच पंचेद्भिनी उत्कृष्ट आयुस्थिति ०३

५४ मनुष्य तिर्यच पंचेद्भिनी कायस्थिति ७-८

जयनी कहेवानुं कारण ८४

५५ व्याकरण जणवायी शुं लाभ ? ८६

५६ हुंढको व्याकरणेने व्याधिकरण केम कहे ने ? ८७

५७ वत्रीश सूत्रमां व्याकरणतो विषय ८९

५८ सांसारिक प्रसंगे धार्मिक क्रिया करवानी

उचितता ९२

५९ मरण पात्रु जमण करवुं योग्य ने ? ९३

(शास्त्राधारे अयोग्यपणुं)

६० जैनवर्गमां श्राद्ध करवानी बुढ ने ? ९९

(कथाओ तथा सवालोयुक्त उत्तर)

६१ साधु माध्वी ' वर्तमानयोग ' कहे ने तेनुं

कारण ११०

६२ एक ममस्या ११०

६३ तीर्थयात्रामां गूढक न लागे १२०

६४ तन्काय जय न पीवाना अयमर १२०

६५ यतंग कयय आहार कं ? १२१

(जीवदयाना मरंधमा वत्रीओनी अरजी)

६६ वगुवधनां दुष्ट रीयाज नाबुद थवा मरंधी

शास्त्राधार ... १३३

६७ शिकारमा दलाना दलोनो पोकार १३५

(सरो झरदीरता उपर त्रिपृष्ठनो संबंध)

६० राजाछोए करेछ तिकारनो त्याग १४०

(जोअराजा ने धनपाखनो संयाद)

६१ नित्यपिबनो सरो अर्थ १४३

७० देवछोकमां बिकछेछि जीयो नयी १४९

७१ सामाबिकनुं बाखमान १५०

७२ नरकना जीयो नयीन सम्यक्कस पामे १५२

७३ जिनपूजा ने प्रतिक्रमण करयानो समय १५२

७४ पूजा वखते केटछां परर भारण करवां ? १५३

७५ देयताओ केयी जाया घोछे ! १५३

७६ देयताओने निष्ठा होय ! १५४

७७ दोगुंदक देयता कया ? १५५

७८ देयताइ आहारनां पुद्गछो देखाय ? १५५

७९ गुगलिक तिर्यचोनी गति १५६

८० देयताओ घेछा घाय ? १५६

८१ तमस्कायनुं स्वरूप १५७

८२ कृष्णराजीनुं स्वरूप १५७

८३ मिथ्यात्वीनी करणी निष्फळ के नहीं ? १५९

८४ चार अनुत्तरविमानना देवोना जब ने आगु १६०

८५ उदना ने निमंत्रणमा फरक १६३

८६ मिद्धचक्रना यंत्रनी उत्पत्ति ने लाज १६४

८७ घोचीश तीर्थकरना मातापितानी गति १६६

८८ उपक्रमयी कमौनुं शुं थाय वे ? १६७

८९ तीर्थकरना साधुओनी संख्या विषे	१६९
९० प्रभुनी माता पास प्रतिबिंब मुकवानुं कारण	१७०
९१ प्रतिवासुदेवनी माता केटखां स्वप्न देखे ?	१७१
९२ झुप्काखनो संजव केम जाणी शकाय ?	१७२
९३ तीर्थकरनी देशनानी वाणी विषे	१७३
९४ समवसरण केटखुं उंचुं होय ?	१७४
९५ समवसरणना चार ध्वज	१७५
९६ समवसरणनुं ने प्रभुना शरीरनुं प्रमाण	१७५
९७ समवसरणमां वार पर्षदा	१७६
९८ देवद्वंदामां प्रभु साथे कोण होय ?	१७८
९९ प्रभु एक दिवसमां बीजीवार देशना आपे?	१७८
१०० सत्पुरुषोनुं आचरण	१७९
१०१ कोटीशिखानुं स्वरूप	१८०
१०२ ब्राह्मी परणेशी के कुमारी ?	१८२
१०३ रत्नप्रजाने पहेले पाथडे देहमान	१८३
१०४ साधुओने शुन मुहूर्त खेवानो अधिकार	१८३
१०५ चतुर्नक्त प्रत्याख्याननो अर्थ	१८५
१०६ पोषध उपग्रामनो अर्थ	१८६
१०७ माधुमाधीने केटखी तरंगनां वस्त्र कहये?	१८७
१०८ पाच भ्यावर कायना नाम	१८८
१०९ आगुन्य वृत्तवाना प्रकार	१८९
११० आगु वृत्तवार्थी प्राप्त ग्रना दोषनु नियामण	१९०
१११ अम्याभ्यासनु म्बर (साखाधार माये)	१९१

- ૨૦૧ શ્રીદેવચંદ્રાચાર્યે ત્રેસઠ શાલાકા પુરુષ
 ચરિત્ર વનાબ્યું તેનો મૂલ્ય આધાર ૩૧૮
- ૨૦૨ હંસ સમાન શિષ્ય કેવા હોય? ૩૧૯
- ૨૦૩ હંસ જલમાં મલી ગયેલા હુધને શીરીતે
 જૂડું કરી શકે છે ? ૩૨૦
- ૨૦૪ સાધુઓ અતિચારદોષની વિનુદ્ધિ માટે
 હમેશાં પ્રતિક્રમણ કરે છે ત્યાં વસ્ત્ર, ચોમાસી
 અને સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ શામાટે કરતા હશે? ૩૨૧
- ૨૦૫ તિથિ અને વારના સંયોગે સિદ્ધિયોગ શી
 રીતે થાય છે? ૩૨૩

॥ श्री ॥

प्रश्नोत्तरपुष्पमाला.

आद्यांतिमो जिनौ नत्वा, जित-
मारो रणांगणे ॥ तथा धर्मधुरा-
धारो, गणेशो चादिमांतिमौ ॥ १ ॥

विजयानंदसूरींक्ष, देवसूरिसमप्र-
जम् ॥ श्रीब्रह्मीविजयाजिरुयं, तथैव
गुरुपुंगवम् ॥ २ ॥

प्रश्नोत्तरमणीवक मालां, मालामिव
श्रियाम् ॥ कुर्वे दंसाजिधानोदं. स्वा-
न्योपकृतिदेनेये ॥ ३ ॥

प्रश्न. १ श्रीदेवाधिदेवता पार गुण, दशांशो-
त्तर. अशोकवृक्ष. मुरपुष्पवृष्टि-

दिव्यजनिधामरमामनं च ॥

‘नामंरुलं डुंडुजिरातपत्रं
सत्प्रातिहार्याणि जिनेश्वराणाम् ॥ १ ॥

ए काव्यमां प्रदर्शित आठ महाप्रा-
तिहार्य अने चार मूल अतिशय मली
श्रीशरिहंत जगवंतना वार गुण थाय ठे
ते आ प्रमाणे.

१ अशोकवृक्ष.	७ देवडुंडुजि.
२ देवोनी पुष्पवृष्टि.	८ व्रण ठत्र.
३ दिव्य ध्वनि.	९ अपायापगमाति-
४ चामर.	शय.
५ सिंहासन.	१० ज्ञानानिशय.
६ नामंरुल.	११ पूजानिशय.
	१२ वचनानिशय.

प्रश्न. २ उपर दशावेला अष्ट महा-
प्रातिहार्यने सत्प्रातिहार्य कहवानुं गुं
प्रयोजन ठे ?

उत्तर. श्रीनीयंकर जगवान्ने केव-

१ पांदा दशाना कृप्यन प्रातिहार्य कहवामां

જ્ઞાન યથા પાદ પાદે જગ્યાદ સમય-
તરણ ન થાય, તોપણ પૂર્વોક્ત થાઠ તો
દેશનાસમયે સાથે સતત વિદ્યમાન રહે છે.
આસ્તે તેજ સત્પ્રાતિદ્યાર્ય તરીકે ઝલ્લ્યાય છે.

પ્રશ્ન. ૩ શ્રીસિદ્ધ પરમાત્માના આઠ
ગુણનું વર્ણન કરો.

ઉત્તર. ૧ કેવલજ્ઞાન. ૫ અદ્વય સ્થિતિ.
૨ કેવલદર્શન. ૬ અરૂપી.
૩ અવ્યાવાધ સુખ. ૭ અગુરુલઘુ.
૪ દ્વાયિક સમ્ય- ૮ અનંત ઘલ,
કૃત્વ યથાલ્યાત ચારિત્ર.

જ્ઞાનાવર્ણાદિ અષ્ટ કર્મનો દ્વાય થ-
વાથી અનુક્રમે ઝલ્લ થાઠ ગુણો સિદ્ધ
પરમાત્મામાં પ્રગટ થાય છે.

પ્રશ્ન. ૪ શ્રીઆચાર્ય મહારાજના ઠ-
ત્રીશ ગુણનું દિગદર્શન કરાવો.

ઉત્તર. પંચિંદિઅ સૂત્રપાઠમાં પ્રસિદ્ધ
છે તે શ્રીઆચાર્ય મહારાજના ઠત્રીશ ગુણ
જાણવા. વીજા પણ અનેક પ્રકારે ઠત્રીશ

ગુણો નિવેદન કર્યા છે. તે માંહેલો એક પ્રકાર દર્શાવીએ ઠીએ.

॥ યદુક્તં પ્રવચનસારોદ્ધારે ॥

અઠવિદ્યા ગણિસંપદ, ચતુર્ગુણા નવરિ હુંતિ વત્તિસં ॥ વિણચ્છોઅ ચ-
તુષ્ણેચ્છો, વત્તીસગુણા ઇમે ગુરુણો ॥૧॥

આ ગાથાનો સાંરાંશ એવો છે કે અષ્ટ-
વિધગણિ સંપદાના ચાર ચાર જોડ કરતાં
ઘટ્ટીશ થાય છે. તેની સાથે વિનયના
ચાર જોડ મેલવતાં ગુરુના ઘટ્ટીશ (૩૬)
ગુણ થાય છે. તે અષ્ટ ગણિ સંપદા અને
ચાર પ્રકારના વિનયનાં નામ આ પ્રકારે છે.

૧ આચારસંપત્. ૪ ૭ પ્રયોગસંપત્. ૪

૨ શ્રુતસંપત્. ૪ ૮ મંમદ્પરિણામસંપત્. ૪

૩ જમીનસંપત્. ૪ ૩૨

૪ વચનસંપત્. ૪ ૧ આચારવિનય.

૫ વાચનાસંપત્. ૪ ૨ શ્રુતવિનય.

૬ મતિસંપત્. ૪ ૩ ચિદ્રોપણવિનય.

४ दोषपरिधातविनय

३६

ए ठत्रीश गुणनो विस्तार प्रवचनसारो-
द्धारथी जाणवो.

प्रश्न. ५ श्रीठपाध्यायजी महाराजना प-
द्मीश गुण क्या ?

उत्तर. थगीयार थंग तथा धार उ-
पागनुं पठन पाठन करे थने चरणसि-
त्तरी १ तथा करणसित्तरी १ पाले ए
सर्व मली पद्मीश गुण थाय ठे.

प्रश्न. ६ थगीयार थंग तथा धार उपांगनां
नाम कदो.

उत्तर. क्रमथी थगीयार थंग तथा
धार उपांगनां नाम नीचे मुजय जाण्यां.

॥ थगीयार थंग यथा ॥ धार उपांग यथा ॥

१ आचांगंग सूत्र	१ उवदाइ सूत्र
२ मृयगटांग सूत्र.	२ रायप्पमंली सूत्र
३ ठाणांग सूत्र.	३ जीवाजिगम सूत्र.
४ समवायांग सूत्र	४ पल्लवणा सूत्र.

३ ज्ञानादि त्रिक पटखे ज्ञान,
दर्शन, चारित्र.

१२ धार प्रकारनो तप.

४ क्रोधादि चारनो निग्रह.

ए ७० जेदने चरणसित्तरी कहेवामां
थ्यावे ठे.

॥ यदुक्तम् ॥

वय ५ समणधम्म १० संजम
१७, वेयावच्चं १० च वंजगुत्तीज ९,
नाणाइतिगं ३ तव १२ कोइ- नि-
ग्गहाइ ४ चरणेयं ॥

प्रश्न. ७ करणसित्तरीना ७० जेद कया ?

उत्तर. ४ चार प्रकारनी पिरुविशुद्धि.
५ समिति. १२ जावना. १२ प्रतिमा ए-
टखे प्रतिज्ञा. अतिग्रह विंशप. ५ इंद्रि-
यना निरोध. २५ पच्चीश प्रकारे पडिखे-

उत्तर. ब्राह्मी, सुंदरी, विजया, ज-
यंती अने योगकला ए पांच देवीं ठे.

॥ यदुक्तं श्रीनिगमप्रवचने नयसारो-
द्गारे श्रीमच्छाशनीनगुणानंदचूडामणौ च-
तुर्थाध्याये ॥

ब्राह्मीसुंदरीविजयाजयंतीयोगक-
लेति नाम्न्यो विशुद्धपंचमहाव्रताधि-
ष्ठात्र्य इति ॥

प्रश्न. ११ जीवन्मुक्त कोण ?

उत्तर. जीवन्मुक्त केवली जगवान्.

यदुक्तं निगमप्रवचने तृतीयाध्याये ॥

जीवन्मुक्ताः केवलिनो विदेह-
मुक्ताः मिश्राश्चेति ॥

प्रश्न. १२ केटुसाणक लोको एम कहे
ते के व्याघादिक हिंसक प्राणीने मा-
रवा जोडण कारणे एरु हिंसक प्रा-
णीने मारवार्थी घणा जीरानी रक्षा थाय
ते ते पाप्य तु क कम ?

उत्तर. पूर्वोक्त कहेवुं अयुक्त ठे, कारणके प्राणीमात्रची कांश्ने कांश् हिंसा तो यश् जाय ठे, तेथी ते सर्वेने मारवा जो-इशे अने तेम करवा जतां तो खाजने वदले मूल हानि थवानी.

॥ यदुक्तम् श्रीयोगशास्त्रांत-
रश्लोकसंग्रहे ॥

केचिद् वदन्ति दंतव्याः, प्राणिनः
प्राणघातिनः॥हिंस्रस्येकस्य घाते स्या-
द्, रक्षणं ज्ञेयसां किञ्च ॥ १ ॥ तदयुक्त-
मशेषाणां, हिंस्रत्वात्प्राणिनामिह ॥
दंतव्यता स्यात्तद्वान्मिथोर्मूलक्षतिः
स्फुटम् ॥ २ ॥

प्रश्न. १३ कोइ एम कहे ठे के दुःखी
जीवोने मारी नाखवा जोइए, कारणके ते-
मने मारवाची तेंमनां दुःखनो अथवश्य वि-
नाश थाय ठे. आ कथन दुरस्त ठे ॥

उत्तर. ए कथन दुरस्त नहीं, कारणके एम करवायी तो बाल, वृद्ध अने ग्लान प्रमुख तमाम दुःखीने मारवानो प्रसंग आवे, अने ते अल्प दुःखी जीवो मरीने नरकमां जाय तो तेमने त्यां अनंतुं दुःख सहन करुं पडे.

॥ यदुक्तम् श्रीयोगशास्त्रे ॥

संसारमोचकास्त्वाहुर्दुःखिनां वध
इष्यते ॥ विनाशे दुःखिनां दुःखवि-
नाशो जायते क्लृप्तः ॥ १ ॥ तदप्य-
सांप्रतं ते हि, दत्ता नरकगामिनः ॥
अनंतेषु नियोग्यंते, दुःखेषु स्वल्प-
दुःखकाः ॥ २ ॥

प्रश्न १४ मध्यमदष्टि तीव्र निर्गन्तुं
आयुष्य वांचे क. नदी ?

उत्तर मध्यमदष्टि तीव्र निर्गम आयु
अनुभव (जामवं) पञ्च वांचे नदी, कार-

एके प्रथम आध्यात्मिक धंधायुं होय तो ते
सम्यक्स्त्री जीव तिर्यग्गतिमां पण जाय ठे.

यदुक्तम् श्रीपरमानंदसूरिशिष्य श्री-
रत्नप्रज्ञसूरिविरचित कुवलयमाखायाम् ॥

सम्यग्दृष्टिजीवस्तिर्यगायुरनुज-
वति न पुनर्वधाति ॥ यतः ॥

जन्मेष्टमानिकोवश्यं, जंतुः सम्य-
क्त्ववासितः ॥ यदि नोद्भांतसम्य-
क्त्वो, व-दायुर्न पुराद्यवा ॥ १ ॥

प्रश्न. १५ पंच महाव्रतधारी यतिजीने
नाणुं थपाय के नहीं ?

उत्तर. यतिजीने जोजन, वस्त्र, पात्र,
श्रोपथ थने पुस्तक थापी शकाय पण
इव्य थापी शकाय नहीं, कारणके ते
इव्य खनार ने देनार धने नरकगामी
कहेला ठे.

॥ यदुक्तं श्रीआचारदिनकरे ॥

यतिन्यो जोजनं वस्त्रं, पात्रमोप-

वशात् मनसादृते तु दंडकोच्चरणव-
र्जिते सामायिकप्रत्याख्याने जज्ञे
जवतः तज्जज्ञे प्रायश्चित्तविधिप्रक्रमोक्तं
प्रायश्चित्तमाचरणीयम् ॥

प्रश्न. १७ श्रावकने सामायिकमां तथा
पोसहमां स्थापनाचार्य अने चरवलो मु-
हपत्ति राखवानुं कोइ सिद्धांतमां कह्युं
ठे के केम ?

उत्तर. श्रीश्रुत्युयोगद्वार सूत्रनी चूर्णिमां
सामायिक करनारने चार उपगरण राख-
वानुं फरमान ठे तेमां कह्युं ठे.

॥ तत्पाठो यथा ॥

सामाह्यकडस्स समणोवासगस्स
चउविहेधम्मोवगरणेपन्नने तंजहा-
ठयणायगिअत्ति मुहपत्तीअत्ति जव-
मात्रियत्ति दंडपाउपुठणमंचत्ति ॥

॥ तेमज व्यवहार सूत्रनी चूर्णिमां
वान् श्रीमद्दावीर स्वामी फरमावे ठे के
गौतम ! मुहपत्तिनुं पडिलेहण कर्या
जे कोइ वंदना दे तेने गुरुप्रायश्चित्त
वे. आ उग्रधी सिद्ध थाय ठे के सा-
यिक प्रतिक्रमणमां मुहपत्ति अथवश्य
वही जोइए, कारणके प्रतिक्रमणमां
द्वार गुरुवंदन करवुं पडे ठे.

॥ तथाच तत्पाठः ॥

जो मुहपत्तीयं अपडिलेहिता वं-
गं देई गोयमा तस्स गुरुअं पाय-
तं दविज्जा ॥

तथा सिंहश्रावके पोषधशाखामां जइ
पणनाचार्यनुं स्थापन करवापूर्वक मुह-
पत्तनी पडिलेहण करी पोसद् ग्रहण कर्यो
तो पाठ श्रीविवाहचूडियामां ठे ते आ
माणे.

॥ तथाच तत्पाठः ॥

गंतु पोसहसाळाए, ठावित्तु ठव-
णायरियं ॥ मुहपत्तिअं पमज्जंतो,
सीहो गिएहइ पोसहं ॥ १ ॥

प्रश्न. १९ केटलाएक एम कहे ठे के
मुहपत्ति तो साधुनुं उपगरण ठे, वास्ते
श्रावकोए उत्तरासंगना ठेडार्थी सामा-
यिक पोसहादि करवुं तेनुं केम ?

उत्तर मुखवस्त्रिकास्थापन प्रकरणमां
था वाचतनो एवो खुसासो कयों ठे के
यतिनुं उपगरण होवार्थी मुहपत्ति मूकी
देनामां थावती होय तो श्रावकोए वस्त्र
पण पहेरवुं न जाइए, केमके ते पण सा-
धुनुं उपगरण ठे. थने उत्तरीय वस्त्र मूक-
वानां विधि नां श्रीआवश्यकचूर्णि प्रमुख
थनेक जाम्बमां यत्तावेत्तां ठे, तेथी कया
यम्बानवस्यी. सामायिकादिक धार्मिक

પ્રકરણપ્રંથમાં ગાથારૂપે આ પ્રમાણે નિવે-
દન કરેલ છે.

॥ તથા ॥

મુદ્ગશ્ચ સત્તમંગે, જ્વાલગદસાસુ
કુંડકોલિશ્ચશ્ચો ॥ મુત્તૂળા ઉત્તરિહાં,
પદિવન્નો પોમહવયંપિ ॥ ૨ ॥

પ્રશ્ન. ૨૦ 'પુત્તમ્મ શ્યંતરણં' એવો પાઠ
કોઈ જગોળ આપે છે તેનો શું અર્થ છે ?

ઉત્તર. મુદ્ગપત્તિ પ્રકરણમાં ' પુત્તમ્મ
શ્યંતરણં ' ના પાઠનો અર્થ મુદ્ગપત્તિનો વેદો
કરેલો છે.

॥ તથાદિ ॥

પુત્તમ્મશ્યંતરણં નિ નદિવિશ્ચ પુત્તં
મુદ્ગપત્તિશ્યંતરણં ॥

પ્રશ્ન ૨૧ તત્ક. પ્રકરણમાં જ્વાલગદસાસુ
કુંડકોલિશ્ચ આવી અર્થ મનકરિત
૯૫ ૩ ૯ કાઢે ગાથામાંથી કયો છે ?

ઉત્તર. પ્રકરણકર્તાએ ઉપર યતાવેલો
અર્થ મનકલ્પિત નથી કર્યો, કિંતુ આ-
વશ્યકચૂર્ણિના સેવને અનુસરતો કર્યો છે.

॥ તથાહિ ॥

इअआवस्सगगादा मज्जेपडिअ-
स्सपुत्तसदस्स मुहपत्तिअस्सअहो
चुन्नीए वल्लीओ जम्हा ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન. ૨૨ શ્રાવક તથા શ્રાવિકા યદ્દેવ
પરવલો મુહપત્તિ રાખવાના ધોલા અ-
દરો કોઈ શાસ્ત્રમાં છે ?

ઉત્તર. શ્રીથનુયોગદ્વાર સૂત્રની ધૃત્તિમાં
સાધુ, સાધ્વી અને શ્રાવક, શ્રાવિકાને
મુખવગ્નિકા તથા રજોદરણ રાખવાના
સ્પષ્ટ અદ્યગો છે.

॥ તથાહિ તત્ત્મૂત્તમ્ ॥

સંકિંતં લોઽનુત્તરિય ત્વાવાવસ્સયં જં
તં સમણોવા મમણીવા સાવશ્યોવા

ઉત્તર. મુદ્પત્તિ દમ્ભેશ મુખ ઉપર
દોરાથી ઘાંધી રાખવી તે કુર્સિંગ છે તથા
ધીતરાગની આજ્ઞા વિરુદ્ધ છે. વાસ્તે તેમ
કરવું યોગ્ય નથી.

પ્રશ્ન. ૨૪ કોઈ સૂત્રમાં મુદ્પત્તિ દા-
યમાં રાખવાનો પાઠ છે ?

ઉત્તર. નીચે આપેલા સૂત્રપાઠોથી
મુદ્પત્તિ દાયમાં રાખવી સિદ્ધ થાય છે.
જુથો શ્રીદશવૈકાલિક સૂત્રના પાંચમા
અધ્યયનના પ્રથમ ઉદ્દેશાની ૮૩ મી
ગાથામાં (દૃષ્યગં) પટલે મુદ્પત્તિ
एवો પ્રકટ પાઠ છે, પણ મુલગં एवો
પાઠ નથી.

॥ તદ્યથા ॥

अणुन्नचित्तु मेहावी, पडिठन्नंमि
संवुडे ॥ दृढगं संपमज्जित्ता, तव
लुंजिज्ज संजए ॥ ૮૩ ॥

॥ अवचूरिः ॥

अनुज्ञाप्य तत्स्वामिनं मेधावी
साधुः प्रतिचित्रे कोष्टकादौ संवृत
उपयुक्तः साधुरिर्याप्रतिक्रमणं कृत्वा
तदनुद्स्तकं मुखवस्त्रिकारूपमादा-
येति वाक्यशेषः ॥ संप्रमृज्य विधिना
तेन कायं तत्र जुञ्जीत संयतः ॥ ८३ ॥

तथा श्रीशृंगचूषिया मूत्रमां दी-
क्षासमये मुद्गपत्ति हायमां आपवानो
पाठ वे.

॥ तद्यथा ॥

तथ्यो मूरी दंतीदंतुन्नण्डिं पि-
ट्टोवग्निकृष्णरम्मंछिण्डिं कंगेहिं रयद-
गांनविना वामकगनामिश्राण मु-
दपानिं स्रवानिं धग्निमम्मं नयश्रो-
गपगंमाम अजावगायहाय इकि-

कवयं नमुकारपुष्पं त्रिनिवारे उच-
रावेइ ॥

तथा श्रीआचारांग सूत्रना घीजा
श्रुतस्कंधमां घीजा थप्ययनना ग्रीजा
उद्देशामां खांसी तथा घगासुं प्रमुख
आवे तो हाथथी मुख ढांकवुं कहेयुं
ठे. वास्ते हुंदक जाइउंए पक्षपात
मूकी अने दृष्टि निमीलन करी जरा
विचार करवो जोइए के मुख बांध-
वानी आइहा होय तो सूत्रकार मोढे
हाथ राखवानुं फरमान केस करे ?
माटे मध्यस्थताथी नीचे थापेखो ते
पाठ तपासवो.

॥ तद्यथा ॥

मे त्रिष्कुवा त्रिष्कुणीवा नृमा-
नमाणेवा निम्मानमाणेवा काममा-
णेवा वीर्यमाणेवा जंजायमाणेवा

रूप धारण करनासे कालो विकराख.
अर्थात् लांवा दंतोष्ठवालो कोण थावे
ठे ? आ देखथी सावीत थाय ठे के
मुहपत्ति बांधी होत तो तेमना दांत
अने होठ शी रीते मालूम पवत ?
वास्ते तेमना हाथमां मुहपत्ति होवी
जोइए. एवं अजाण बालको पण स-
मजी शके तेम ठे. परंतु हुंडक तेरा-
पंथीउं समजी शकता नथी. ते तेमनां
कर्मनो दोष ठे. तेमना हितने माटे पाठ
देखाडवो ए अमारी फरज ठे, माटे उप-
कार बुद्धिथी श्रीउत्तराध्ययन सूत्रना
धारमा अध्ययननी गाथा खलीए ठीए.

॥ तद्यथा ॥

कयरे आगवइ दित्तख्ये, काले
विकराले पोक्कनामे ॥ ओमचेलए
पंसुदिशायज्ञ, संकर दुमं परि-
हरिय कंठे ॥ ६ ॥

रजसा पिशाचभूतः पांशुपिशाच-
 भूतः धूल्यावगुंठितशरीरत्वेन मलि-
 नवस्त्रत्वेन भूततुल्य इत्यर्थः एता-
 दृशः कोयं शंकरदूष्यकंठे परिधृत्य
 अत्रागच्छति समीपे आगतं दृष्ट्वा
 एवं उचुरित्यर्थः शंकर उत्करटकस्त-
 त्रस्यं दूष्यं वस्त्रं शंकरदूष्यं यद्यपि
 तस्य साधोर्वस्त्रं उत्करटकस्य नास्ति
 तथापि तेषां अत्यंतघृणोत्पादकत्वेन
 तैरुक्तं कोयं उत्करटकस्य वस्त्रं कंठे
 परिधृत्य पिशाचसदृशो भ्रमन्नत्राग-
 च्छति स हि हरिकेशीसाधुः कुत्रापि
 आत्मीयं उपकरणं न मुंचति सर्वं
 वस्त्रोपधिउपकरणादिकं गृहीत्वैव
 त्रिदायर्थं भ्रमतीति भावः ॥

प्रश्न. २५ कोऽ राजसना अथवा पंक्ति-

जैनशास्त्रों की सर्वथा एक है, परन्तु का-
 खांतरसे हमारे और दुंदियोंमें परस्पर
 विवाद चला आता है यद्यपि कर्णिक
 जगत्पर शास्त्रार्थनी दुष्ट है; परन्तु यह
 बात निश्चय नहीं हुई कि अमुक पक्ष
 साधु है। श्रीमहाराजकी न्यायशीलता
 और दयालुता देशांतरोंमें विख्यात है
 इससे हमें आशा है कि हमारेनी पर-
 स्पर विवादका मूल आपके न्याय प्रजा-
 पति से दूर होजावेगा। जगद्विद्यासे इन
 दिनोंमें दुंदियोंके महंत सोहनलालजी
 यहां आये हुये हैं उनके सन्मुखही
 हमें इन ठे ६ प्रश्नोंका उत्तर जैनमतके
 शास्त्रानुसार उनसे दिखाया जावे।”

आपके कथनानुसार उक्त महंत
 जीको इस विषयकी उत्तर दी गई, आप
 पत्र उत्तर पाकर साधु उदयचंदजीके
 अपने म्यानापत्रका अधिकार देकर

नके हानिलाजको अपना स्वीकार करके शास्त्रार्थ करना मान लियाथा ॥

तदनंतर श्री १०८ श्रीमन्महाराजाधिराजजीकी आज्ञानुसार हमलोगोंको शास्त्रार्थके मध्यस्थ नियत किया गया. तिस पिठे कई दिनतक हमारे सामने आपका और उदयचंदजीका शास्त्रार्थ होता रहा। शास्त्रार्थके समयपर जो प्रमाण आपने दिखलाये सो शास्त्रविहित थे। आपकी उक्ति और युक्तियेंजी निःशं-कनीय और प्रमाण्य थी। प्रायः करके श्लाघनीय हैं ॥

उक्त शास्त्रार्थके समयपर और इस डेढ वर्षके अंतरमेंजी जो इस विषयको विचारा हे उससे यह बात सिद्ध नहीं हुई कि जैनमतके साधुओंको वार्त्ताशा-पके सिवाय अहोरात्र अग्वंड मुखबंधन और सर्व काल मुखपोतिकाके मुखपर

रखनेकी विधि है । केवल घ्रांति है । केवल याज्ञिकीयके समयही मुखवस्त्रको मुखपर रखनेकी आवश्यकता है । हमारे बुद्धिवलकी दृष्टिद्वारा यह बात प्रकाशित होती है कि आपका पक्ष दुंदियोंसे घलवान् है ॥

यद्यपि आपका और दुंदियोंका मत एक है और शास्त्रजी एक है । इसमेंजी संदेह नहीं. साधु उदयचंदजी, महात्मा और शांतिमान् है, परंच आपने जैनमतके शास्त्रोंमें अतीव परिश्रम किया है और आप उनके परम रहस्य और गूढार्थको प्राप्त हुए है । सत्य बोही होना है जो शास्त्रानुसार हो और जिसमें उनके कायदोंमें स्वमत और परमतानुयायियोंको शंका ना हो. शास्त्रके विरुद्ध ग्रंथपरंपराका स्वीकार करना केवल दृढधर्म है ॥

तीनो संवाद ठे. तेमां पार्वतीए महादे-
व पासे सवाल कयों के 'हे महादेवजी !
जैन मुनिउं कैवा होय, केवो आधार
करे, केवुं कर्त्तव्य करे अने तेमनो अ-
वतार सामाटे थयेखो ठे ? ते निवेदन
करो. ' आ प्रमाणे पार्वतीनो सवाल
थतां महादेव बोल्या के ' हे देवि ! दं-
टकंवल सहित, उनना रजोहरणवाला,
शुद्ध आधारना खेवावाला, अने शास्त्रा-
नुसार चालवावाला, तुंची अर्थात् तर-
पणी हाथमां राखवावाला, जिज्ञाजोजन
करनारा अने श्रेत वख ठे जेमनां एवा
जैन मुनिउं कदापि क्रोध करता नथी,
अने जीवो उपर हमेश दया करे ठे. ते-
मनो अवतार, प्रति युगमां में मुक्ति का-
रण धर्मनो फेलावां करवा अने पापनुं
निकंदन करवा करेखो ठे.

१ हासना पीत वख कारणिक ठे.

॥ તથાહિ ॥

ઉત્તમપત્તં સાધુ, મઝમપત્તં સુસા
વગા જણિયા ॥ અવિરયસમ્મદિઠી
જહનપત્તં મુણેયધં ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન. ૨૭ મહાશ્રાવક કેવા હોય ?

ઉત્તર. દીન દુઃખીથામાં દયાબહે ક
રીને, તથા સાધુ સાધ્વી, શ્રાવક શ્રા
વિકા, જિનાલય, જિનપ્રતિમા, જિના
ગમાદિ પુસ્તકરૂપ સાત દેવમાં જ
ક્તિથી ધન વાચરતો શ્વને વ્રતમાં રહેલો
મહાશ્રાવક કહેવાય છે.

॥ યદુક્તમ્ ॥

એવં વ્રતસ્થિતો જત્તયા, સત્તદ્દેવ્ય
ધનં વપન્ ॥ દયયા ચાતિદીનેપુ, મ
હાશ્રાવક ઉચ્ચતે ॥

પ્રશ્ન. ૨૯ સાધર્મી યાત્સલ્ય કરવાર્થ
શો સાજ ?

4 10000 7 10000

10000 10000 10000

10000 10000 10000

10000 10000 10000 10000

10000 10000 10000 10000

10000 10000 10000 10000

10000 10000

तो ते श्रद्धाघ्रष्ट होवा जोइए, थयवा तेमने दुर्गतिनो जय नथी एम होवुं जोइए. जो जय होय तो तेश्यो थ्यावुं थयघटित कार्य केम करे ? गाय धकरीनी पेठे पोतानी थंगजाने वेचवी ते लोक-विरुद्ध थने धर्मविरुद्ध ठे, तेमां कांइ पण शक नथी. थ्या कन्याविक्रयना घोर कृत्ये केटखांपक कुटुंबोने पायमाख करी नाखेखां ठे. ग्राहकोनां मायाप थने घा-खवच्यां रखडतां थइ गयां ठे. वास्ते थ्या रीवाजने एकदम थटकाववानी खास जरूर ठे, कारणके कन्याना लोचमां थावेखा मनुष्यो कन्या वरोवर वढके तेथी थ-धिक धन थापी जेम शाकजाजी तोखी खे तेम कन्या खरीद करे ठे; पण थफ-सोस ठे के ते पामरो पोताने जीख मा-गवानो वखत थावशे ते तरफ जरा पण दरकार राखता नथी, थने पाठखथी

પત્ની જાય છે, ઝાંઘો જમી જાય
 રૂપ હૂપિત થાય છે, મુખમાંથી
 ઝરે છે, વાંધવો વચન માનતા
 થને ચાર્યા સેવા કરવાની ચાહના
 નથી. અફસોસની વાર્તા છે કે
 પરાજિત પામેલો પુરુષ પુત્રોથી પણ
 વજા પામે છે.

॥ તથાહિ ॥

ગાત્રં સંકુચિતં ગતિર્વિગ
 દંતાશ્ચ નાશં ગતા દૃષ્ટિર્નામ્યતિ
 મેવ હૂપિતં વક્ત્રં ચ લાલાયતે
 વાક્યં નૈવ કરોતિ વાંધવજનો
 ન શુશ્રૂપતે હા કષ્ટં જરયાન્નિ
 રૂપઃ પુત્રૈરવજાયતે ॥ ૧ ॥

અન. ૩૫ વૃદ્ધપણમાં પૂર્વોક્ત
 ત્તરમાં જણવેલી દાહન થાય છે.
 તેવી અવસ્થામાં કેટલાક વૃદ્ધ

ચાત્ મુલ્લ દાંત વિનાનું ઘોલું થયું છે અને
 દંડ પક્કી ચાલવું પડે છે, ઠતાં આશા
 વૃટતી નથી. એવા પૃષ્ઠો જ્યારે હજારોની
 ચેલીડે આવી નાના પ્રકારની આશાથી
 પાણિગ્રહણ કરવા લાગ્યા, ત્યારે લોજીલો
 કન્યાવિક્રય કરવા લલચાયા; કેમકે
 નિરુદ્ધમી દરમનું જાનારા તો એવા રસ્તા
 જોળતાજ હોય છે. તેમને આવી રીતે
 અનાયાસે વૃદ્ધ યાવા લલપતિ ઘનાવી દે
 ત્યારે તે નિર્વિવેકી લોકો લલચાય, એ
 સ્વાજ્ઞાવિક છે. વાસ્તે આ વૃદ્ધાઈની
 આશાજ અનર્થનું મૂલ છે. એક કવિએ
 કહ્યું પણ છે.

॥ તદ્યથા ॥

અંગં ગલિતં પલિતં મુંડં
 દશનવિહીનં જાતં તુંડં ॥
 વૃદ્ધો યાતિ ગૃહીત્વા દંડં

करतो दतो के, हे प्रवचनदेवि !
 तातने निरोग देखुं, राज्य पामुं, माहं
 म्यक्त्व पृद्धि पामे अने हुं कुवलय-
 माला साथे प्रवज्या ग्रहण करुं, तेवुं
 दिव्य ज्ञानयी जोइ उत्तम शकुन आप
 के जेयी मने शांति पाय. ए प्रकारे
 चिंतवन करे ठे तेदलामां मातीनी जा-
 खरवायुं मणिसुवर्णनुं ठग्र तेनी आगल
 जेट करी काइण कणुं के हे कुमार ! त-
 मारा समीप रहेला था राजाना मोटा
 जाइ जेठ जयंतिपुरीना पति ठे ते जयं-
 त राजाए तमारे वास्ते था देवताथधि-
 छित ठग्र मोकड्युं ठे. ते जोइ कुमारे
 चिंतवन कर्युं के शासनदेवतानो प्रजाव
 आश्चर्यकारी ठे. तंत्री था प्रथमज प्रधान
 शकुन थयुं.

॥ तथाच तदग्रंथे ॥

अन्यदिने कुमारः कुवलयमालया

चितितं अदो प्रवचनेद्व्याः प्रभावः
येन प्रथममेव प्रधानं शकुनमिति ॥

प्रश्न. ४० कोइ प्रधान पुग्गे गुरुजनना
पत्रने प्रणाम क्यों ठे के नदी ?

उत्तर. धी कुषल्यचंद्र कुमारे पो-
ताना पिताना पत्रने प्रणाम करेखो ठे.
तेनी धीना एधी ठे के दृढवर्म्म रा-
जानो खेखवादक उक्त कुमारना ठगी-
दारनी रजाधी कुमारना मुकाममां प्र-
वेश फरी प्रणामपूर्वक समीपे खेख
मूकी विनंति परया लाग्यो के 'हे देव !
श्यापने तातपूज्ये तेगाव्या ठे. ' तेवारे
कुमार प्रथम पिताना पत्रने प्रणाम करी त-
दनंतर तेने फांकीने पोतज वांचया लाग्या.

॥ तदुक्तं कुवलयमालायाम् ॥

श्री दृढवर्म्मणो नृपतेखेखवादः
प्रतीदारनिवेदितः प्रविश्य कुमारं

નનું મૂલ વિનયધર્મજ છે. ' શ્રીદશ-
 વેકાલિકમાં પણ કહ્યું છે કે ' વિનયથી
 જ્ઞાન થીને જ્ઞાનથી દર્શન થાય છે.' શ્યા-
 દિક ઘણું નિવેદન કર્યું છે.

॥ તથાચ શ્રીઉત્તરાધ્યયન
 સૂત્ર ગાથા ॥

સંયોગા વિપ્પમુક્કસ્સ, અણગારસ્સ
 ત્તિસ્સુણો ॥ વિણયં પાત્ત કરિસ્સામિ,
 અણુપુલ્લિં સુણહ મે ॥ ૨ ॥

॥ વ્યાख्या ॥

શ્રીમુધર્માસ્વામી જંવૂસ્વામિનં
 વક્તિ જંવૂસ્વામિનમુદ્દિય અન્યાનપિ
 શિપ્યાન્ વદન્તિ નો શિપ્યાઃ અહં
 આનુપૂર્વ્યા અનુક્રમેણ ત્તિસ્સોત્તિ-
 ક્કયા મધુકરવૃત્ત્યાદારં ગૃહીત્વા શરી-
 રધારકમ્ય માધોર્વિનયં પ્રાહુઃકરિ-

प्यामि मे मम विनयं प्रकटीकरि-
 प्यतो यूयं वाक्यं शृणुत यतो जिन-
 शासनस्य मूलं विनयधर्म एव ॥
 उक्तं च श्रीदशवैकालिके विनयाओ
 नाणं नाणाओ दंसणमित्यादि ॥

‘विनयेन विद्या ग्राह्या’ इत्यादि वाक्य-
 बडे विद्या संपादन करवानो पण शास्त्रकार
 एज रस्तो बतावे ठे, कारणके अविनित-
 पणार्थी संपादन करेली विद्या सफल यती
 नथी. वास्ते विनयगुणनी खास जरूर ठे.

प्रश्न. ४१ आ पंचम काळमां देवतानुं
 दर्शन तथा विद्यामंत्रनो प्रजाव अने अव-
 धिज्ञान तथा जातिस्मरणादि जाव होय
 के नहीं ?

उत्तर. श्रीतीर्थकद्वपमां कष्टुं ठे के बे
 हजार वर्षनी स्थितिवाला जस्मराशी ग्र-
 हनी पीडा निवर्त्त यशे त्वारे देवताउं दर्शन

आपशे. विद्यामंत्र पण अह्म जापथी प्र-
जाव देखाडशे. अथधिज्ञान अने जाति-
स्मरणादि जाव पण किंचित् प्रगट यशे.

॥ तथाहि ॥

दो वास सहस्सविंशो जासरासि
गहस्स पीडाए नियत्ताए य देवावि
दंसणं दाहिति विज्जा मंताय अप्पे-
णवि जावेण पद्दावं दंसिसंति ओहि-
नाण जाईसरणाइ जावाय किंचि
पयटे संति ॥

प्रश्न. ४२ दीवाली उपर मेराड्यानुं
प्रवर्त्तन शा कागणथी शरु ययुं ?

उत्तर. तम्मरार्जी मद्दनी पी गानो प्रति-
घान कग्ग्या खोकोण देयादिकनी आगती
करी, तेथी मेराड्यानुं प्रवर्त्तन ययुं.

॥ नदुनं श्रीर्ताभ्यंकल्पे ॥

नामगम।विद्यापट्टियायश्चं देव-

माणुसगवाइणं नीराजणा जणेहिं क-
या तेण किर मेराइयाणं पवत्ती जाया॥

प्रश्न. ४३ जुहाराणुं प्रवर्त्तन केम थयुं ?

उत्तर. विण्णुकुमारे लाख योजननुं
रूप कयुं त्त्यारे पृथ्वी उपर मोटो उत्पात
थयो हतो, थने खोको घणा जयत्रांत
थया हता. तेथी तेमणे शांतिना थवसरे
पोतानो नवो थवतार मानी जुहारादिनुं
प्रवर्त्तन कयुं. थ्या वनाव श्रीमुनिसुव्रत
स्वामीना शिष्य सुव्रताचार्यना समयमां
वन्यो. ते थवसरे पण चोमासानो चोथो
महिनो हतो, तेथी दीवाली उपर थ्या
वधी धामधूम थाय ठे. एतदपि श्रीतीर्थ-
कट्टे प्रोक्तमस्ति ॥

प्रश्न. ४४ श्रीमहावीर स्वामीना कान-
मांथी कयं स्थले कर्णशिलाका काढवामां
थ्यावी ?

उत्तर. श्रीतीर्थकट्टपमां एवो खेग्व ठे

के पावापुरीमां खरक वेद्ये श्रीमहावीर
 जगवान्ना कानमांथी कर्णशिलाका
 काढी; त्यां प्रजुना अवाजथी पर्वत पण
 फाटी गयो हतो. तथा डुरियरय वृत्तिमां
 पण आ वावतनो खुखासो नीचे मूजव
 आपेसो ठे.

॥ तद्यथा ॥

एकदा जगवान् विहरन् मध्यपा-
 पायां गतः तत्र सिद्धार्यो नाम एको व-
 णिग् वृत्तंते तस्य गृहे जगवान् गतः ।
 तस्य सिद्धार्यवणिजः खरकनाम
 वेद्यो मित्रं वृत्तंते तो छावपि सिद्धार्य-
 गृहे तिष्ठतः स्वामी सिद्धार्यं प्रविष्टः
 सिद्धार्यो वंदते मन्वति च वेद्यमन्ती-
 थंकरं दृष्ट्वा जगति अहो जगवान्
 सर्वं सुज्ञानमंपूर्णः परं मज्ज्यो दृश्यते
 ततः सिद्धार्यः मंत्रानः मन जगति

विधोक्त्य कुत्र शल्यमस्ति तेन दृष्टं
 कर्णयोः ततः उद्याने गत्वा कायोत्स-
 र्गे स्थितः तत्र औषधानि गृहीत्वा
 सिद्यार्थवेद्यौ गतौ भगवत्समीपे ततो
 जगवान् तैल्यद्रोण्यां स्थापितो मर्षि-
 तश्च ततो बहुजिर्मनुष्येर्यत्रित आक्रां-
 तश्च पश्चात्संडासकेन गृहीत्वा शल्यो-
 धारकृतो जगवता राटि मुक्ता ॥

प्रश्न. ४५ कोइ सुशीख माताए पोतानी
 पुत्रीने सतीमार्गनुं शिदण आप्युं ठे के
 केम ?

उत्तर. कुबखयमाखाने तेनी माताए
 सतीमार्गनुं शिदण आप्युं ठे के 'हे
 वत्से ! जो तुं गुणश्रेणिने संपादन करवा
 चाहती होय तो पतिमंदिरे पहुँचे ल्यारे
 हमेश निःसंशयपणे प्रिय वचन बोलती
 रहेजे, सासु प्रमुख गौरव योग्यनुं गौरव

त्वयानुकूलया ज्ञाव्यं, सपत्नीष्वपि
 संततम् ॥ १ ॥ तदपत्यानि दृश्यानि,
 निजानीवाश्रितेषु च ॥ कृपा कार्या न तु
 क्वापि, गर्वः सर्वप्रतीपकः ॥ ३ ॥ जुक्ते
 ज्ञतर्ति ज्ञोक्तव्यं, स्वप्यं च शयिते
 सति ॥ नीचिलोचनया स्थेयं, नीरंगी
 स्थगितास्यया ॥ ४ ॥ दुःखे दुःखिता
 पत्यौ, सुखिते सुखिता जवेः ॥ कोपव-
 त्यपि मा कोपं, विदधीत कदाचना ॥ ५ ॥
 कदापि पतिपादारविंदद्वयविलोक-
 नम् ॥ न हेयं सर्वदा सर्वसतीमार्गो-
 यमद्भुतः ॥ ६ ॥

प्रश्न. ४६ कोइ पिताए पुत्रीने बोध
 कर्यो वे ?

उत्तर. पंक्ति दयावर्धनकृत्त पर्वतिथि-
 विचार ग्रंथमां जयमिंद राजाए पोतानी
 पुत्री रत्नवतीने सासरे बलावतां था प्रकारे

‘तारो वाप पापी, मने शामाटे पापणी
कहे ठे?’ पति कहे ‘रे क्रोधमुखी ! तने
धिकार हो ?’ पत्नी कहे ‘रे जूठा वा-
चाळ ! ताराथी वळी कोण क्रोधी ठे ?’
आवी रीतनो जे स्त्रीचर्तारनो निरंतर
दंतकलह चालतो होय तेवा क्लेशपिम्मितने
शुं सुख होय ? अर्थात् कोइ तरेहनं सुख
समजवुं नही.

॥तदुक्तं सौभाग्यपंचमीकथायाम्॥

आः किं सुंदरि सुंदरं न कुरुपे किं
नो करोषि स्वयं, आः पापे प्रतिज-
ल्पसि प्रतिपदं पापस्त्वदीयः पिता ॥
धिक्त्वां क्रोधमुखीमलीकमुखर त्वत्तो-
पि कः कोपनो, दंपत्योरिति नित्यदं-
तकलहक्लेशार्तयोः किं सुखम् ॥ १ ॥

उपर दशविला क्लेशनुं निःकंदन

ફરી શક્તી હતી. ઘટલે પહેલીની મગ-
જશક્તિ ઈવી તો સીલેલી હતી કે તે
ઘકજવાર જેટલું શ્રવણ કરે તે યાદ રાખી
શક્તી હતી. ઘીજી ઘેવાર, થને શ્રીજી
ગ્રણવાર, ઈવી રીતે સાતમી સાતવાર
શ્રવણ કરેલું ધારણ કરી રાખતી હતી.
તેમનાં નામ શ્રીકલ્પ સૂત્રમાં આ પ્રમાણે
આપેલાં છે.

॥ તત્રથા ॥

જસ્કાય જસ્કદિન્ના, જૂઝ્યા તદ્-
ચેવ જૂઝદિન્નાય ॥ સેણાવેણા રેણા,
જઞ્ઞણીઝં થૂલિજ્ઞદસ્સ ॥ ૧ ॥

તથા જોજરાજાની રાજસજ્જાના શૃંગાર
થને તૃટથી ઠટાદાર ઘોસનાર ધનપાલ
પંડિતે પણ પોતાની પુત્રીને ઘાલપણથી
મામં શિક્ષણ આપી તેની મગજશક્તિ
ઈવી ઈવીલવી હતી કે તેણી તેને ઈક
અઠિર્નીય મદદગાર થઈ પડી હતી. તેની

त्वराची बोली उठी के पिताश्री ! आप
 निराश बसो नही. आपनो प्रयास निष्फल
 निबसो नही, कारणके आपना घनावेला
 ग्रंथनां पानां हुं पाखत्रीमाची जोती रही तुं,
 तेथी ते ग्रंथ मारा कंठस्य रहेलो ठे. वास्ते
 आप हवे ऊरुपथी खखवानो प्रारंज करो.
 तेवुं पुत्रीनुं कर्णामृत सदृश वचन सांजली
 धनपाख घणो खुशी बयो; अने जाणे
 नवुं जीवन आव्युं होय तेम हिमतनो
 हीमायती ते ग्रंथ खखवा लाग्यो. ज्यारे
 संपूर्ण खखाइ रह्यो त्यारे ते कदरदान
 पिताए पुत्रीनुं पवित्र नाम ग्रंथ साथे
 जोमी दइ तिखकमंजरीना नामथी ते
 पुस्तक प्रसिद्ध कर्युं. तेणीनी नाममुद्राची
 मुद्रांकित बयेलो ते अपूर्व ग्रंथ श्री जेस-
 खमेरना प्रख्यात जन जंकारमां अमारा
 जोशामां आव्यो. तेनी नकल करावी काव्य-
 माला गुप्तक साथे अमे मुद्रित करावी

પદવાસીઝંને મદદગાર ધાય તેમાં શું
 આશ્ચર્ય છે ! અતઃ જ માતાપિતાં પોતાની
 ચાલિકાને અને પરોપકારથી પરાઙ્ઘાલા-
 ઝંને ઘાલપણથીજ તન મન ધનનો જોગ
 આપી કેલવથી યોગ્ય છે. इत्यलं विस्तरेण.

પ્રશ્ન ૪૩. ઘનોદધિ શું चीज છે ? તેનું
 પ્રમાણ કેવું અને તે કયાં આગલ છે ?

ઉત્તર. ઘનોદધિ એ અસંખ્યાત યોજન
 પ્રમાણનો જલપિંડ છે, અને તે વિમાન
 તથા પૃથિવ્યાદિના આધારજૂત છે.

॥ तदुक्तं क्षमाकल्याणविरचित श्री-
 जीवविचारवृत्तौ ॥

ઘનોદધિર્વિમાનપૃથિવ્યાદ્યાધાર-
 જૂતાઽસંખ્યેયયોજનપ્રમાણપયઃપિંડ-
 રૂપઃ ॥

પ્રશ્ન ૪૪. ઘનવાત, તનુવાત કેવા હોય?
 અને તે કયે ઠેકાણે છે ?

ઉત્તર. ઘનવા અને તનુવા એ બંને ઘનો-

॥ तदुक्तं जीवविचारवृहद्वृत्तौ ॥

पुष्पस्सय परिमाणं, सयरिं खलु वास-
कोमित्रकाञ्चं वप्पन्नं च सहस्सा,
बोधवा वासकोडीणमिति ॥ १ ॥

प्रश्न ५३. संमूर्धिम पंचेंद्रिय स्थलचर
खेचर, उरग अने जुजगनी उत्कृष्ट आयुः-
स्थिति केटली होय ?

उत्तर. संमूर्धिम पंचेंद्रिय स्थलचरा-
दिनी नीचे मूजव उत्कृष्ट आयुप्यस्थिति
जाणवी.

१ गाय प्रमुखनी ७४००० हजार वर्षे.

२ घगला प्रमुखनी ७२००० हजार वर्षे.

३ सर्पादिकनी ५३००० हजार वर्षे.

४ घो गिरोली नोलीयादिकनी ४२०००
हजार वर्षे.

॥ तदुक्तं जीवविचारवृहद्वृत्तौ ॥

संमूर्धिमपंचेंद्रिया ये स्थलचरा ग-

સ્વ્યાત વર્ષના આયુષ્યનો કરે છે. તે કાર-
ણથી સાત આઠ જીવ કહ્યા છે. એટલે
પર્યાપ્તસંહિ મનુષ્યો અથવા પર્યાપ્તસંહિ
પંચેન્દ્રિય તિર્યંચો નિરંતર યથાક્રમથી સાત
જીવ મનુષ્યના કે તિર્યંચના કરી જો આઠમે
જીવે પણ તેમાંજ ઉત્પન્ન થાય તો નિય-
મથી અસંખ્ય વર્ષ આયુષ્યવાદા યુગલી-
યામાંજ ઉત્પન્ન થઈ શકે અને ત્યાંથી મરી
દેવતામાં ઉત્પન્ન થાય. તેવાર પૃથ્વી નવમો
પણ નરજીવ અથવા તિર્યંચજીવ થાય,
પરંતુ નિરંતર ન થાય.

॥ તદુક્તં જીવવિચારત્તદ્દૃષ્ટૌ ॥

સંહિનઃ પર્યાપ્તાઃ પંચેન્દ્રિયતિર્યગ્મ-
નુષ્યાઃ સપ્તાષ્ટો જિવા જિવેરન્ તત્ર સ-
પ્તજિવાસ્સંખ્યેયવર્ષાયુષોઽષ્ટમસ્ત્વ ડસં-
સ્વ્યાતવર્ષાયુરેવ તથાહિ પર્યાપ્તસંહિ-
મનુષ્યાઃ પર્યાપ્તસંહિપંચેન્દ્રિયતિર્યં-

चो वा निरंतरं यथासंख्यं सप्त नर-
 जवांस्तिर्यग्जवांश्चानुज्यूय यद्यऽष्टमे
 ज्यूयस्तेष्वोत्पद्यन्ते ततो नियमाद्ऽसं-
 ख्यातवर्षायुष्केष्वेवोत्पद्यन्ते असं-
 ख्यातायुष्कश्च मृत्वा सुरेष्वेवोत्पद्यन्ते
 ततो नवमोपि नरजवस्तिर्यग्जवो वा
 परं निरंतरं न लज्यते ॥

अथऽऽद्याकरणा ज्ञानाग्नी वां माला जामा

પદસિદ્ધેરર્થનિર્ણયો નવતિ
અર્થાત્તત્ત્વજ્ઞાનં

તત્ત્વજ્ઞાનાત્પરં શ્રેયઃ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૫૬. વ્યાકરણ જાણવાથી ઉપર દર્શાવેલું અજવાલું થાય છે અને અમૂલ્ય જ્ઞાન મેળવવામાં આવે છે, તતાં ધર્મને વધાને ધોલો દેનારા હુંદકો વ્યાકરણને વ્યાધિકરણ કેમ કહે છે ?

ઉત્તર. હુંદક જાણે વ્યાકરણને વ્યાધિકરણ કહે છે, તેનું પ્રયોજન તો એ સમજાય છે કે (પ્રથમતો પઠનં કઠનં કૃતં) એ વાક્યાનુસાર પહેલું તો જાણવુંજ કઠન, તેમાં વહી વ્યાકરણનું તો કહેવુંજ શું ! તેનાથી નાસીપાસ થાય તેમાં નવાઈ નથી. તેના અધ્યયનમાં તો જે હિંમતના હીમાયતી છે તેજ આગલ વધે જાય છે, અને જેટલું કાચર છે તે તો તેમાં ચક્ર માર્યાંજ કરે છે: વાસ્તે

વિજયજી થને પદ્મવિજયાદિના નામે
 ઝલ્લણાય છે. એવી રીતે ગુજરાત, માર-
 નાડ, માલવા તથા પૂર્વ વંગાલાદિ અનેક
 સ્થલે એવા દાલલા વન્યા છે કે સંખ્યા-
 વંધ સાધુ સાધ્વી થને શ્રાવક શ્રાવિકાણ
 તે મતનો ત્યાગ કર્યો છે. તેથી તેઝ
 વ્યાકરણને વ્યાધિકરણ કહે છે, પરંતુ
 તે કાંઈ વ્યાધિકરણ નથી. ગધેડાને સા-
 કર, કાગને ડાલ થને ઘુવરને પ્રકાશ
 સારો ન લાગે માટે તે સ્વરાય છે એવું
 કોઈ પણ બુદ્ધિમાન્ કબુલ કરશે નહીં.
 અલબત્ત તેઝ તો (વાણી વ્યાકરણેન)
 એ મહાવાક્યાનુસાર વ્યાકરણને એક
 વાચા સ્વીકરનાર તરીકેજ ગણશે.

પ્રશ્ન ૫૭. હુંડકો કહે છે કે થ મેતો
 ૩૨ સૂત્ર માનીએ ઠીએ, તેમાં વ્યાકરણનો
 વિષય હોય તો વતાવો.

ઉત્તર. શ્રીપ્રશ્ન વ્યાકરણાદિ અનેક
 સૂત્રોમાં વ્યાકરણનો વિષય છે, થને તેનું

कर्या विना सूत्रो वांची महामृपावादी
घने ठे, ते खरेखर खेदनो विषय ठे. अमे
आशा राखीए ठीए के हुंदक जाइउं नीचे
आपेखो श्रीअनुयोगहारनो मूल पाठ
तथा टीकार्थ जोइ तेने अनुसरतुं वर्तन
चलावशे अने पोतानो तथा अनुयायी-
उंनो शुरू शास्त्रार्थची उद्धार करशे.

॥ तत्सूत्रपाठो यथा ॥

सेकितं जावप्पमाणे १ चउव्विहे
पणत्ते तंजहा । समासिए, तद्धितए,
धातुए, निरुत्तिए । सेकितं समासिए
१ सत्त समासा जवंति । तंजहा ।
दंदेअ, बहुव्रीही, कम्मधारए, दिग्गू-
अ, तप्पूरिसे अद्वईजावे, एकसेसेअ

॥ तटीका यथा ॥

सेकितं जावप्पमाणे इत्यादि जावो
युक्तार्थत्यादिको गुणःम एव तदद्वारेण

॥ श्लोक ॥

तत्सांसारिककृत्यानि, कुर्याणेन विवे-
किना । तदंतर्धर्मकार्याणि, कार्याण्येव
यथोचितम् ॥ १ ॥

आ धावकोना तमाम विधि यताव-
नार शास्त्राधारे दरेक धावके पोतपाताने
त्यां पुत्रादिना जन्म विवाहादि शुभ प्रसं-
गे स्वस्वशक्ति अनुसारे अष्टाह महोत्सव,
उद्यापन महोत्सव, समवसरण महोत्सव,
विद्यार्थीउत्तरे उत्तेजन, इनामना मेखावना
थने दुष्काखपीमितादि स्वधर्मोत्तरे वा-
त्सल्य करवुं उचित ठे.

प्रश्न ५९. सांसारिक कृत्योपेकी मरण
पाठल वरो करवो थने तेमां छखलुट
खरच करवो ते योग्य ठे के केम ?

उत्तर. बाळ, तरुण के वृद्धमांथी कोइना
पण मरण पाठल जमण करवुं व्याजर्वा
नथी, कारणके ते निर्दयता, निःशुक्रता,

आदित्य वृद्धाश्च श्रुत्वा कृतं वाचुः स
 श्रापं तस्मिन् सति न शतं तस्मिन् श्रापे
 दानं च निर्दिष्टं तस्मिन् श्रापे वृद्धा
 माते विनश्वराः यथा न श्रुत्वा वृद्धा
 कायदेव वाच

विदुषाश्च न श्रुत्वा वृद्धाश्च श्रापं
 तस्मिन् श्रापे न श्रुत्वा वृद्धाश्च श्रापं
 विदुषाश्च श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धा
 श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धाश्च श्रापं
 श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धाश्च श्रापं
 श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धाश्च श्रापं
 श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धाश्च श्रापं
 श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धाश्च श्रापं

विदुषाश्च श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धा
 श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धाश्च श्रापं
 श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धाश्च श्रापं
 श्रापं तस्मिन् श्रापे वृद्धाश्च श्रापं

॥ तथाहि ॥

तदेव संखडिं नचा किञ्चं कज्जंति नो वए

आ सूत्रनी वृद्धृत्तिमां १४४४ ग्रंथना
कर्त्ता श्रीहरिचन्द्रसूरि महाराज उक्त पाठ-
नो एवो खुवासो करे ठे के जे प्रकरणक्रि-
यामां प्राणीजनां आयुष्य खंडित थाय
तेने संखडि थर्यात् जमणवार कहीए-
तेने जाणीने साधुजेंए 'पितादिकना नि-
मित्ते थावा जमणवार करवा योग्य ठे'
एवी जापा न बोखवी; कारणके तेथी
मिथ्यात्व वृद्धिनो दोष लागे ठे.

॥ तद्वृत्ति यथा ॥

वाग्विधिप्रतिषेधाधिकारेऽनुवर्त्त-
मान इदमपरमाह । तदेव तिसृत्रम् ।
तथैव संखडिं ज्ञात्वा । संखंड्यन्ते प्रा-

पचयानी ठे तेटसीज धावकोने पण ठे; तेमां न्यूनाधिक थाय तेम नधी. अत एय अमे आशा राखीए ठीए के जैनजाइउं थाया प्रजाविक धुरंधर आचार्य महाराजना वाक्यामृतनुं पान करी तेने मान थापवा साथे तेवा मिथ्यात्व पृच्छिना कारणने उन्मूलन करवा त्वरार्थी कटि-पण्ड थशे. जो तेम नहीं करे तो अमे खुद्दा शब्दोमां कहीं शकीए ठीए के तेउं पोताना कर्तव्यर्थी चुक्या गणाशे, तेमां कांइ पण शक नधी. इत्यलं विस्तरेण ॥

प्रश्न ६०. जैनवर्गमां पितृनिमित्त श्राद्ध करवानी दूट ठे के नहीं ?

उत्तर. जैनोमां श्राद्ध करवानी दूट नधी, तेथीज अंधिकाए तेम न करतां मुनिने दान थाप्युं दनुं. तेनुं पृक्षांत श्रीजिनमंडनगणिकृत श्राद्धगुणविवरणमां था प्रकारं थापेहुं ठे—

પહેલાં તેં મુનિને દાન કેમ આપ્યું ? એમ
 કહી ઘરમાંથી કાઢી મૂકી. તે પણ ઘે
 ઠોકરાને હાથ ધરી નીકળી. ગામમાં
 કોઈ જગાણ સ્યાન ન મલવાથી નગર ચ-
 દાર જતી હતી, તેવામાં થાકી ગયેલા
 ઠોકગઠણ જલની માગણી કરી. ત્યાંથી
 આગલ ચાલતાં શીલના પ્રજાવથી સૂકું
 સરોવર જલથી જરેયું થને શુષ્ક થાંવો
 ફલયુક્ત થયેલો દીઠો. જેટલામાં જલ
 થને ફલાદિકથી સુલી થયેલી તે, થાં-
 વાની ઠાયામાં ચેનથી વિસામો લેઠે, તેટ-
 લામાં તેની સાસુ ઘરની અંદર ગઈ. તે
 દરમિયાન અંધિકાના શીલના પ્રજાવથી
 તથા મુનિદાનના મહાત્મ્યથી શાસનદેવ-
 તાણ કરેલાં મુનિદાનસ્યાને આસનોને
 સોનાનાં થને અન્નકણોને મોતી થયેલાં,
 તથા જોજનોમાં જેવી હતી તેવી અગ્રશિ-
 खानે જોઈ હુશ થયેલી તે પુત્રને કહેવા

स्यानमां विचरतो अने जीवतो एवा पण
कोइ माणस मित्रना थापेला पिंडवडे
तृप्ति पामतो नधी, तेवुं थापणे प्रत्यक्ष
जोइए ठीए; त्यारे जे लक्ष्मां न थावे
तेवा शरीरने धारण करतो निर्जीव थयेलो
मरीने क्यां गयो, तेनो थापणने पत्तो
नधी, ठतां पिंडवडे कुतगने जेम तृप्त
करवामां थावे तेवी रीते जोखा लोकोथी
ते प्रिय स्वजन पिण्डदानधी तृप्त कराय
ठे. था ते केवो आश्चर्यजनक विधि ठे
ते जुवो—

॥ तत्काव्यं यथा ॥

एकस्थानचरोपि कोपि सुहृदा दत्तेन
जीवन्नऽपि, प्रीतिं याति न पिंडकेन
तदिदं प्रत्यक्षमालोक्यते ॥ जातः
क्वाप्यऽपजीवितश्च किञ्च यो विच्रन्न-
ऽल्लक्षं ननु, मुग्धैः श्वेव स तर्प्यते प्रिय-
जनः पिंडेन कोऽयं विधिः ॥ १ ॥

“ स्वर्गमां वेठेखा तमारा पितृथो
 अर्दी दान देवाची तृप्त पइ जाय ठे तो
 मास उपर वेठेखा माणसनी तृप्ति नीचे
 थनाज राखवाची कंम नथी पती ? थने
 मरेखानी तृप्तिने माटे धाऊ द्योय तो
 जेनां मातापिता परदेशमां जाय ठे तेने
 खरची मोफखवानी शी जरूर ठे । तथा
 खावानुं रस्ता पास्ते जानुं पंधावबुं ते पण
 व्यर्थ ठे. अर्दी आपणे त्यां मोकखवाने
 पदछे ब्राह्मणना पेटरूपी माकमां थनाज
 नाखी परदेशमां तेने पदोंचामी आपशुं.”

कदापि एम कहैवामां थावे के जीवतां
 नथी पदोंचतुं, पण मरी गया पठी पदों-
 चे ठे, तो जखा विचार करो के ज्यारे
 जीवनां दश हाथ दूर वेठेखाने नथी
 पदोंचतुं ना मरेखाने केम पदोंचे ? कंठखी
 थसंजवीत बात ?

त्यारे नानकजीए कलुं, जे जग्यानी मने खबर ठे त्यां जो आ पाणी नहीं पहुँचे तो तमारा पितृथो के जेनो पत्तो नथी के पृथ्वीना क्या जागपर ठे, तेने तमे श्राद्ध तथा तर्पणथी अन्न जल केम पहुँचानी शकशे ? वाचकवर्गें आ धायत उपर बुद्धिपूर्वक विचार करवो.

॥ कथा वीजी ॥

एक जाट हतो, तेनो पिता गुजरी गयो. तेना मरी गया चाद तेना गोरमद्वाराजे शय्यादान, गोदान विगेरे अनेक प्रकारनां दानथी जाटने लुंथ्यो. लुंठशामां कोइ जातनी कचाश राखी नहीं; परंतु जाटना घरमां एक उत्तम घोमी रु. ५०० नी हती ते गोरमद्वाराजनी नजरे पनी अने घोमी जोइने गोरमद्वाराजनो जीव तलपापड थवा मांड्यो के आ घोमी कंधी रीते जाट पामेथी पमावाय ? गोरमदा-

थाउं तुं, वास्ते तमे थाजने थाज घो-
 मीनुं दान कराधी छो; तो पठी मारा
 जेवो पितृलोकमां कोइ सुखी नहि.
 त्यारे जाटे कछुं के 'महाराज ! मारे
 सरकारनो कर जरवानो ठे, तेथी था
 घोमी बेची तमने एक घोमी थापावी
 द्रुं.' ते सांजखीने तो गोरना मनमां भूत
 जरायुं के था जाट तो छपसवा मांड्यो,
 तेदखामां जाटनां कोइ सगां त्यां थावी
 पहुँच्यां. तेमणे ज्यारे था घात सां-
 जखी त्यारे गोरनी तरफेण छइ जाटने
 ठपको थापवा छाग्यां के घाह ! घाह !
 घाप छुःखी थाय थने तुं एक घोमी
 थापवाने थाताकानी करे ! त्यारे वि-
 चारो जाट जोंगो पढ्यो थने ते बखते
 तो घोडीनुं दान करी दीधुं; पण विचार
 करतो वेगो के था गोरे नागरुदाइ क-
 रीने घोडी तो छइ लीधी. दवे कर

गया ते संवधमां थ्याज मने स्वप्नमां
 थ्यावी कहेवा लाग्यो के घोमी घणा दि-
 वसधी वांधेली होवार्थी हुं जेवो तेना उ-
 पर स्वार थयो के तरत घोमीनी मस्तीथी
 हुं नीचे पमी गयो. मारो पग तुटी गयो
 ठे. मँ थ्यहिंयां स्वर्गनावेधने घताव्यो तो
 वेधराजे कणुं के गोरदेवताने घेर बोखावी,
 तेना पग उपर धगधगतो गरम खोखं-
 मनो सखीउं खगाववो जोइए, तो तारो
 पग साजो थइ जाय. वास्ते गोरमहा-
 राज जखदी चाखो. सखीउं धगावी ते-
 यार करी थ्याव्यो हुं. हवे वीजकुख व-
 खत न करो. मारा वापने दुःखी जो-
 इने मने थ्या वखत कांइ सुजतुं नथी.
 विचारा पुरोहितनां मोतीथां मरी गयां,
 पण जाट तो तेनो हाथ पकमी खेंचवा
 मंमी पड्यो. गोर तो मनमां निसासा
 मूकी पश्चात्तापमां पड्यो के थ्या घोडी

हरामनुं खावाने सर्वने मन थाय.' आ
 प्रमाणे कही जाट घोमी ठोडी खाव्यो
 अने महाराजने गाळो देवा लाग्यो.
 वळी कहेवा लाग्यो के महाराज ! क-
 खियुग आववा लाग्यो ठे, तेथी हरामनुं
 खावानुं वंध थवानो वखत आव्यो ठे.
 वास्ते वाचकवर्गनुं खास ध्यान खेंचवानुं
 के आज तो दुनियामां ' मीठा मीठा
 गडपगरूप अने करवा करवा थूथू '
 एवो रिवाज पड्यो ठे. वास्ते आंख उ-
 घाड्या विना चाखे तेने खाढामां पड्या
 विना तुटको नथी. वखी नीचळी क-
 थारी साफ जणाशे के आज दुनि-
 यामां ढोंग सिवाय कांइ जोवामां
 आवतुं नथी.

॥ कथा त्रीजी ॥

एक मनुष्यनो पिता गुजरी गयो
 हता. तेणे शय्यादान विगेरेनी क्रिया

વાય. ' યજમાને કણું કે ' ક્યાં લાવા-
 વાસ્તે છે? આ તો મારા પિતાને પહોંચા-
 ઢવા વાસ્તે છે. ' ગોરે કણું કે ' પહોંચતું
 તો કાંઈ પણ નથી, પણ અમારો પેટ જર-
 વાનો ઉપાય છે. ' આ ઉપરથી વાચક-
 વર્ગે સમજી શકશે કે શ્રાદ્ધથી આલસુ
 દ્વાદ્વણોના પેટ જરવા સિવાય વીજું કાંઈ
 પણ હોય તેમ લાગતું નથી.

॥ મૃત શ્રાદ્ધ વિષે કેટલા-

એક સવાલ ॥

૧ કાગડા અને પિતૃર્જને શો સંબંધ
 છે કે જેથી વિશેષ કરીને શ્રાદ્ધમાં કા-
 ગડાને યોજના વાસ્તે બોલાવવામાં
 આવે છે? અને જો કાગડા ન આવે તો
 શામાટે પિતૃર્જની અવગતિ માનવામાં
 આવે છે?

૨ ત્રણ પેઢી સુધીજ શ્રાદ્ધ કરવાને
 રિવાજ છે ત્યારે પાંચમી પેઢીના પિતૃ-
 ર્જની શી ગતિ થતી હશે?

વાય. 'ચજમાને કહ્યું કે 'ક્યાં જાવા
વાસ્તે છે? આ તો મારા પિતાને પહોંચા-
જવા વાસ્તે છે. 'ગોરે કહ્યું કે 'પહોંચતું
તે કાંઈ પણ નથી, પણ અમારો પેટ જર-
ગનો ઉપાય છે.' આ ઉપરથી વાચક-
વર્ગ સમજી શકશે કે શ્રાદ્ધથી આલસુ
બ્રાહ્મણોના પેટ જરવા સિવાય બીજું કાંઈ
પણ હોય તેમ લાગતું નથી.

॥ મૃત શ્રાદ્ધ વિષે કેટલા-

એક સવાલ ॥

૧ કાગડા અને પિતૃર્જને શો સંબંધ
છે કે જેથી વિશેષ કરીને શ્રાદ્ધમાં ક
ગનાર્જને યજ્ઞોજન વાસ્તે ઘોષાવવા
આવે છે? અને જો કાગડા ન આવે
શામાટે પિતૃર્જની અવગતિ માનવા
આવે છે?

૨ જળ પેઢી સુધીજ શ્રાદ્ધ કર
રિવાજ છે ત્યારે પાંચમી પેઢીના
ર્જની શી ગતિ થતી દર્શો?

ઠે, મધ્યનો વર્ણ અલગ કરતાં પૃથ્વીમાં
 વર્ણનીય વ્રતનું નામ નીકલે ઠે અને અં-
 ત્યાહરને હીન કરતાં શરીરને કંપાવના-
 રું નામ પ્રગટે ઠે, તે ત્રણ અહરના ના-
 મવાલા તીર્થપતિને હું નમન કરું તું. એવી
 રીતે સમસ્યાકાર કહે ઠે. તે તીર્થકર
 કયા સમજવા ?

॥ સમસ્યાકાવ્યં યથા ॥

આયેન હીનં જલધાવદટ્ટં,
 મધ્યન હીનં સુવિ વર્ણનીયમ્ ॥
 અંતેન હીનં ધુનુતે શરીરં,
 તન્નામકં તીર્થપતિં નમામિ ॥૨॥

ઉત્તર. 'શીતલ' એ ત્રણ અહરમાંથી
 પ્રથમ અહર યાદ કરતાં 'તલ' ર
 ઠે, તે સમુદ્રમાં અદૃશ્ય ઠે. મધ્ય વર્ણ
 હિત કરતાં 'શીલ' રહે ઠે, તે પૃથ્વી
 પ્રશંસનીય ઠે. અંત્યાહર વર્જવાથી ર

थाय ठे, अने वात, पित्त, श्लेष्मादि दोषो
उत्पन्न थाय ठे.

॥ यदुक्तं कुवलयमालायाम् ॥
यत्किञ्च दुःसहत्पादुधापरिश्रम-
जाजिनाऽपि देहिना तत्क्षणं पयो न
पेयमिति । यस्मादेते सप्तापि धातवः
प्रकुप्यन्ति वातपित्तश्लेष्मादयो दोषा
उत्पद्यन्ते ॥

प्रश्न ६५. जूत, पिशाच अने राक्षसो
कबल आहार करे के नहीं ?

उत्तर. जूत पिशाचादि कबल आ-
हार करता नहीं, पण बालकोना जेवी
क्रीडा करे ठे अने जक्षण करता होय
तेवी माया देखाडे ठे.

॥ तदुक्तं कुवलयमालायाम् ॥
गौतमेन पृष्टं जगद्वन् किमु वि-
शाचा राक्षसाश्च कावलिकमाह-

મની દાદ ન સાંજલી અને પોતાના પ-
વિત્ર વિરુદ્ધને ઘટો લગાડ્યો ત્યારે અમે-
રીકન રાજ્યમાં તેમની અરજી પસાર
થઈ અને તેમને અદલ ન્યાય મળ્યો તે
શ્રાવી રીતે-

॥ જીવદયાની સ્ત્રી લાગણીથી
રાજસત્તામાં રજુ થઈ પ-
ક્ષીતની અરજી. જેન-
પત્ર તા. ૨૧ મી
એપ્રિલ સને
૧૯૦૬ ઉપ-
રથી ॥

“ અમેરીકાના મેસેચુસેટ્સ નામના
રાજ્યની રાજસત્તામાં પક્ષીતના રક્ષા
માંટે જાણે પક્ષીત પોતેજ કરગરીને
નંતિ કરતા હોય પ્લી દયમાં ત્યાં
વળા સનાસદ મી. જ્યોર્જ હોરે અ

માટેના ધાગવગીચાઈમાં થમે ઘણાં ઘણાં
 ગાયનો ગાયાં છે. દેશના મોટા જાગમો
 થમે સૂર્યનો પ્રકાશ પડે ત્યાંસુધી ઊડીએ
 ઊડીએ. જેમ તમે થમેરીકાના ઠો તેમ થમે
 પણ થમેરીકનજ ઊડીએ. તમારી માફક થ-
 મારામાંનાં કેટલાંક પહીંઈ પણ સમુદ્ર
 ઝલંગીને અત્રે આવ્યાં છે. ઘણાં સ્ત્રાં
 તો છાંવો વસવાટ કરીને અત્રેજ રહ્યાં
 છે, અને તમારા વડવાઈને અમારામાંનાં
 ઘણાં સ્ત્રાંઈએ પહેલો આવકાર આપ્યો
 હતો, એટલુંજ નહીં પણ અમારાં માતા-
 પિતાએ તમારાં માતાપિતાને સુશ કરવા
 વન્યું તેટલું કર્યું હતું. આપની હજુરમાં
 એક સ્વેદજનક વાત નિવેદન કરવાની
 છે કે વગર વિચારના અનાદી લોકો અ-
 મારો નાશ કરવાની તજવીજ કરે છે.
 અમારાં પીઠાં સુંદર દોશ માટેજ તેહ
 અમોને મારી નાંચે છે. સૌજાગ્યવનીઈ

नहीं. तमारी ठोकरीउं पीठां विना सुं-
 दरज ठे. जो तमे ते कायदो करशो तो
 तेनो वदखो वाळवानुं थमे जाणीए
 ठीए. तमारा ठोकराउंए स्वच्छ केम र-
 हेवुं ते शीखवीशुं. सलाहसंपथी केम
 रहेवुं ते थमे थमारा दाखलाधी देखा-
 नीशुं. थमे एवा सुंदर माळा वांधीशुं
 के जे जोवानुं तमोने मन थाय. तमारा
 घागवगीचामां थने फुलवाडीउंमां खे-
 लशुं. तेमनां फळोने कीमाना उपद्रवथी
 वचावीशुं. वसंत तथा ग्रीष्मरतुने थ-
 मारा मधुर गायनवडे मनोहर वनावीशुं.
 जुन मासमां तमो फरवा नीकलशो त्यारे
 तमारी पाठल उडी दिवसने खुशनुमा
 वनावीशुं. संध्याकाखे थाकीने घेर आ-
 वशो त्यारे चकलीउं तमोने जणावशे के
 थमे केटखा वधा थातारी ठीए ? रा-
 त्रिण पण गायन करी तमोने रीऊवीशुं.

ચાય તેનો તો વિચારજ કરવો ઘસ ઠે.
થયેલી મોટી રકમની હપજ જનાવરોના
દફના રક્ષણ માટે લખત ચલાવનાર
મંઝલીઝને તેઝંણ અર્પણ કરી હતી.

આવી રીતે વિદેશી રાજ્યોમાં જ્યારે
પ્રાણીરક્ષણના ઉપાયો યોજવામાં આવે છે,
ત્યારે આર્ય મહારાજાઝં શિકારે ચઢીને
અને નવરાત્રના પવિત્ર દિવસોમાં તેમજ
દશેરાની સ્વારી ચઢાવીને પાઠા અને
ગરીબ ઘેટાં, ઘ્રકરાં આદિ મુંગાં પ્રાણી-
ઝંની કતલ ચલાવે છે. એ કેટલું વધું શો-
ચનીય છે !

અહીં ઉપયોગી હોવાથી ધી ઇન્ડિ-
યન એડવરટાઇઝર તા. ૨૨ મી સપ્ટે-
મ્બર સને ૧૯૦૬ ના પત્રમાં આવેલો
'દેશી રાજ્યો ને દશેરાના પવિત્ર તહેવાર'
એ મથાલાવાલો લેખ રજુ કરીર ઠીણ.

“ હિંદુ લોકોમાં દશેરાના દિવસને

शुदी ८ तथा आशो शुदी १० ना रोज
 भेग, कोलेरा, शीतला विगेरे छुष्ट बीमा-
 रीउ आवे नहीं तेदखामाटे देवीने सं-
 तुष्ट करवा आवा निरपराधी, अवाचक,
 मुंगां प्राणीउनो वध करवामां आवे ठे ए
 शुं ! आधी परमेश्वर राजी यशे ? जरा पण
 नहीं. आजे आपणे थोमा बखतची दशेरा
 जेवा पवित्र तद्देवारोए मुंगां प्राणीउनो
 वध यतो सांजलीए ठीए, परंतु तेची
 जरा पण आकतो दूर थइ सांजली ठे ?
 हमेशां वधती ने वधती आकतो जोइए
 ठीए. त्वारे एनुं शुं कारण ? हुं कहीश
 के अवाचक प्राणीउनो वधज तेनुं कारण
 ठे. राजाची रंक सुधी सर्वेने पोताना पू-
 र्वजन्मना कर्मानुसार सुख, दुःख जो-
 गवर्तु पडे ठे, ने आकतो आवे ठे ते मनु-
 प्योनां पापोनी शिक्षाज ठे. प्राणीउने
 मारवामांज पुण्य होय तो अहिंसा प-

णींठने बिना कारणे मारी नाखवाना रिवा-
जयी राजामदाराजाने गोत्राद्वय प्रतिपाद्य
निराधिताधार, प्रजापालक, न्याय दया
दामावान् बिगेरे इहकावो आर्यतनुजो
मारफते माताए मोकद्वपा दृशे ? आगल
शुं थावा रिवाज दता ? पुराणो तपासतां
थावा दाखला कोइ मली थावता नथी.
पशुवध ए शास्त्रीति नथी. अमे राजा
मदाराजांठने विनंति करीशुं के हिंदुंठना
तदेवारोना दिवसे पशुवध करवानी सखाद
आपनार शास्त्री पासे आर्यमाता तरफयी
मखेला इहकावोनो अर्थ करावो.

हिंदु राजांठ एकदम था रिवाजने
देशवटो थापी मुंगां अवाचक प्राणींठना
जीव उगारी, सनातन आर्यधर्मनी रक्षा
करशेज. एवुं धारी अमने था प्रसंगे था
खखवानी जरूर जणाइ ठे.

प्रश्न ६६. उपरना लेखो सिवाय कोइ

આવા સુધરેલા રાજ્યકર્તાને ઘડ્ઝાસ્પદ
 ઠે. શ્વમે આશા રાખીએ ઠીએ કે તેજ
 અયોગ્ય કુલપરંપરાને ન વલગી રહેતાં
 જલદીજ આ પામર પશુર્જને નિર્થક
 મરતાં વચાવી તેમનો આશીર્વાદ લેશે.
 આ પ્રસંગે ધરમપુરના રાજા પ્રમુખ જે જે
 રાજા મહારાજાએ દશેરાને દિને થતો પશુ-
 વધ અટકાવ્યો ઠે તેમને ધન્યવાદ ઘટે ઠે;
 અને જે જે રાજ્યોમાં અંધ પરંપરા ઘાલતી
 હોય ત્યાનાં સત્તાધીશોએ “ આત્મવત્સર્વ-
 જૂતાનિ, યઃ પશ્યતિ સ પશ્યતિ ” એ પુરાણ
 વાક્યાર્થનું મનન કરી સર્વે જીવો તરફ
 આત્મવત્ નજર કરી લેરેલર દેલતા થ-
 વું જરૂરનું ઠે.

પ્રશ્ન ૬૭. શિકારથી માર્યા જતાં દર-
 ણો તરફનો પોકાર કોઈ શાસ્ત્રમાં ઊઠા-
 લેલો ઠે ?

ઉત્તર. “ દિંસાદિ અષ્ટક ” નામના

उपरना काव्यमां दर्शाव्या मुजव क-
 रगरीने पोकार करतां पशुथोनी दाद न
 सुणतां केटलाएक राजा महाराजाथो
 निरपराधी पशुपक्षीथोनो शिकार करी
 मोटी शौर्यतानो दावो करे ठे, थने सिं-
 हनो शिकार कयों एटले तो जाणे शौर्य-
 तानो थवधिज थावी गयो एम माने ठे.
 ते शिकारी महाराजा थादि घातकी पुरु-
 पोने हुं दयार्ड चित्ते तेमना हित माटे क-
 हीश के तेमणे खरा क्षत्रीत्वनुं दिग्दर्श-
 न करवा त्रिपृष्ठ वासुदेवना दाखलारूपी
 दर्पणमां थवलोकन करवुं; कारणके ते-
 णे सापराधी सिंहने विदारण कयों हतो,
 तोपण थाजकासना शिकारी राजा वाद-
 शाहोनी जेम चारे तरफथी रोकीने के
 कोलाहल करीने के गाजरो घनावीने के
 गफलतमां राखीने मायों न हनो. तेनुं
 घृत्तांत श्रीजिनबल्लजमूर्गिहन ' डुरिय-

३

एकदा

१

सरस्वती' नो

२

धनपाल पंलि

३

राजाए पुव्यु

४

रणो आकाश

५

जमीन खोदे

६

त्यारे धनपाले

७

शस्त्रोथी च

८

तानी जातिन

९

हरणो चंद्रन

१०

चाहे ठे, अने

११

आश्रय लेव

१२

जाए घाणवने

१३

वर्णन करवा

१४

१५

१६

१७

१८

॥ तथाहि ॥

किं कारणं नु धनपात्र मृगा यदेते,
ज्योमोत्पतन्ति विखिखन्ति जुवं
वरादाः ॥

देव त्वदखचकिताः श्रयितुं स्वजा-
तिमेके मृगाङ्कमृगमादिवरादम-
न्ये ॥ १ ॥

राज्ञ पाप्मेन मृगे विद्धे सति तद्व-
र्णनाय विखोक्तिमुखो धनपात्रः प्राद ॥

रसातलं यातु तवात्र पौरुषं,

कुनीतिरेपाऽशरणो ह्यदोषवान् ॥

निदन्यते यद्विनापि दुर्वखो,

ददा मदाकष्टमराजकं जगत् ॥२॥

इति तन्निर्जर्तनात्कुद्धो नृपः किमे-
तत् ? इत्यजिदधानः

वैरिणोपि हि मुच्यन्ते, प्राणति

इति तद्व्याख्यानानन्तरं राक्षसः किमेतत्,
इति श्रूयोऽजियुक्तः ॥

यूपं कृत्वा पशून् दत्त्वा, कृत्वा रुं-
धिरकर्दमम् ॥ यद्येवं गम्यते स्वर्गो,
नरके केन गम्यते ॥ ५ ॥ सत्यं यूपं
तपो ह्यग्निः, कर्माणि समिधो मम ॥
अदिसामाहुतिं दद्यादेवं यज्ञः सतां
मतः ॥ ६ ॥

इत्यादीनि शुकसंवादोदितानि वचांसि
नरैः पुरतः पठन् दिसाशास्त्रोपदे-
शिनो दिसकप्रकृतीन्ब्रह्माणरूपेण राक्षसां
स्ताञ्छापयन्नृपमार्दूर्यर्माजिमुखं चकार ।

प्रश्न ६९, हुंढको एम कहे ठे के जे
घरमांथी एक दिन आहार लीधो होय
ते घरमां बीजे दिन साधु जिक्षा मादे
जाय तो तेने नित्यपिंडनो दोष लागे.
आ प्रकारे नित्यपिंडनो अर्थ करे ठे ते
ठीक ठे के कम ?

વડ ન તુ જસ્સ અહાન્નાવેણ દિણે
દિણે જિજ્ઞા લજ્જશ્તિ ॥

સારાંશ કે હુંદકો જેમ એક દિન
વર્જી વીજે દિન તેજ ઘરમાં જિજ્ઞા લેવા
જાય છે તેમ કરવાથી સદોષ આહારનો
સંજવ છે, પરંતુ કેટલાએક દિન લાગટ
અને કેટલાએક દિન વર્જી જવામાં
આવે તો સદોષનો સંજવ નથી.

પ્રશ્ન ૭૦. દેવલોકમાં કીમી, કુંથુ,
માર્ચી, મચ્છરાદિ દુષ્ટ જીવો છે
કે નહીં ?

અત્તર. દેવલોકમાં તુચ્છ જીવો નથી;
કારણકે પંચેન્દ્રિય અને એકેન્દ્રિય જીવો
ત્રિલુબનમાં છે, પણ વિકલ્પેન્દ્રિય જીવો
તો ફક્ત તિર્થા લોકમાંજ છે. એકેન્દ્રિય
જીવોમાં પણ પૃથ્વી, પાણી અને ઘન-
સ્પતિ ચાર દેવલોક અને સાત પૃથ્વીમાં
છે. તેમાં વહ્ની પૃથ્વી તો યાવત્ સિદ્ધ-

घनीनुं शा. कारणथी ठे ? अने अनव-
स्थित सामायिक कोने कहेबुं ? कदा-
चित् वे घनीधी वधारे टाश्म थाय तो
तेमां कांइ दोष ठे ?

उत्तर. श्रीउपदेशचिंतामणि ग्रंथमां
एवो लेख ठे के ' पञ्चस्काणनी जघन्यथी
पण वे घनीनी स्थिति होवार्थी नमु-
ष्कार सहिना पञ्चस्काणनी माफक सामा-
यिकनी स्थिति पण मुहूर्त्त प्रमाण ठे;
अने अनवस्थित सामायिक करवानुं तो
तेने कहेवाय के जे तत्काल पारे अथवां
अनादरथी जेमतेम करे. श्रीवंदितासू-
त्रनी अर्थदीपिका टीकामां मुहूर्त्तथी
वधारे वेसवामां पण अदोष गणेलो ठे.

॥ तथाहि ॥

सामायिकस्य मुहूर्त्तमानता प्रत्या-
ख्यानस्य जघन्यतोपि मुहूर्त्तस्थिति-
कत्वान्नमस्कारमहितप्रत्याख्यानवत्

विद्यमान दर्शनावरणीय कर्मनो अंनुदय
चाय. ते शी रीते घटी शके ?

॥ तथाहि लोकप्रकाशे ॥

प्रदेशोदयतस्त्वेपां, स्यात्तथाप्यन्था
कथम् ॥ दर्शनावरणीयस्य, सतोप्य-
नुदयो ज्ञेयत् ॥ २ ॥

प्रश्न ७७. दोगुंदक देवता क्या ठे ?

उत्तर. जोगमां तत्पर एवा त्रायत्रिंश
देवो दोगुंदक तरीके कहेवाय ठे.

॥ उक्तं च लोकप्रकाशे ॥

त्रायस्त्रिंशा देवा जोगपरायणा
दोगुंदका इति ज्ञेयंते ॥

प्रश्न ७८. देवताइ आहारमां पुद्गलो
कोइ देखी शके के नहीं ?

उत्तर. देवताउने आहार कया लायक
पुद्गलाने निर्मल अवग्रिज्ञानरूपी नेत्र-
वासा अनुत्तर विमानना देवता देखी शके

ઉત્તર. દેવતાઈ ઘેઝા થાય ઠે, તેમની
 ઘેઝઠા લોકપ્રકાશમાં વે પ્રકારની વર્ણ-
 વેલી ઠે. તેમાં પહેલી ચક્ર પ્રવેશથી અને
 બીજી મોહનીય કર્મના ઉદયથી થાય
 ઠે. તે એવી રીતે કે જ્યારે કોઈ મહર્થિક
 દેવતા કોપાયમાન થાય ત્યારે અલ્પ કુ-
 ઝિવાલા દેવતા ઉપર સ્વરાવ પુટ્તગલ
 નાલી દાણવારમાં તેને પરવશ બનાવે
 ઠે, તેથી ઘેલો ચયેલો તે દેવ મર્યાદા
 વિનાની ચેષ્ટા કરે ઠે.

॥ તથાહિ ॥

તથા હ્યુન્મત્તતા દ્વેધા, દેવાનામપિ
 વર્ણિતા ॥ એકા ચક્રવેશજવા, મોહ-
 નીયોદયાત્પરા ॥ ૧ ॥ અલ્પર્થિકં તત્ર
 દેવં. મર્પે દેવો મહર્થિકઃ ॥ હુટ્પુજ-
 લનિક્ષેપાત્કુર્યાત્પગ્વશં દુણાત્ ॥ ૨ ॥

नेष्टितः ॥ तस्येंद्रकविमानस्य, रिष्टा-
ख्यस्य चतुर्दिशम् ॥ १ ॥ जीवपुद्ग-
लसत्पृथ्वीपरिणामस्वरूपिके ॥ द्वे द्वे
च कृष्णराज्यौ स्तो, जात्यां जनघ-
नद्युती ॥ २ ॥

प्रश्न ७३. मिथ्यात्वीनी करणी सर्वथा
निष्फल ठे के केम ?

उत्तर. मिथ्यात्वीनी करणी सर्वथा
नकामी नथी ए तो निर्विवाद ठे, का-
रणके तामसि तापसे अज्ञान तपवडे
इंद्रत्व उपार्जन कर्युं अने सम्यक्त्व
तथा एकाग्रतारत्वने प्राप्त करी जवस-
मुद्र तयों. अलघत ए तो निःसंशय ठे के
क्रोमोगमे वयें अज्ञानी जे कर्मने खपावे
ठे ते कर्मने प्रण गुस्तिवालो ज्ञानी पुरुष
श्वासोच्छ्वास मात्रमां हय करवा जाग्य
नी घने ठे.

ઉક્ત ચાર વિમાનમાં વે વાર ઉત્પન્ન થ; ચેલા જીવો થનંતર જવમાં થવશ્ય પર-
મપદ પામે છે. પાંચમા કર્મધંથની પૃ-
ત્તિમાં તો આ પ્રકારે દેખાય છે કે વિજ-
યાદિ વિમાનમાં વેવાર ગયેલો જીવ પણ
સંસારમાં કેટલાંક જવચ્રમણ કરે છે
થને નરક તિર્યંચ ગતિ યોગ્ય કર્મ પણ
વાંધે છે; વાસ્તે ઇદાં તત્ત્વ કેવલિગમ્ય છે.

યોગશાસ્ત્રમાં થને તત્ત્વાર્થમાં તો
(દ્વિચરમા) ૫ પાઠને આ પ્રકારે સ્પષ્ટ
કરે છે કે વિજયાદિથી ચવેલા ઉત્કૃષ્ટપણે
વે વાર જન્મ છઠ્ઠ મનુષ્યપણામાં મોહ
જાય છે. તે એવી રીતે કે વિજયાદિ વિ-
માનથી ચવેલો જીવ મનુષ્ય પાય, વહી
તેજ વિમાનમાં જાય થને ત્યાંથી ચવી
મનુષ્ય થયેલો તે જીવ મોહ જાય છે.
વિજયાદિ ચાર વિમાનમાં જપન્વ ૩૧
સાગરોપમની થને ઉત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગરોપ-

મની સ્થિતિ ઠે. ત્યારે સમવાયાંગ સૂત્ર-
માં જયન્ય ૩૨ સાગર અને ઉત્કૃષ્ટ ૩૩
સાગરોપમની સ્થિતિ વતાવેલી ઠે.

॥ તદુક્તં લોકપ્રકાશે ॥

વિજયાઈ વિમાણેદિય, સંખિજાન-
વાઈ વોધવા ॥ સઘઠાઈ નિયમા, એ-
ગંમિ જવંમિ સિજાયે જીવો ॥

ચતુર્વિંશતિજવાન્નાતિક્રામંતીતિ વૃ-
દ્ધવાદઃ ચતુર્જ્વેષુ વિમાનેષુ, દિરુત્પન્ના
દિ જંતવઃ ॥ અનંતરજ્જવેઽવશ્યં, પ્ર-
યાંતિ પરમં પદં ॥ ૨ ॥

પંચમકર્મગ્રંથવૃત્તો તુ વિજયાદિ-
વિમાનેષુ દિર્ગતોપિ સંસારે કતિચિન્ન-
વાન્ ઝ્રમન્તિ નરકતિર્યગ્ગતિયોગ્ય-
મપિ કર્મ વધ્નાતીતિ દૃશ્યતે તદ્વત્ત-
તત્ત્વં કેવલિગમ્યમ્ ॥

योगशास्त्रे तथा तत्त्वार्थे द्विच-
रमा ॥ इति तदेव स्पष्टयति विजया-
दिभ्यश्च्युताः परं उत्कर्षेण द्विर्जनित्वा
मनुष्येषु सिद्धिमधिगच्छन्ति विजयादि-
विमानाश्च्युतो मनुष्यः पुनरपि तत्र
देवस्ततश्च्युतो मनुष्यः स सिद्ध्य-
तीति ॥ एकत्रिंशद्वारिधयश्चतुर्षु वि-
जयादिषु ॥ स्थितिजघन्योत्कृष्टा तु,
त्रयस्त्रिंशत्पयोधयः ॥ ३ ॥

समवायांगे तु जहन्नेणं वतीसं
सागर० उ० तेतीसं ॥

प्रश्न ७५. वंदना अने निमंत्रणामां शुं
फरक ठे ?

उत्तर. पोते ग्रहण करेखा आहारा-
दिकनी गुरुमहाराजादिने थापवा प्रथम
प्रार्थना करवी तेने आगममां वंदना

શ્રી શ્રીરાજ મહારાજના ચરિત્રમાં કહ્યું
 છે કે આ શ્રીસિદ્ધચક્રજીનો ચંત્ર દશમા
 વિદ્યાપ્રવાદ પૂર્વનો પરમાર્થ છે, જેના
 જાણપણાવડે મોટી સિદ્ધિનું એક સાથે
 સિદ્ધ થઈ જાય છે; અને જે માણસ
 શુક્લધ્યાન તથા તપઃ સંયમ યોગયુક્ત
 થઈ એનું ધ્યાન કરે છે તે વહોલી કર્મ
 નિર્જરાને પામે છે. ઇટલુંજ નહીં વલ્કે
 તેના પસાયથી અલંકૃતમોહસુખ મેલવવા
 જાગ્યશાહી બને છે ત્યારે અન્ય સિદ્ધિનું
 પામે તેમાં શું આશ્ચર્ય છે !

॥ તથાહિ ॥

एतद्विद्याप्रवादपूर्वपरमार्थं सिद्ध-
 चक्रं कथितं येन ज्ञातेन सदसा मह-
 त्सिद्ध्यः सिद्ध्यन्ति एतदेव यः शुक्ल-
 ध्यानतपःसंयमयोगयुक्तः ध्यायति स
 विपुलां निर्जरां प्राप्नोति यस्य प्रसा-

જણણીઝં, તિઠ્ઠયરાણં હુંતિ સિન્ધર્ઝ ॥
 અઠય સણંકુમારે, માહંદે અઠ વો-
 ધવા ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૬૬. ઉપક્રમથી દીર્ઘસ્થિતિવાલાં
 કર્મનો સદંતર નાશ થાય છે કે જોગ-
 વાઈ જાય છે ?

ઉત્તર. ઉપક્રમથી દીર્ઘસ્થિતિવાલાં
 કર્મનો નાશ નથી થતો, પણ અધ્યવસાય
 વિશેષથી તે કર્મ શીઘ્ર જોગવાઈ જાય
 છે. જેમ કોઈ જસ્મક વાત રોગવાલો
 ઘણા કાલે જઠ્ઠણ યોગ્ય ધાન્યના મૂઢા-
 ઝંને થોમ્મા વસતમાં જઠ્ઠણ કરી જાય
 છે, તેમાં વિદ્યમાન અનાજ કાંઈ ઝમી
 જતું નથી, ફિતુ તે અગ્નિ જલદી સ્વવાઈ
 જાય છે. તેજ ન્યાય કર્મના સંબંધમાં પણ
 જાણવો. વહી જેમ લાંબુ કરેલું દોરડું
 ઘણા વસતે અગ્નિથી વહી શકે છે. તેજ
 દોરડું જો એકતું કરી વહિમાં નાસ્યું

गमो जवेत् ॥ तन्नोगः स्यात्किंतु तूर्णं,
न्यायोऽयं कर्मणामपि ॥ ३ ॥ चिरेण
दह्यते रज्जुर्वह्निना वितता यथा ॥ सैव
संक्षिप्तनिक्षिप्ता, क्षिप्रं जवति जस्म-
सात् ॥ ४ ॥ चिरेण पच्यते वृद्धस्थि-
तमाग्रादिकं फलम् ॥ गर्तक्षेपपला-
खादियुक्त्या तु क्षिप्रमप्यहो ॥ ५ ॥
विपाकः कर्मणोप्येवं, द्विधा प्रोक्तो
जिनागमे ॥ यथास्थित्योपक्रमाद्वा,
वर्द्धं कर्म हि जुज्यते ॥ ६ ॥

प्रश्न ८९. श्रीरूपजदेवादि तीर्थकरोना
साधुर्जनी संख्या चोराशी हजार प्रमु-
खनी कहेवामां थावे ठे, तेटखाज तेम-
ना साधुर्ज ठे के तेथी अधिक पण होइ
शके ठे ?

उत्तर. वेशक जे था श्रीरूपजदेवादि
तीर्थकरोना साधुर्जनं चोराशी हजार

ઠે અને પીલી વીજલી વરસાદનું ચિહ્ન
ઠે: ત્યારે ધોલી વીજલી હુર્નિદ્દ કરે ઠે.

॥ તથાહિ ॥

પંચાર્કા: પંચ જોમાશ્વ, પંચસૂર્ય-
સુતાસ્તથા ॥ એકમાસે યદાયાતાસ્તદા
હુર્નિદ્દસંજય: ॥ ૧ ॥ કપિલા વીજલી
વાયુનું, ચિહ્ન તુમે દીલ ધારો ॥
લાલ તાપ પીલી ઘન, ધોલી કરે
હકાલો ॥ ૨ ॥

પ્રશ્ન ૯૩. તીર્થંકરની જાપા સર્વથી
કેવી રીતે સમજી શકાય ઠે અને તે
કેવી હોય ઠે ?

ઉત્તર. જેમ જલધરનું જલ આશ્રયવિ-
શેષથી નાનાપ્રકારના રસપણે પરિણમે
ઠે, તેમજ જગદાન્ની વાણી પણ શ્રવણ
કરનારની જાપાપણે પરિણામ પામે ઠે.
અલગત પ્રજુની મૂલ સ્વાજાતિક જાપા

॥ યદુક્તં લોકપ્રકાશે ॥

રચયંતિ તતઃ પીઠં, વ્યંતરાસ્તત્ર
જૂતલે ॥ જૂમેઃ સપાદક્રોશોચ્ચં, સ્વર્ણ-
રત્નમણીમયં ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૯૫. શ્રી સમવસરણના ચાર
પાસે ધ્વજાઈ હોય છે તેનાં નામ કયાં ?

ઉત્તર. પૂર્વે દિશામાં ધર્મધ્વજ, દક્ષિણ
દિશામાં મીનધ્વજ, પશ્ચિમ દિશામાં
ગજધ્વજ અને ઉત્તર દિશામાં મોટો
સિંહધ્વજ હોય છે.

॥ તથોક્તં લોકપ્રકાશે ॥

તત્ર ધર્મધ્વજઃ પ્રાચ્યાં, યામ્યાં મી-
નધ્વજો જ્ઞેત્ ॥ ગજધ્વજઃ પશ્ચિમાયાં,
હૃદયે સિંહધ્વજો મહાન્ ॥ ૨ ॥

પ્રશ્ન ૯૬. સમવસરણનું અને તીર્થંક-
રોનાં શરીરનું માપ કયા અંગુલથી થાય છે ?

ઉત્તર. સમવસરણના સંબંધમાં યથા-

॥ યદુક્તં લોકપ્રકાશે ॥

રચયંતિ તતઃ પીઠં, વ્યંતરાસ્તત્ર
જૂતલે ॥ જૂમેઃ સપાદક્રોશોચ્ચં, સ્વર્ણ-
રત્નમણીમયં ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૯૫. શ્રી સમવસરણના ચાર
પાસે ધ્વજાઈ હોય છે તેનાં નામ કયાં ?

ઉત્તર. પૂર્વ દિશામાં ધર્મધ્વજ, દક્ષિણ
દિશામાં મીનધ્વજ, પશ્ચિમ દિશામાં
ગજધ્વજ અને ઉત્તર દિશામાં મોટો
સિંહધ્વજ હોય છે.

॥ તથોક્તં લોકપ્રકાશે ॥

તત્ર ધર્મધ્વજઃ પ્રાચ્યાં, યામ્યાં મી-
નધ્વજો જવેત્ ॥ ગજધ્વજઃ પશ્ચિમાયાં,
ઉદક્ સિંહધ્વજો મહાન્ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૯૬. સમવસરણનું અને તીર્થક-
રોનાં શરીરનું માપ કયા અંગુલથી થાય છે ?

ઉત્તર. સમવસરણના સંવ્રંધમાં યથા-

॥ ઉક્તં ચ શ્રીલોકપ્રકાશે ॥

પુનઃ પાશ્ર્વાત્યપૌરુષ્યાં, સ્થિત્વા
સિંદાસને જિનાઃ ॥ કુર્વતે દેશનાં
સર્વા, વ્યવસ્થાઽત્રાપિ પૂર્વવત્ ॥૧॥

પ્રશ્ન ૧૦૦. સત્પુરુષોનું આચરણ કેવું હોય છે?

ઉત્તર. સજ્ઞાન માણસ પારકા હુપ-
ણને ઘોલતો નથી, પરના થોમ્મા પણ
ગુણોને નિરંતર કહે છે; વીજાની સંપ-
ત્તિમાં પોતે સંતોષ ધારણ કરે છે, પણ
ઈર્ષા કરતો નથી; પરપીડામાં પોતે થ્રફ-
સોસ ધારણ કરે છે, આત્મપ્રશંસા કરતો
નથી, નીતિમાર્ગને ત્યાગતો નથી, ઉચિ-
તાચરણનું ઝલ્લંઘન કરતો નથી, થ્રને
થ્રપ્રિય કહેવાથી પણ ક્રોધ કરતો નથી.
સત્પુરુષોનું આ પ્રકારનું સદાચરણ હોય છે.

॥ તદુક્તં સિંદૂરપ્રકરે શ્રીસો-

મપ્રમાચાર્યૈઃ ॥

ન વ્રૂને પરદૂષણં પરગુણં વક્ત્યલ્પ-

॥ तदुक्तं श्रीलोकप्रकाशे ॥

घनश्यामस्निग्धवर्णाधिष्ठिता दे-
वतागणेः॥ शिखा कोटिशिखा याम्य-
जरतारुं जवेदिह ॥ १ ॥ चंदनैः
कुंकुमोपेतैरर्चिता कुसुमोत्करैः ॥ सा
शिखा ज्ञाति देवीव, जूपणैर्जूपिता-
जितः ॥ २ ॥ सिंधुदेशे दशार्णादिस-
मीपे वा मतांतरे ॥ योजनायामविष्कं-
जोव्या सास्ति निरत्यया ॥ ३ ॥

तथा सेनप्रश्नमां वासुदेवने उवाचवा
सायक शशाश्वती कोटिशिखा मगधदे-
शमां दशार्ण पर्वतना निकटमां कहेली ठे.

॥ तथाहि ॥

वासुदेवोत्पाद्या तु मगधदेशे द-
शार्णपर्वतसमीपेऽशाश्वतीति ॥

तथा नारंगजी उपर जे कोटिशिखा
ठे ते तो धीजी जाणवी. त्यां तो फक्त

जगत्प्रजुः नूपाय बाहुवलिने, तदादि
जनताप्यथ ॥ १ ॥

प्रश्न १०३. रत्नप्रज्ञा नरकना प्रथम
पायडे देहमान केटखुं होय ?

उत्तर. श्रीजगवती सूत्रना ३४ मा
शतकना १९ मा उद्देशानी टीकामां रत्न-
प्रज्ञाना प्रथम पायडे देहनुं उचपणुं व्रण
हायनुं कणुं ठे. त्थारवाद प्रतिप्रतरे सानी
वप्पन थांगसनी वृद्धि जाणवी.

॥ तथाहि ॥

रयणाय पढमपयरे, हत्थतियं दे-
हजसयं जणियं ॥ वप्पणंगुलसङ्गा,
पयरे पयरे य बुद्धीर्ज ॥ १ ॥

प्रश्न १०४. जैनसूत्रमां साधुर्त्तने शुज
मुहूर्त्तादि ग्रहण करवानो अधिकार ठे
के नहीं ?

उत्तर. श्रीसूर्यप्रज्ञप्ति सूत्रमां जिन-
राजनी एवी थाइता ठे के क्षेत्रादिक पण

॥ टीका यथा ॥

शुभे क्षेत्रे शुभां दिशमभिमुखी-
कृत्य शुभतिथिनक्षत्रमुद्भूतादौ प्रवा-
जनव्रतारोपणादिकर्तव्यं नान्यथा ।
अपि च क्षेत्रादयोऽपि कर्मणा मुद-
यादिकारणं जगवन्निरुक्ताः ततोऽशु-
भजन्यक्षेत्रादिसामग्रीं प्राप्य कदाचि-
दशुभवेद्यानि कर्माणि विपाकं गत्वो-
दयमासादयेयुः तदुदये च गृहीतव्र-
तजंगादिदोषप्रसंगः ॥

प्रश्न १०५ चतुर्थजक्त प्रत्याख्याननो
केवो अर्थ पाय वे ?

उत्तर, जे तपमां प्रथम दिने एक वख-
तनुं, उपवास दिने ये वखतनुं अने पार-
णाने दिवसे एक वखतनुं जोजन त्याग
करवामां त्यागे तेने चतुर्थजक्त कहीए.
एवो ए शब्दनो व्युत्पत्ति मात्र अर्थ पाय

पवसनमऽप्रकार्यः पोषधोपवासः ॥

प्रश्न १०७. साधु साध्वीने केटखी
तरेदना वख कल्पे ?

उत्तर. साधु साध्वीने कपासनां, ऊननां,
अखसीनां, सणनां थने घृदनी ठाखनां
ए पांच प्रकारनां वख कल्पे. एवुं श्रीस्था-
नांग सूत्रमां यद्यपि कहुं ठे, तथापि टीका-
कार महाराज खखे ठे के उत्सर्गथी कपा-
सनां थने ऊननांज वख ग्रहण करवां.

॥ सूत्रपाठो यथा ॥

कप्पइ निग्गंथाएवा निग्गंथी-
एवा पंचवत्ठाइं धारित्तएवा परिह-
रित्तएवा तंजहा जंगिए नंगिए साणए
पोत्तिए तरीडपट्टए णामं पंचमए ॥

॥ टीका यथा ॥

कप्पइ ईत्यादिकंठ्यं नवरं कल्पन्ते
युज्यन्ते धारयितुं परिग्रहे परिहर्तु-

॥ तदुक्तं श्रीस्थानांगसूत्रे ॥

पंचधावरकाया पणत्ता तंजहा इं-
देधावरकाये वंजेधावरकाये सिप्पेधा-
वरकाये समईधावरकाये पयावए था-
वरकाये ॥

॥ टीका यथा ॥

पंचेत्यादि ॥ स्थावरनामकर्म्मो-
दयात् स्थावराः पृथ्व्यादयस्तेषां का-
या राशयः स्थावरो वा कायः शरीरं
येषां ते स्थावरकायाः इंद्रसंवंधित्वा-
दिन्द्रः—स्थावरकायः पृथिवीकाय एवं
ब्रह्म शिल्प संमति प्राजापत्या अपि
अप्कायादित्वेन वाच्या इति ॥

प्रश्न १०९. आयुष्य केटखा प्रकारे
तुटे ठे ?

उत्तर. १ राग, स्नेह अने जयात्मक
अध्यवसायधी.

સો વર્ષનું ઘાંધેનું જીવન અપાંતરાલે ગમન
કરી જાય એ કૃતનાશ થને જે કર્મથી
તે તુટે છે તે કરેનું ન હોવાથી અકૃત
આગમરૂપ દોષ છાગુ પડે છે તેનું કેમ ?

ઉત્તર. જેમ વિસ્તારેનું જીનું વસ્ત્ર જ-
લદી સુકાય છે થને ઘમી વાલેનું કપનું
વિલંબથી સુકાય છે, તેવી રીતે કેટલાઈ-
ક કર્મનો પણ એવો કાર્યદોષ છે કે ઉપ-
ક્રમ છાગવાથી તે સર્વ કર્મ પ્રદેશથી
અવશ્ય શીઘ્રપણે જોગવાઈ જાય છે; માટે
કૃતનાશ, અકૃત આગમનો દોષ નથી.
આ ધાવતનો વિશેષ સુખાસો ઉપર ઉદ્ધ-
મા પ્રશ્નોત્તરમાં આવી ગયો છે ત્યાંથી
જોઈ લેવો.

પ્રશ્ન ૧૧૧. હુંદક તૈરાપંથીઓ શ્તુધ-
ર્મ સંબંધી રુધિરની તથા મૂત્રપુરીપાદિની
અસ્વાધ્યાય માનતા નથી. એટલુંજ નહીં,
વલ્કે શ્તુધર્મને ગુમડું ફુટવા વરોવર દ-

५ श्मशानसामीप्य. ए राजा सेनापति मह
 ६ चंडमहण. युद्धादि संग्राम.
 ७ सूर्यमहण. १० उपाश्रयमां जीव
 ८ राजा श्मशान सेना- रहित मनुष्यादिनुं
 पत्यादि मरण. औदारिक शरीर.

ए दश कारणे साधुप्रमुखे सूत्रादि-
 कनुं पठन पाठन करुं नही.

॥ तत्सूत्रपाठो यथा ॥

दसविहे उराखिए असज्जाइए प-
 एते तंजहा अठि मंसे सोणिए अ-
 सुइसामंतं मसाणसामंतं चंदोवराए
 सूरुवराए पडणे रायबुग्गहे उवस-
 यस्स अंतो उराखिए सरीरे ॥

॥ टीका यथा ॥

दसविहे उराखिए इत्यादि ॥ औ-
 दारिकस्य मनुष्यतिर्यक्शरीरस्येद-
 मौदारिकमऽस्याध्यायिकं तत्राऽस्थि-

यिकं ज्वति चिताऽग्निना दग्धान्युद-
 कवादेन वा व्यूढान्यऽस्वाध्यायिकं न
 ज्वति जूमिनिखातान्यऽस्वाध्यायिक-
 मिति तथा अशुचीन्यऽमेध्यानि मू-
 त्रपुरीपादीनि तेषां सामन्तं समीपं
 अशुचीसामन्तमऽस्वाध्यायिकं ज-
 वति उक्तं च कांक्षग्रहणमाश्रित्य सो-
 णियमुत्तपुरीसे, घाणाख्यं परिहरे-
 जति ॥ श्मशानसामन्तं शवस्थानस-
 मीपं चन्द्रस्य चन्द्रविमानस्योपरागो
 राहुविमानतेजसोपरंजनं चन्द्रोप-
 रागो ग्रहणमित्यर्थः एवं सूर्योपरा-
 गोऽपि इह चेदङ्कालमानं यदि चन्द्रः
 सूर्यो वा ग्रहणे सति स ग्रहोऽन्यथा
 वा निमज्जति नदा ग्रहणकालं तज्जा-
 त्रिशेषं तदऽदोरात्रशेषं च ततः पर-

तत्र यदा दंडिकः काखगतो ज्वति
 राजा वाऽन्यो यावन्न ज्वति तदा स-
 ज्वे निर्ज्वे वा स्वाध्यायं वर्जयन्ति
 निर्ज्वथ्रवणानन्तरमऽप्यऽहोरात्रं व-
 र्जयन्तीति ग्राममदत्तरेऽधिकारनियुक्ते
 बहुस्वजने वा शय्यातरे वा पुरुषा-
 न्तरे वा सप्तगृहाऽन्यन्तरे मृते अ-
 होरात्रं स्वाध्यायं वर्जयन्तीति शर्तेर्वा
 पठन्ति निर्डुःखा एव इति गर्ही लो-
 को माकार्पोदिति आह च मयहरण-
 गण बहुपक्षि एव सत्तघर अंतर म-
 यंमि ॥ निहुस्कतियगरदा, न पठन्ति
 सणीयगं वा वित्ति ॥ १ ॥ तथा रा-
 यवुग्गदेत्ति॥ गज्ञां संग्रामउपखण-
 त्वात्मेनापत्तिग्रामजोगिकमदत्तरपुरु-
 पस्त्रीमल्लयुक्षान्यऽम्याध्यायिकं एव

शुद्धं जवतीति पञ्चेन्द्रियशरीरमऽस्वा-
ध्यायिकमित्यऽनन्तरमुक्तमिति ॥

प्रश्न ११२. पूर्वोक्त सूत्र तथा टीकानां
दीवा जेवा पाठ विद्यमान ठतां हुंढक जाइ
जेने प्रकाश केम नही पकतो होय ? थने
तेउ निंदनीय काम शामाटे करता दशे ?

उत्तर. जेम थांधला मनुष्यने उदय
पामेला चंद्र, सूर्य थने जाज्वल्यमान
निर्मल कोमो दीवा पण प्रकाशरूप उप-
कार करी शक्ता नथी, तेवी रीते मताधि
मनुष्योने शास्त्रनो उपदेश पण लागु
पकतो नथी. शास्त्र सद्भावनुं प्रतिपादन
तो प्रशान्त चित्तवाला मण्यस्थने हितकर
थाय ठे. जेम नवीन चढता तावने एक-
दम शान्त करवा थापेसुं थोपध फायदा-
कारक नियरुतुं नथी. तेम मूढमतिने
शास्त्र पण दोषने वास्तेज थाय ठे.

कली शुद्ध सनातन धर्ममां दाखल थर
 ठे; अने केटलाएक निंदनीय फंदमां प
 सता वची गया ठे. जो सर्व हुंढक जा
 ओ मध्यस्थताथी ते लेखनो शास्त्रद्वारा
 निर्णय करी सद्वर्तन करे तो तेओ को
 जगाए निंदापात्र थाय नहीं. तेमना नि
 दापात्र कार्यने छइने अनेक तटस्थ वि
 द्धान सज्जनोने, जेवा के रा. रा. वासुदे
 व गोविंद आपटे वी. ए. तथा हुंढकवि
 वादजीतन किताबकर्ता चुनीछाखज
 तथा रासमाखाकर्ता फारवससाहिव त
 था गिरधरकवि तथा संतसेवाना हिमा
 यती चाचा नानक जेवाने पोतानी पवि
 जिह्वानो अने कलम कसवानो उपयोग
 करवानी फरज पनी इती. तेओ हुंढीया
 नी वाचतमां शुं कहें ठे ते इहां छख
 अमे पुरस्त धारता नथी. जाणवानी इ

र्व कार्यने फतेहमंद उतारनार तरीके गणाय ठे.

॥ तथोक्तं लोकप्रकाशे ॥

झौ यामौ घटिकाहीनौ, झौ यामौ घटिकाऽधिकौ ॥ विजयो नाम यो-
गोऽयं, सर्वकार्यप्रसाधकः ॥ १ ॥

प्रश्न ११७. देवतादिकना उपडवने नाश करनार दंमरल विद्यमान ठते सग-
र चक्रवर्तीना पुत्रोने ज्वघनप्रज नागेंड-
थी उपडव केम थयो ?

उत्तर. उपडवनो नाश करनार दंमर-
ल विद्यमान ठतां सगरचक्रीना साठ ह-
जार पुत्रोने नागेंडथी उपडव थयो, थ-
ने ते सर्वे मरणने शरण थया तेनुं कार-
ण एवुं ठे के ते अनुपक्रम उपडव हतो.
उपडव वे प्रकारना थाय ठे. एक सोप-
क्रम थने बीजो अनुपक्रम. दंडरलथी
सोपक्रम उपडवनो नाश थाय ठे, एण

निरुपक्रमनो नहीं. समवसरणमां वीरज-
गवान्ना शिष्योना दाहनी माफक निरु-
पक्रम उपद्रव तो थाय ठे ज. एवो लो-
कप्रकाशमां लेख ठे ते था प्रमाणे:-

॥ तथाहि ॥

ज्वलनप्रज्जनागेंडात्सगरस्यांगज-
न्मनाम् ॥ योऽनूडुपद्रवः सत्यऽप्य-
स्मिन्स त्वऽनुपक्रमः ॥ १ ॥ ध्वंसः सो-
पक्रमस्यैवोपद्रवस्य जवेदितः ॥ इ-
तरस्तु ज्वत्येव, वीरांतेवासि दा-
हवत् ॥ २ ॥

प्रश्न ११०. चक्रवर्तिनं चर्मरत्न चाम-
डानुं नथी, तथा दंडरत्न काष्ठमय नथी, ते
उतां तेने चर्मरत्न थने दंढरत्न कहैवामां
थावे ठे तेनुं शुं कारण ?

उत्तर. चर्मरत्नमां पार्थिवत्वं ठे. तथा-
पि नेमां चामडाना जेवां मंकांच विकोच

સ્વજાવ હોવાથી ચર્મરત્ન કહેવામાં આવે
 છે, અને દંડરત્ન પણ પૃથ્વીમય છે, ઠતાં
 કાષ્ઠદંડની સાદૃશ્યતાથી દંડરત્ન કહેવાય
 છે. પૃથ્વી રીતેબુદ્ધિશાલીઓ પણ સાતે રત્નો-
 માં પૃથ્વીત્વ જાણવું.

॥ તદુક્તં લોકપ્રકાશે ॥

પાર્થિવત્વેઽપિ તત્સામ્યા-દ્યમેતિ વ્ય-
 પદિશ્યતે ॥ દંડોઽપ્યેવં પાર્થિવસ્તત્સા-
 મ્યાત્તદ્વચપદેશજાક્ર ॥ જાગ્યમેવં પા-
 ર્થિવત્વં, સપ્તાનામઽપિ ધીધનૈઃ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૧૧૯. ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાં
 શું વીજ છે તથા તે નિધાન અને ચક્રી-
 ની ફોજ ક્યાં સ્થિતિ કરે છે ?

જ્ઞાત, ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાં શા-
 મ્વતાં દિવ્ય પુસ્તકો છે, અને તેમાં સંપૂ-
 ર્ણ વિશ્વની વ્યવસ્થા યતાવેલી છે. આ
 પ્રકારે કોઈ આચાર્યનું માનવું છે. ત્યારે
 મતાંતરે એમ માનવામાં આવે છે કે તે

एवं सेनाश्रतस्त्रोपि, पत्यवेन्नरयान-
त्मिकाः ॥ पुर्यो न प्रविशंत्यंत-रवका-
शविवर्जिताः ॥ ४ ॥

प्रश्न १२०. ड्यारे श्रीक्षपत्तदेव जग-
वाने केशनी पांचमी मुठी खजा उपर
खोटती राखी त्यारे कच्छ, महाकच्छा-
दिक मुनिठण केम कर्युं हतुं ?

उत्तर. स्वामीनी पाठ्य दीक्षित थ-
चेखा थने स्वामीना मार्गने अनुसरनारा
ते कच्छादिक मुनिठण पण केशनी पां-
चमी मुठी खजा उपर स्थित राखी हती.

॥ प्रोक्तं च श्रीलोकप्रकाशे ॥

अनुप्रव्रजितास्तेऽपि स्वामिमार्गा-
नुगामिनः ॥ अरक्षन् पंचमं केशमुष्टिं
स्कंधोपरि स्थितम् ॥ १ ॥

प्रश्न १२१. शयंजय पर्वत प्राये शा-

य न करवो. एवं लोकप्रकाशमां जाहेर
करेहुं ठे.

॥ तथाहि ॥

विजयंतेऽधुनाप्येवं, मुनयो नयको-
विदाः ॥ अत्युग्रतपसश्चारुचारित्रम-
हिमाद्भुताः ॥ १ ॥ एवं मध्यस्थया
दृष्ट्या, पर्यालोच्यं विवेकिभिः ॥ न
कार्यः शुद्धसाधूनाम्, संशयः पंचमे-
ऽरके ॥ २ ॥

प्रश्न १२३. संध्यासमये सामायिक
लीला वाद पञ्चरत्ना वखते मुहपत्ति-
पन्निहणनो आदेश केवी रीते मागवो?

उत्तर. सेनप्रश्नमां एवो खुलासो क-
र्यो ठे के त्रण नवकार गणी खमासमण-
पूर्वक इच्छाकारेण संदिसद् जगवन् मु-
हपत्ति पन्निहणुं ? ए प्रकारे आदेश
मागवो.

ह्रां पण साथे आवे, एवं सेनप्रश्नमां क-
थन ठे.

प्रश्न १२६. साधु तथा श्रावक जपमा-
ला प्रमुखनी स्थापना केवी रीते करे ?

उत्तर. साधु वे नवकार गणी अने
श्रावक प्रण नवकार गणी जपमालादि-
कनी स्थापना करे, पण उठावतां तो व-
झे जण एकज नवकार गणे ॥ इति से-
नप्रश्ने ॥

प्रश्न १२७. उपधान विना नवकारादि
जणी शकाय के नहीं ?

उत्तर. जीतव्यवहारथी उपधान विना
पण नवकारादि जणी शकाय, एकांत नि-
पेध नथी. इति सेनप्रश्ने ॥

प्रश्न १२८. चौद पूर्वधर जघन्यथी
सांतिक देवलोके जाय एवो नियम ठे
त्यारे कार्तिक शेठनो जीव प्रथम देवलोके
केम गयो ?

॥ तथाहि ॥

अन्यतीर्थीयः तुर्यव्रतमुच्चारयति
तदा नंदिविनापि उच्चार्यते निषेधः
कोऽपि न ॥

प्रश्न १३१. गृहस्थना आचारने धारण
करनार यति प्रतिक्रमण केवी रीते करे ?

उत्तर. गृहस्थाचारी यतिवेषवाहो मु-
ख्यवृत्तिषा सामायिक ग्रहण करीने प्रति-
क्रमण करे ॥ इति श्रीहीरप्रश्नप्रंये प्रोक्त-
मस्ति ॥

॥ तथा ॥

गृहस्थाचारधरो यतिवेषवान्मु-
ख्यवृत्त्या सामायिकग्रहणं कृत्वा प्र-
तिक्रमणं करोति ॥

प्रश्न १३२. श्रीदशवैकाखिकादि उत्का-
लिक सूत्र क्यारे गणवुं शुरू गणाय ?

उत्तर. दिनरातनी चार संध्याथो व-

उत्तर. कार्तिक शेष प्रथम देवलोके
या ते तो पूर्वना विस्मरणथी संज्ञव
य ठे. एवुं सेनप्रश्नमां कथन ठे.

प्रश्न १२९. श्रावक श्राविका उपधा-
मां वांचना केवी रीते छे ?

उत्तर. श्राविकाथो उच्ची रहीने अ-
श्रावको चैत्यवंदन मुद्राथी उपधान
चना सांनछे. एवुं श्रीहीरप्रश्नमां कथुं ठे.

॥ तद्यथा ॥

उपधानवाचनां श्राद्ध ऊर्ध्वस्थि-
ः शृण्वन्ति श्राद्धास्तु चैत्यवंदनमु-
मा ॥

प्रश्न १३०. अन्यदर्शनीय लोकोने
युं व्रत उचराववानी तुट ठे के केम ?

उत्तर. अन्यदर्शनीय चोथुं व्रत उ-
वानी मागणी करे तो तेने नंदि विना
उचराववुं. तेमां कोइ तरेहनो बाध
१. एवुं श्रीहीरप्रश्नमां कथुं ठे.

॥ तथाहि ॥

अन्यतीर्णीयः तुर्यव्रतमुच्चारयति
तदा नंदिविनापि उच्चार्यते निषेधः
कोऽपि न ॥

प्रश्न १३१. गृहस्थना आचारने धारण
करनार यति प्रतिक्रमण केवी रीते करे ?

उत्तर. गृहस्थाचारी यतिवेषवाखो मु-
ख्यवृत्तिषा सामायिक ग्रहण करीने प्रति-
क्रमण करे ॥ इति श्रीहीरप्रश्नप्रंथे प्रोक्त-
मस्ति ॥

॥ तद्यथा ॥

गृहस्थाचारधरो यतिवेषवान्मु-
ख्यवृत्त्या सामायिकग्रहणं कृत्वा प्र-
तिक्रमणं करोति ॥

प्रश्न १३२. श्रीदशवेकाशिकादि उत्का-
लिक सूत्र क्यारे गणवुं शुरू गणाय ?

उत्तर. दिनरातनी चार संध्याथो व-

ઉત્તર. પોસદ્દવાહી ઘાફથો રસ્તામાં
ગીત ગાય તે શાસ્ત્રાધારે નથી. એવું શ્રી-
હીરપ્રશ્નમાં નિવેદન છે.

પ્રશ્ન ૧૩૬. ચોદપૂર્વી કેટલા જવ જા-
ણી શકે ?

ઉત્તર. સંપૂર્ણ ચોદપૂર્વી અસંખ્યાતા
જવો જાણી શકે એવું શ્રીસેનપ્રશ્નમાં ક-
હ્યું છે.

॥ તથાહિ ॥

સંપૂર્ણચતુર્દશપૂર્વવિદોઽસંખ્યે-
યાન્ જવાન્ જાનંતિ

પ્રશ્ન ૧૩૭. પરમાધામીની કરેલી ઘેદ-
ના ગ્રણ નરકમાં દોષ છે. ઠતાં લક્ષણ-
જીને ઘોષી નરકે પરમાધામીકૃત ઘેદ-
ના કેમ ઘડ ?

ઉત્તર. ગ્રણ નરકમાં પરમાધામીની
ઘેદના દોષ છે તે પ્રાયિક વચન છે. એવું
સેનપ્રશ્નમાં ક.વન છે.

प्रश्न १४३. ज्यां चोमासुं रक्षा होय त्यां साधुथो क्यां सुधी वस्त्रादिक न ग्रहण करी शके ?

उत्तर. ज्यां चोमासुं रक्षा होय त्यां चोमासा वाद वे मास सुधी साधु साध्वीथोने वस्त्रादिक लेवुं कळपे नहीं. एवुं श्रीतेनप्रश्नमां कळुं ठे.

प्रश्न १४४. श्री अष्टापद तीर्थनी यात्रा करनार तद्भव मोक्षगामी केवी रीते मनाय ठे ?

उत्तर. तपसंयमथी उत्पन्न थएली खड्गिबडे जेथो श्रीअष्टापद गिरिनी यात्रा करे तेथो तेज जवमां मुक्ति जाय एवो श्रीहीरप्रश्नमां संजव वतावेखो ठे.

॥ तथाहि ॥

अष्टापदगिरौ ये तपसंयमोत्थव-
ल्ल्या यात्रां कुर्वन्ति ते तद्भवसिद्धिगा-
मिन इति संज्ञायते ॥

પ્રશ્ન ૧૪૬. હપાંગ સૂત્રોની રચના કોણ કરે છે ?

ઉત્તર. હપાંગની રચના શ્રીસ્થિવિર મહારાજ કરે. એવું શ્રીહીરપ્રશ્નમાં પ્રદર્શિત કર્યું છે.

પ્રશ્ન ૧૪૭. સાધારણ જિનાલયમાં પ્રતિમા કોના નામથી જોણ ?

ઉત્તર. સાધારણ જિન મંદિરમાં ગામના નામથી પ્રતિમાજી જોણ.

તથાચ હીરપ્રશ્ને પ્રોક્તમસ્તિ ॥

સાધારણપ્રાસાદે પ્રતિમાયાં કાર્યમાણાયાં ગ્રામનામ્ના પ્રતિમા વિલોક્યતે ॥

પ્રશ્ન ૧૫૦. જે ઇન્દ્રિય એલની ઘોંડ્રિય જમરી કેવી રીતે ઘની જાય છે ?

ઉત્તર. એલના કલેવરમાં તેજ એલનો જીવ મરણ પામીને અથવા વીજો ફોડ

ઉત્તર. પાંચ ક્રોમ, અડસઠ લાલ, નવાણુ હજાર, પાંચસેં, ચોરાસી પ્રકારના રોગો અપ્રતિષ્ઠાન નરકાવાસામાં છે. તે ઘતાવવા શ્રાદ્ધગુણ વિવરણમાં નીચે મુજબ ગાથા આપેલી છે.

॥ તથાહિ ॥

પણકોડીઅડસઠી,લક્ષાનવનવશ્સદસપંચસયા । ચુલસી અદિયાનરણ, અપશ્ઠાણંમિ વાદીજં ॥૧॥

પ્રશ્ન ૧૫૩. કયા પાંચ વકાર અનર્થ ઉત્પન્ન કરે છે ?

ઉત્તર. વેર ૧ વેશ્વાનરે ૨ વ્યાધિ ૩ વાદ ૪ અને વ્યસન, ૫ ૬ પાંચ વકાર વૃદ્ધિ પામ્યા ચકા મદા અનર્થને કરનારા થાય છે.

૧ સંવયણ મુત્રમાં (૪૬૦૦૦૦૦૮૪) પ્રકારના રોગ ઊઠી માતમી નરકે દર્શાવ્યા છે. ૨ અગ્નિ. ૩ માત વ્યસન.

પ્રશ્ન ૧૫૮. આત્મા શરીરથી તિન્ન છે
 એવું સાંજલવા કે ચોલવાથી મોઢે જવાય
 કે નહીં ?

ઉત્તર. જ્યાંસુધી આત્મા જ્ઞેદાજ્ઞ્યાસમાં
 નિઢિત થતો નથી ત્યાંસુધી શરીરથી આ-
 ત્મા જુદો છે એવું સાંજલતો કે ચોલતો
 પ્રાણી મોઢે જઈ શકતો નથી.

॥ તથોક્તં શુદ્ધોપયોગપ્રકરણે ॥

શરીરાન્નિન્નમાત્માનં, શ્રુત્વન્નપિ
 વદન્નપિ ॥ તાવન્ન મુચ્યતે યાવન્નજ્ઞેદા-
 જ્ઞ્યાસનિઢિતઃ ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૧૫૯. આત્મજ્ઞાની મરણ સમયે
 શરીરનો કેવી રીતે ત્યાગ કરે છે ?

ઉત્તર. આત્મજ્ઞાની આત્માથી દેહને
 અને દેહથી આત્માને જુદો જોઈ જેમ
 ઘૃણાસ્પદ ગંદા વઢ્ઢને ઠોમી દેવામાં આવે
 છે તેમ અસંગારમા મરણ વઢ્ઢતે પોતાના
 દેહનો નિર્મમત્વતાથી ત્યાગ કરે છે.

प्रश्न २६५. आत्मशिक्षा केवी रीते करवी ?

उत्तर. रे आत्मन् ! नम्रीभूत ऊर्ध्वमुख
कमलना दल साथे सागेला जलविंदु जेवी
चंचल आ संसारनी रचनाने जोतो-थको
पण तुं खरी रीते देखतो नथी, ए तारुं
नवाइ जेवुं अंधत्व ठे, जो तने आत्म
कल्याणनी इष्टा होय तो गिरिगुफामां
निवास करी संसारनी चेष्टाउने पण मूकी
दे अने पर्वत जेवी दृढ प्रतिष्ठाने प्राप्त था.
वली रे जीव ! चोराशीं लाख प्रकारना
उत्पत्ति स्थानथी गंजीर एवा आ संसार
समुद्रमां भ्रमण करीने तें सुंदर रत्न जेवुं
आ अखण्ड मनुष्यत्व मेळव्युं ठे, तेने
चनावटी नहीं एवा धर्मकृत्परूपी कनकनी
साथे जोडी देवामां आवे तो खरेखर
आश्चर्य ठे के, तेनी त्रिजुवनमां पण कोण
कीमत करी शके ? अखवन कोइ पण तेनी
कीमत करी शके नहीं. आ प्रकारे विम-

लावायं विविच नवेन प्रदर्शनात् न
मशिक्षा मरेन न

॥ नानुसि

कुलान् प्रकृत्य विचार्य नानुसि
नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

नानुसि नानुसि नानुसि नानुसि

પ્રશ્ન ૧૬૬. બ્રાહ્મણાદિ અન્યદર્શનીનું
જ્યારે ‘ધનવાન્, પુત્રવાન્, આયુષ્યમાન્ થા’
દવા પ્રકારના આશીર્વાદ આપે છે, ત્યારે
જૈનમુનિનું નમસ્કાર કરનારાને ધર્મલાજ
કહે છે તેનું શું પ્રયોજન ?

ઉત્તર. જો ‘દીર્ઘાયુર્જવ’ એમ કહેવામાં
આવે તો છાંયું જીવન નરકવાસીનુંમાં પણ
પસાર થાય છે, તેમાં કાંઈ નવાઈ નથી.
જો સંતાન માટે ‘પુત્રવાન્ જવ’ એમ કહે-
વામાં આવે તો કુકર્માનું ઘણાં વર્ષા
હોય છે, તેમાં પણ કાંઈ મહત્તા નથી.
મુખને વાસ્તે ‘ધનવાન્ જવ’ એમ કહેવામાં
આવે તો સ્વરેશ્વર મ્લેષ્ટ સુકાનીનું પાસે
પણ પુષ્કલ પૈસા હોય છે, તેમાં પણ કાંઈ
સ્વરી સુવંદી કહેવાય નહીં. તે કારણથી
જ્ઞાનીનું સર્વ પ્રકારના સુખને કરનારો
ધર્મલાજ નિવેદન કરેલો છે. અતઃ જૈનમુનિનું
ધર્મલાજ કહે છે.

તથા કોઈ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રના આરા-
ધન નિમિત્તે ઘ્રણ જિનની ત્રિકરૂપે પ્રતિમા
કરાવે છે. તથા કોઈ પંચપરમેષ્ઠી નમસ્કાર
મંત્રના ઉદ્યાપનાર્થે અથવા કલ્યાણક
તપના હજમણા વાસ્તે પંચતીર્થી પ્રતિમા
જરાવે છે. તથા શૂપજાદિ ચોવીશ તીર્થ-
કર જરતદેવમાં થયા છે માટે તેના વહુ-
માન વિશેષથી કોઈ ચોવીશી જરાવે છે.
તેમજ મનુષ્ય લોકમાં ઉત્કૃષ્ટા ૧૭૦ જિન
વિચરે છે તેથી તે સર્વની જતિવહે કોઈ
ધનાદ્ય ૧૭૦ જિનથિંચ કરાવે છે.

॥ તદુક્તં વૃહદ્ભાષ્યે ॥

જિણશુદ્ધિ દંસણઢં, એગં કારેઈ
કેઈ જતિજુઠં ॥ પાયઢિય પાઢિદેરં,
દેવાગમસોદિયં ચેવ ॥ ૧ ॥ દંસણ-
નાણચરિત્તારાદ્ધણકથે જિણતિયં કો-
ઈ ॥ પરમિઠિનમોક્કાર ઉદ્યમિયં કોઈ

(श्रीकण्ठ, । गङ्गापूजा, ।)

गुरुपादेः ससंघाटकैस्तेषामेव श्रीप-
रमगुरुणामादेशप्रसादं महाराजश्री
नारमहजिदाग्रहानुगामिनमासाद्य
श्रीजन्तामरादि स्तुति जक्ति प्रसन्नी
भूत श्रीरूपजदेवोपासक सुर विशेषः
पाङ्ग्या प्रथम विहारं श्रीकण्ठदेशेऽत्र
चक्रे तत्र च सं १६५६ वर्षे श्रीजुज
नगरे आद्यं चतुर्मासकं द्वितीयं च रा-
यपुर वंदिरे. तदा च श्रीकण्ठ मन्त्रकांठा
पश्चिम पांचाल वागड जेसला मन्-
लाद्यऽनेक देशाधीशैर्महाराज श्रीखें-
गारजी पट्टाक्षंकरणैर्व्याकरण का-
व्यादि परिज्ञान तथाविधैश्वर्यस्थैर्य-
धैर्यादि गुणापहस्तित सरस्वती
महा-नवस्थान विरोध त्याजकेर्याद-

रूक्तां नञस्य वार्षिक व्यवस्थापिका
 सिंशंतार्थयुक्तिमाकर्ण्य तुष्टो राजा ज-
 यवादपत्राणि ७ स्वमुजांकितानि श्री-
 गुरुभ्यः प्रसादाञ्जपढोकयति स्म प्रति-
 पक्षस्य च पराजितस्य तादृश राजनी-
 तिमासूच्य श्रीराम इव सम्यगन्यायध-
 र्मे सत्यापितवान् किञ्च कियदेतदरम-
 द्गुरुणाम् ॥ यतः ॥

येर्जिग्ये मल्लकापुरे विवदिपुर्मूला-
 जिधानो मुनिः, श्रीमज्जेनमतं यवतु-
 त्तिपदं नीतं प्रतिष्ठानके ॥ जहानां श-
 तशोऽपीयत्सु मिषितासूदीप्य युक्ती-
 र्जिता, येमौनं श्रयितः स वोरिदपु-
 रे वादीश्वरो देवजी ॥१॥ जैनन्याय-
 गिराविवादपदवीमारोप्य निर्घाटितो,
 पार्चीदेश गजाखणा पुरवरे दिगंब-

राचार्यराट् ॥ श्रीमज्जामनरेंद्रसंसदि
 किलात्मारामवादीश्वर, कस्तेषां च
 विवेकदर्पमुधियामग्रे धराचंडकः॥१॥
 किंचास्मद्गुरुवक्त्रनिर्गतमहाशा-
 स्वामृताब्धौ रतः, सर्वत्रामितमान्यता-
 मवदधे श्रीमद्युगादिप्रजोः ॥ त-
 ङ्गत्तये जुजपत्तने व्यरचयत् श्रीजार-
 मह्वप्रजुः, श्रीमजायविहारनाम जिन-
 पप्रासादमत्यङ्गुतम् ॥ ३ ॥

अथ च सं. १६५६ वर्षे श्रीकृष्ण
 देशांतर्जसला मंरुले विहरङ्गिःश्रीगुरु-
 जिःप्रवल धनधान्याजिरामं श्रीखाखर
 ग्रामं प्रतिबोध्य सम्यग् धर्मक्षेत्रं चक्रे
 यत्राधीशो महाराज श्रीजारमह्वजी
 आता कुंअरश्री पंचायणजी प्रमद
 प्रवल पराक्रमाक्रांतदिकूचकश्चक-

बंधु प्रतापतेजा यस्य पट्टराज्ञी पुष्पां-
 वाइ प्रभृति तनूजाः कुं० डजाजी,
 हाजाजी, जीमजी, देसरजी, देवोजी,
 कमोजी, नामानो रिपुगजघटाकेशरि-
 णस्तत्र च शतशः श्रीजशवालगृहाणि
 सम्यग् जिनधर्मं प्रतिबोध्य सर्व श्राद्ध
 सामाचारी शिक्षणेन च परमश्राद्धी कृ-
 तानि तत्र च ग्रामग्रामणी चक्रकृत्य
 दानशूरत्वादि गुणोपार्जितयशःप्रसर
 कर्पूर पूर सुरजीकृतब्रह्मांडजांडः
 शा. वयरसिकः सकुटुंबः श्रीगुरुणा
 तथा प्रतिबोधितो यथा तेन घंघर
 शा. शिवापेद्या प्रभृति समबद्धितेन
 नव्योपाश्रयः श्रीनपागण धर्मराज-
 धानीव चक्रे. तथा श्रीगुरुपदेगेनैव
 गुर्जर धरित्र्याः शिक्षानरुक्ताकार्य

पुत्ररत्नेन शा. वयरसिकेन पुत्र शा.
 रणवीर शा. सायर शा. महिकरण
 स्नुपा उमा रामा पुरी पौत्र शा. मा-
 लदेव, शा. राजा, खेतल, खेमराज, व-
 णवीर, दीदा, वीरा प्रमुख कुटुंबयुतेन
 प्रारेजे. तत्र सान्निध्यकारिणौ धंधर-
 गोत्रीयो पौर्णमीयक कुलगुरुजद्वारक
 श्रीनिश्चाश्चो शा. कंधड सुत शा.
 नागीश्चा शा. मेरगनामानो सहो-
 दरो सुत शा. पाचासा महिपाला
 मल प्रसादात् कुटुंबयुतो. प्रासादोऽयं
 श्रीशत्रुंजयावतारारख्यः सं. १६५७
 वर्षे फा० कृ० १० दिने प्रारब्धः ।
 सं. १६५९ वर्षे फा० शु० १० दि-
 नेऽत्र सिद्धि पदवीमारुरोह. आनं-
 दाच्च कठ मंडन श्रीखाखरि नगर

આગમ આદિક પોતાના અને પરના
 સિદ્ધાંત, ગણિત શાસ્ત્ર, તથા જાગતા
 એવા ચવન આદિક ઠાણે દર્શનોના
 ગ્રંથ તથા નિર્મલ એવાં પ્રકરણ સં-
 વંધી જ્ઞાનની ચતુરાશ્વડે કરીને
 દલી નાખેલ છે હુર્વાદિ મનુષ્યોનો
 ઉન્માદ જેહાણે એવા તથા બ્રાહ્મી
 અને ફારશી આદિક લિપિ તથા
 પીંઠીની લિપિથી થતી વિચિત્ર પ્ર-
 કારની ચિત્રકલા તથા ઘડામાંથી
 અગ્નિ કદાહવા આદિકની વિધિથી
 અત્યંત ઉત્તમ માણસોનાં મનને ચ-
 મત્કાર કરનારા તથા શૃંગાર આ-
 દિક રસથી રસયુક્ત થયેલા અને
 ચિત્રવંધાદિ અલંકારોથી સુશોભિત
 એવી સંસ્કૃત જાપામાં બનાવેલાં મનો-

પ્રકારના રાગોની પરિણતિવડે કરીને
 મનોહર ઠે મુખનો શબ્દ જેમનો એવા
 વલી સ્પષ્ટ રીતે આઠ અવધાનના
 તથા સો અવધાનના કોટકને સંપૂર્ણ
 કરવા આદિકની પંડિતાશ્વડે કરીને
 ખુશી કરેલા એવા મદારાષ્ટ્ર તથા
 કોકણના રાજા શ્રીવુર્દાનશાહ મદા-
 રાજ શ્રીરામરાજા શ્રીલાનલાના તથા
 શ્રીનવરંગલાન આદિક અનેક રા-
 જાએ દીધેલા જીવો માટેના અમારિ
 પટક તથા ઘણા કેદીએના ટુટકારા
 આદિકના પુણ્યથી મેલવેલ ઠે જસ-
 વાદ જેએ, એવા અમારા ગુરુ મ-
 દારાજ પડિત શ્રીવિવેકદર્પગણિ
 મંઘાડા સદિત તેજ શ્રીગુરુ મદારા-
 જનો મદારાજ શ્રીનારમલાજીના

ધૈર્યતા આદિક ગુણોવડે કરીને દૂર
 કરેલ છે સરસ્વતીને જેમણે એવા
 તથા મહાન્ અનવસ્થા અને વિરો-
 ધનો ત્યાગ કરાવનારા અને યાદવ
 વંશની અંદર સૂર્ય સમાન એવા મહા-
 રાજા રાજાધિરાજ શ્રીનારમહ્મજીએ
 વિનંતિ કરવાથી શ્રીગુરુ મહારાજે તે-
 મની ઇચ્છાપૂર્વક વિદ્યાર કર્યો. તે-
 મજ કાવ્ય તથા વ્યાકરણ આદિ-
 કની ગોઠીથી તથા સ્પષ્ટ રીતે અષ્ટ
 અવધાન આદિકનો ઉત્કૃષ્ટ પંડિતા-
 ઇનો ગુણ દેખામ્વાવડે કરીને ખુશી
 કરેલા એવા તે રાજાએ શ્રીગુરુ મહા-
 રાજ પ્રત્યે પોતાના દેશોમાં જીવદિંસા
 ન થવા દેવા માટેનો (હેલ કરી
 આપવાની) કૃપા કરી તે હેલનો

વ્યવસ્થાવાલી સિદ્ધાંતના અર્થોની
 યુક્તિ સાંજલીને તુષ્ટમાન થયેલા રા-
 જાએ શ્રીગુરુ મહારાજ પ્રત્યે મદેર-
 વાની પૂર્વક પોતાની મોહોર ગપ-
 વાલાં સાત જયપત્રો આપ્યાં; અને પ્ર-
 તિપક્ષીને પરાજિત પત્રો એટલે દાર-
 વાનાં પત્રો આપ્યાં અને તેવી રીતથી
 રાજનીતિ ચલાવીને રાજાએ પોતાનો
 ઉત્તમ પ્રકારનો ન્યાયધર્મ શ્રીરામની
 પેઠે સત્ય કર્યો. વલી અમારા ગુરુ
 મહારાજનો એટલો પ્રજાવ તો શું
 હિસાબમાં છે કેમકે જે ગુરુ મહારાજે
 શ્રીમલ્લકાપુરમાં વાદ કરવાની ઇચ્છા-
 વાલા મૂલા નામના મુનિને જીતેલો
 છે, તેમજ પ્રતિષ્ઠાન પુરમાં ચવનોને
 મહોડેથી પણ શ્રીજૈનધર્મના જેમણે

ફેલાવારૂપી કપૂરના સમૂદ્ધતી સુગંધ-
 યુક્ત કરેલ ઠે બ્રહ્માંડ જાંડ જેમણે
 એવા શા. વચરસી નામના ગામના
 પટેલને તેના કુટુંબ સહિત શ્રીગુરુ
 મહારાજે એવો તો પ્રતિવોધ આપ્યો
 કે, જેથી તેણે ઘંઘર ગોત્રીય શા.
 શિવા પેથા આદિક સહિત શ્રી-
 તપાગઢની રાજધાની સરખો નવો
 ઝપાશ્રય વનાવ્યો. તેમજ શ્રીગુરુમ-
 દ્વારાજના ઉપદેશે કરીનેજ ગુજરા-
 તની જૂમિમાંથી સલાટોને બોલાવીને
 શા. વચરસીએ શ્રીસંજવનાથજીની
 પ્રતિમા કરાવી ૧ તથા તેના શા. સાચર
 નામના પુત્રે શ્રીઆદિનાથની પ્ર-
 તેમા કરાવી ૨ તથા શા. વીજા ના-
 મના પુત્રે શ્રીવિમલનાથ પ્રજુની

શા. રણવીર શા. સાયર શા. મહિક-
 રણ તથા વહુલે ઝમા, રામા અને
 પુરી તથા પૌત્ર શા. માલદેવ, શા.
 રાજા, સેતલ, સેમરાજ, વણવીર, દીદા
 તથા વીરાધ્યાદિક કુટુંબ સહિતે પ્રા-
 રંજ્યું. વહી ઘંધર ગોત્રવાલા અને
 પુનમીયા કુલગુરુ જદારકની નિશ્રા-
 થી શ્રાવક થયેલા એવા શા. કંથડના
 પુત્ર શા. નાગીયા તથા મેરગ નામના
 સગા જાણે પુત્ર પાંચાસા સહિત
 તેમાં મદદ કરનારા હતા; અને તે-
 મણે રાજાની નિર્મલ કૃપાથી કુટુંબ
 સહિત તેમાં મદદ કરેલી છે. આ
 શ્રીશત્રુંજયાવતાર નામનું દેરાસર છે.
 સંવત ૧૬૫૭ ના ફાગુણ વદી ૧૦
 મે પ્રારંજેલું છે તથા સંવત ૧૬૫૯

श्रीमद् हंसविजयजी महाराजना
सङ्गपदेशयी तेमना शिष्य पन्थास
पदवीने धारण करनारा श्रीमान्
संपद्भिजयजी महाराजनी प्रेरणाए
करीने संवत् १९६२ ना अशाड वदी
आठमना दिवसे थयो ठे. आ शिला-
खेखनुं गुजराती जापांतर जामनग-
रनिवासी आवक हीराखाल हंसराजे
करेलुं ठे.

प्रश्न १६९. उपरना लेखमां दशविखुं
ठे के जारमह्वजी महाराजाण जुज पत्त-
नमां श्रीयुगादि प्रचुनो राजविहार नामे
अति अद्भुत प्रासाद बंधाव्यो, तेना नि-
र्णय माट कोइनुं ध्यान खेंचाय तो तेना
दृढ पुरावारूप त्यांना देरासरमां कोइ
शिलाखेख ठे के नहीं ?

उत्तर. श्रीकष्ठ देशना शिरताज जुज

કરાવ્યો તેનું તથા જૈનોના દીઠોજાની
 શ્વાકારદાયક પર્યૂપણાદિ પર્વમાં સર્વ
 પ્રાણીઓનો હુટકો કરાવ્યો તેનું ધ્યાન
 કરેલું છે. દશમા કાવ્યમાં મુશનમ્મીવ
 નારમહ્વજીવ જીવોના જાન વચાવવા
 હુતલ ઉપર કરેલું થતવદાન વર્ણવેલું છે.
 અગ્નીઆરમા કાવ્યમાં જ્ઞતિ જાવનો
 દાવો કરનાર ણ્વા તે રાજાણ જ્ઞતિ
 માટે મોટા પાયાપર કરાવેલા અદ્ભુત રા-
 જવિહાર નામના શ્રીયુગાદિ પ્રભુના પ્રા-
 સાદની નોંધ લીધી છે. ચારમા કાવ્યમાં
 શ્રીનાત્તેય જિનની તથા ચિંત્રાનર્ણિ પા-
 ર્શ્વનાથની તથા શ્રીવલ્લભાચર્યની મૂ-
 ર્તિઓ કરાવી નિર્માય વૃદ્ધિદાટ્ટા અને
 મૂર્તિપૂજાના દિમાચની ણ્ણા ને ગજાણ
 શ્રીવિવેકહર્ષગણિની ઉવદંશપ્રદાન મ-
 ફલ કરી વૃદ્ધ વૃદ્ધિ વન્નારી ને ચર્ણવર્ધી
 છે. નેગમા કાવ્યમાં શ્રીનિરામણ ગગનં

જારમહ્મજી મહારાજે આ પ્રાસાદનું કામ ત્યાંના પ્રતિષ્ઠિત પુરુષ શા. તેજા શેઠ પ્રમુખ સકલ શ્રીતપગચ્છના સંઘને સ્વાધીન કર્યું, એવા અદ્ધરો ટાંકી યા-વચ્ચંદ્રદિવાકર આ પ્રાસાદની સમૃદ્ધિ ચાહી ગયવંધ સરલ થને સાદી જા-પામાં તે શિલાલેખ સંપૂર્ણ કરેલો છે.

પ્રશ્ન ૧૭૦. તીર્થયાત્રા કરવાથી કેવાં ફલ પ્રાપ્ત થાય છે ?

ઉત્તર. આરંજનો ત્યાગ, ડ્રવ્યની સ-ફલતા, ઊંચા પ્રકારનું સંઘવાત્સલ્ય, સ-મ્યગ્ દર્શનની સ્વચ્છતા, બ્રેહ્મી જનનું હિત, જીર્ણ ચેત્યાદિ ધર્માલિયોના ઉદ્ધાર, તીર્થની ઉન્નતિ, જિનશાસનનો ઉચોત, જિનાજ્ઞાનું પાલન, તીર્થકરનામકર્મ ઉ-પાર્જનમાં ફતેહ, સિદ્ધિનું સામિપ્ય, દેવ મનુષ્યની શ્રાવકારદાયક પદવી ઇ-

નારમહાજી મહારાજે આ પ્રાસાદનું
કામ ત્યાંના પ્રતિષ્ઠિત પુરુષ શા. તેજા
શેઠ પ્રમુખ સકલ શ્રીતપગચ્છના સંઘને
સ્વાધીન કર્યું, એવા અક્ષરો ટાંકી યા-
વચ્ચંદ્રદિવાકર આ પ્રાસાદની સમૃદ્ધિ
ચાહી ગયવંધ સરલ અને સાદી જા-
પામાં તે શિલાલેખ સંપૂર્ણ કરેલો છે.

પ્રશ્ન ૨૭૦. તીર્થયાત્રા કરવાથી કેવાં
ફલ પ્રાપ્ત થાય છે ?

ઉત્તર. આરંજનો ત્યાગ, ડ્રવ્યની સ-
ફલતા, ભંચા પ્રકારનું સંઘવાતસહ્ય, સ-
મ્યગ્ દર્શનની સાધના, જનનું
હિત, જીર્ણ ચેત્યાદિ તીર્થની ઉન્નતિ

૧૩૫

૧૩૫

દેવ

૧૩૫

(श्रीकण्ठ, शिवपूजा,)

गुरुपादेः ससंघाटकैस्तेषामेव श्रीप-
 रमगुरूणामादेशप्रसादं महाराजश्री
 नारमहजिदाग्रहानुगामिनमासाद्य
 श्रीनक्तमरादि स्तुति नक्ति प्रसन्नी
 नूत श्रीशुभदेवोपासक सुर विशेषः
 पाङ्गया प्रथम विहारं श्रीकठदेशेऽत्र
 चक्रे तत्र च सं १६५६ वर्षे श्रीशुभ
 नगरे आद्यं चतुर्मासकं द्वितीयं च रा-
 यपुर वंदिरे. तदा च श्रीकठमनुकांठा
 पश्चिम पांचाल वागड जेसला मं-
 लाद्यऽनेक देशाधीशैर्महाराज श्रीखं-
 गारजी पट्टावंकरणैर्व्याकरण का-
 व्यादि परिज्ञान तथाविधैश्वर्यस्थैर्य-
 धैर्यादि गुणापहस्तित सरस्वती
 महा-नवस्थान विरोध त्याजैकैर्याद-

१ व्याजः—

रूक्तां नञस्य वार्षिक व्यवस्थापिका
 सिद्धांतार्थयुक्तिमाकर्ण्य तुष्टो राजा ज-
 यवाद्पत्राणि ७ स्वमुज्जांकितानि श्री-
 गुरुभ्यः प्रसादाडुपढोकयति स्म प्रति-
 पदस्य च पराजितस्य तादृश राजनी-
 तिमासूत्र्य श्रीराम इव सम्यगन्यायध-
 र्मं सत्यापितवान् किञ्च कियदेतदस्म-
 द्गुरुरुणाम् ॥ यतः ॥

येर्जिग्ये मलकापुरे विवदिपुर्मूला-
 जिधानो मुनिः, श्रीमज्जेनमतं यवज्जु-
 तिपदं नीतं प्रतिष्ठानके ॥ जट्टानां श-
 तशोऽपीयत्सु मित्रितासूदीप्य युक्ती-
 र्जिता, येमौनं श्रयितः स वोरिदपु-
 रे वादीश्वरो देवजी ॥१॥ जेनन्याय-
 गिराविवाद्पदवीमारोप्य निर्घाटितो,
 पाचीदेश गजालणा पुरवरे दिगंब-

बंधु प्रतापतेजा यस्य पट्टराज्ञी पुष्पां-
 वाइ प्रभृति तनूजाः कुं० डुजाजी,
 हाजाजी, जीमजी, देसरजी, देवोजी,
 कमोजी, नामानो रिपुगजघटाकेशरि-
 णस्तत्र च शतशः श्रीजशवालगृहाणि
 सम्यग् जिनधर्मं प्रतिबोध्य सर्व आइ
 सामाचारी शिदणेन च परमश्राद्धी कृ-
 तानि तत्र च ग्रामग्रामणी जज्ञकत्व
 दानशूरत्वादि गुणोपार्जितयशःप्रसर
 कर्पूर पूर सुरजीकृतब्रह्मांडचांडः
 शा. वयरसिकः सकुटुंबः श्रीगुरुणा
 तथा प्रतिबोधितो यथा तेन घंघर
 शा. शिवापेया प्रभृति समबहितेन
 नव्योपाश्रयः श्रीतपागण धर्मराज-
 धानीव चक्रे. तथा श्रीगुरुपदेशेनैव
 गुर्जर धरिण्याः शिलानदकानाकार्य

આગમ આદિક પોતાના અને પરના
 સિદ્ધાંત, ગણિત શાસ્ત્ર, તથા જાગતા
 એવા ચવન આદિક ઠણ દર્શનોના
 ગ્રંથ તથા નિર્મલ એવાં પ્રકરણ સં-
 વંધી જ્ઞાનની ચતુરાશ્વડે કરીને
 દલી નાખેલ છે હર્વાદિ મનુષ્યોનો
 ઉન્માદ જેઝે એવા તથા બ્રાહ્મી
 અને ફારશી આદિક લિપિ તથા
 પાંઠીની લિપિથી થતી વિચિત્ર પ્ર-
 કારની ચિત્રકલા તથા ઘડામાંથી
 અગ્નિ કહાડવા આદિકની વિધિથી
 અત્યંત ઉત્તમ માણસોનાં મનને ચ-
 મત્કાર કરનારા તથા શૃંગાર આ-
 દિક રસથી રસયુક્ત થયેલા અને
 ચિત્રવંધાદિ અલંકારોથી શોભિત
 એવી સંસ્કૃત જાપામાં જાણનાં મનો-

પ્રકારના રાગોની પરિણતિવડે કરીને
 મનોદ્ધર ઠે મુખનો શબ્દ જેમનો એવા
 વલી સ્પષ્ટ રીતે આઠ અવધાનના
 તથા સો અવધાનના કોષ્ટકને સંપૂર્ણ
 કરવા આદિકની પંડિતાશ્વડે કરીને
 ખુશી કરેલા એવા મદારાષ્ટ્ર તથા
 કોકણના રાજા શ્રીબુદ્ધાનશાહ મદા-
 રાજ શ્રીરામરાજા શ્રીશાનશાન તથા
 શ્રીનવરંગશાન આદિક અનેક રા-
 જાજેઝે દીધેલા જીવો માટેના અમારિ
 પટલ તથા ઘણા કેદીજના તુટકારા
 આદિકના પુણ્યથી મેલવેલ ઠે જસ-
 વાદ જેઝે એવા અમારા ગુરુ મ-
 દારાજ પંડિત શ્રીવિવેકદર્પગણિ
 સંઘાડા સદિત તેજ શ્રીગુરુ મદારા-
 જનો મદારાજ શ્રીનારમહાજીના

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

વ્યવસ્થાવાલી સિદ્ધાંતના અર્થોની
 યુક્તિ સાંજલીને તુષ્ટમાન થયેલા રા-
 જાએ શ્રીગુરુ મહારાજ પ્રત્યે મહેર-
 વાની પૂર્વક પોતાની મોહોર ઘપ-
 વાલાં સાત જયપત્રો આપ્યાં; અને પ્ર-
 તિપદ્ધીને પરાજિત પત્રો એટલે હાર-
 વાનાં પત્રો આપ્યાં અને તેવી રીતથી
 રાજનીતિ ચલાવીને રાજાએ પોતાનો
 ઉત્તમ પ્રકારનો ન્યાયધર્મ શ્રીરામની
 પેઠે સત્ય કર્યો. વલી અમારા ગુરુ
 મહારાજનો એટલો પ્રજાવ તો શું
 હિસાબમાં ઠે કેમકે જે ગુરુ મહારાજે
 શ્રીમલ્લકાપુરમાં વાદ કરવાની ઇચ્છા-
 વાલા મૂલા નામના મુનિને જીતેલો
 ઠે, તેમજ પ્રતિષ્ઠાન પુરમાં યવનોને
 મહોડેથી પણ શ્રીજૈનધર્મની જેમણે

जेवा महान् शास्त्ररूपी अमृतना
 सागरमां लीन थयेवा श्रीभारम-
 ह्वजी महाराजाए श्रीशपन्नदेव प्र-
 नुनी घणी मान्यता धारण करी.
 तथा तेमनी जक्ति माटे ते श्रीभार-
 मह्वजीए जुजनगरमां राजविहार
 सामनुं अत्यंत अद्भुत श्रीजिनेश्वर
 मंदिनुं मंदिर वनाव्युं ॥ ३ ॥ हवे सं.
 ६५६ नी साखमां श्रीकव्ठदेशनी
 प्रंदर रहेजा जेसवा मंजुमां विहार
 करना श्रीगुरु महाराजे घणां धन-
 नान्योथी मनोहर थयेवा एवा श्रीखा-
 वर गामने प्रतिबोधीने सारी रीतनुं
 मर्मक्षेत्र वनाव्युं के ज्यांना राजा म-
 हाराजा श्रीभारमह्वजीना जाइकुंअ-
 श्री पंचायणजी दत्ता के जेमणे म-

કરાવ્યો તેનું તથા જૈનોના દીલોજાની
 શ્રાવકારદાયક પર્યૂપણાદિ પર્યેમાં સર્વે
 પ્રાણીઓનો હુટકો કરાવ્યો તેનું ધ્યાન
 કરેલું છે. દશમા કાવ્યમાં સુશનસીધ
 જારમહ્વજીએ જીવોના જાન ઘચાવવા
 ખુતલ ઉપર કરેલું અન્નયદાન વર્ણવેલું છે.
 અગીશ્વરમા કાવ્યમાં જ્ઞતિ જાવનો
 દાવો કરનાર એવા તે રાજાએ જ્ઞતિ
 માટે મોટા પાયાપર કરાવેલા અજુત રા-
 જવિહાર નામના શ્રીયુગાદિ પ્રભુના પ્રા-
 સાદની નોંધ લીધી છે. ધારમા કાવ્યમાં
 શ્રીનાન્નેય જિનની તથા ચિંતામણિ પા-
 શ્વનાથની તથા શીતલનાથજીની મૂ-
 ર્તિઓ કરાવી નિર્માય બુદ્ધિવાલા અને
 મૂર્તિપૂજાના હિમાયતી એવા તે રાજાએ
 શ્રીવિવેકહર્ષગણિની ઉપદેશપ્રધાને સ-
 પત્ર કરી પૂજ્ય બુદ્ધિ ઘટાવી તે વર્ણવેલી
 છે. તેમમા કાવ્યમાં શ્રીનપાગળ ગગનાં-

પ્રાચીન ઠે, ઇવું ત્યાંના મૂલ મંદિરમાં
રહેલા શિલાલેખ ઉપરથી સાચીત થાય
ઠે. તે શિલાલેખનો કેટલોણક સા-
રાંશ જાહેરના જાણ માટે શ્દાં આ-
પીળ ઠીળ.

પ્રારંભમાં ગ્રણ કાવ્યોષી કામિતક-
લ્પદ્રુમ શ્રીમદ્દાવીર સ્વામી થને ગુણના
સાગર ઇવા શ્રીપાર્શ્વનાથની સ્તુતિરૂપ
મંગલાચરણપૂર્વક લેખની શરૂઆત કરી
ઠે. તેમાં જણાવવામાં આવ્યું ઠે કે
“શ્રીકચ્છ દેશમાં જડાવતી નામે નગરી
હતી. તે પુરીમાં મદ્દર્ધિક શિરોમણિ હિં-
મતવાજ દેવચંડ્ર નામનો ઇક શ્રીમાન્
શ્રેષ્ઠિપુંગવ નિવાસ કરતો હતો. તે સુશ્રા-
વકે છાલો ગમે ડ્રવ્ય ચરચી વીર સં-
વત્ ૨૩ માં જૈન લોકોની જાદોજલાલી
સૂચવનારૂં આ દેરાસર બંધાવ્યું, થને
તેમાં શ્રીપાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમા મૂલના-

સુખ થાય છે, એવું આ સાધુત્વ અત્યંત રમણીક છે.

ઘલી જ્યાં જિનરાજ દેવ છે, શાંત-
નિધિ ગુરુ છે, કૃપાસમુદ્ર ધર્મ છે, શુદ્ધ
અન્નપાન થને વસ્ત્રવડે પ્રવર્તન છે, ચિ-
દાનંદ માટે વિદ્યા છે, શરીરરક્ષા માટે
દામા છે, ગુણમણિમાલાનો મોટો શણ-
ગાર છે, તેવા શ્રમણપણને પામીને ક-
લ્પવૃદ્ધતા લાગતી માફક કયો માણસ
ખુશી ન થાય ? અલગત હરેક કોઈ
ખુશ થાયજ.

॥ તથાહિ ॥

ન ચ રાજજયં ન ચ ચૌરજયં

વરકીર્તિકરં નરદેવહિતમ્ ॥

इहलोकसुखं परलोकसुखं,

श्रवणत्वमिदं रमणीयतरम् ॥ ૨ ॥

દેવો યત્ર જિનો ગુરુઃ શમનિધિર્ધ-

कीरमाणीए ॥ आणाजंगणवडा, मि-
त्त विराहणं पावे ॥१॥

प्रश्न १७५. कोइए प्रतिदिन पोसह कयों
होय तेवो कोइ शास्त्रीय दाखलो ठे ?

उत्तर. वृंदारुत्तिमां एवो एक दा-
खलो ठे के एकदा प्रस्तावे जिनदेव आ-
वक पोताना लघु आताने कुटुंबजार सोंपी
हंमेश विधिपूर्वक पोसहशाखामां पौपध
करवा लाग्यो.

॥ तथाहि ॥

कुटुंबजारमारोप्य, जिनदेवोऽन्य-
दाऽनुजे ॥

पौपधं पौपधागारे, प्रत्यहं विधि-
वद् व्यधात् ॥ १ ॥

प्रश्न १७६. तपरूप घरह केवो ठे अने
ते गुं करे ठे ?

उत्तर. हमारूप माकडीवालो, हड-

चित्तैकशो दहेद्देहं, चिंता दहति
विदा ॥ १ ॥

प्रश्न १७८. पासण्यादिकने बांदवामां
गंड नुकशान ठे ?

उत्तर. पासण्यादिकने वंदन करना-
नी कीर्ति के कर्मनिर्जरा होती नथी,
पण ते कायक्लेश तथा कर्मबंध करे ठे.

॥ यदुक्तं श्रीअध्यात्मक-
ल्पद्रुमे ॥

पासवार्ह वंदमाणस्स, नेव किंती
न निज्जरा होइ ॥ कायक्लेश एमेव,
कुणइ तह कम्मबंधं च ॥ १ ॥

प्रश्न १७९. महान् नरो उपर कोइ
कष्ट थावी पडे त्तारे थने ग्रहण लागे
त्तारे जिज्ञासा जायत राखनार मनुष्ये
केवी रीते वर्तबुं ?

उत्तर. देव, साधु, राजा थने स्व-

સુદ્ધ જનોએ આ હાનિકારક રીવાજ
પણ વેશક તાવડતોવ દવાવી દેવો જા-
ણ, કારણકે મહાજારતાદિકમાં પણ
કહ્યું છે કે જેટલું પાપ માઠીમારને એક
વર્ષમાં થાય છે તેટલું પાપ અગલિત
પાણી ગ્રહણ કરી વાપરનારને એક દિવ-
સમાં થાય છે.

॥ તથાહિ ॥

સંવત્સરેણ યત્પાપં, કૈવર્ત્તસ્યેહ
જાયતે ॥

एकादेन तदाप्नोति, अपूतजलसं-
ग्रही ॥ ૧ ॥

પ્રશ્ન ૧૦૦. ગૃહસ્થ લોકોના પત્રમાં
'શ્રીપંચ' લખવામાં આવે છે તેનું શું
કારણ ?

ઉત્તર. નીચે વતાવેલી પાંચ પ્રકારની
લક્ષ્મીથી યુક્ત ગૃહસ્થ હોય છે, વાસ્તે
'શાહ શ્રીપંચ' લખવામાં આવે છે.

वोपधानवाहनादियुक्तं नेतरेपामाज्ञा-
जंगादिदोषैः संसारपरिभ्रमणप्रसंगात्

प्रश्न १७२. जैन सिद्धांतमां अपश-
कुन के दुर्निमित्तना प्रतिघातनो कोइ
हितकर उपाय यतावेलो ठे ?

उत्तर. जो कदापि बहार के ग्रामां-
तरे गमन करतां अथवा बीजा कोइ
कार्यना प्रारंभमां बछादिनुं स्वलन वा
अपशुकन के दुर्निमित्त थाय तो ते स-
र्वना प्रतिघातने वास्ते पंच मंगलरूप
आठ आसोद्यास प्रमाण नवकार मंत्रनुं
ध्यान करवुं, अथवा गमे ते स्वाध्याय
रूप वे श्लोकनुं चिंतवन करवुं. तेम न
घने तो जेटला कालमां वे श्लोकनुं चिं-
तवन करी शकीए त्यां सुधी तेज बखते
एकाग्रचित्ते कायोत्सर्गमां स्थित थइ
शुभ अंतःकरणवाला थवुं, आ प्रकारनुं

હોય છે, તેમ જ્ઞેપજમાં ડ્રવ્યસંયોગ
હોતો નથી. અથવા હરડે પ્રમુખને ઓ-
પધ કહેવામાં આવે છે, ત્યારે પીવા
પ્રમુખમાં વપરાતી દવાને જ્ઞેપજ કહે-
વાય છે.

॥ યદુક્તં ગચ્છાચારલઘુટી-
કાયામ્ ॥

॥ તથાહિ ॥

તત્રોપધમનેકડ્રવ્યસંયોજિતં તદ્-
વ્યતિરિક્તં જ્ઞેપજં યદ્વા ઓપધં હરી-
તક્યાદિ જ્ઞેપજં પેયાદિ ચ ॥

પ્રશ્ન ૧૭૪. સારંજી શ્વેત વસ્ત્રવાલા ગ-
ચ્છને સેવવો કે કેમ ?

ઉત્તર. છાટકીદહ સદૃશ્ય ઘંટી, ઝલ્લ,
ચુલ્લક, જલદિદહ અને સાવરણીના આરંજમાં
પ્રવર્તનાર અને સમુદ્રફેન જેવા સફેદ
વસ્ત્રના વેપવડે ઝલ્લ એવા ગચ્છને સેવવો
નહીં, એવું ગદ્યાચાર સૂત્રનું ફરમાન છે.

ઠે. ત્યાં નિર્જરા થને મોક્ષનો તફાવત દર્શાવતાં નિર્જરાને દેશકર્મદાયરૂપ થને મોક્ષને સર્વકર્મદાયરૂપ ઘતાવેલ ઠે.

॥ તથાહિ ॥

મહાનનુજાવઃ પ્રજાવો યસ્યાસો મહાનુજાવઃ તત્ર ગઢે વસતાં વાસંકુર્વતાં નિર્જરા દેશકર્મદાયરૂપા ઉપલક્ષણત્વાત્ સર્વકર્મદાયરૂપો મોક્ષો જનવતીતિ શેષઃ ॥

પ્રશ્ન ૧૭૬. એકી વચ્ચે વાવીશ પરીપદ વેદવામાં આવે કે નહીં ?

ઉત્તર. નવમા ગુણસ્યાન સુધી સર્વ પરીપદનો સંજ્ઞા ઠે, પણ વેદવામાં તો વીશજ પરીપદ આવે ઠે; કારણકે જે સમયમાં શીતનો અનુજાવ કરે તે સમયમાં ઉપલક્ષણ વેદે નહીં, થને જે સમયમાં ઉપલક્ષણના અનુજાવ હોય તે સમયે શીતલ

थइ गमन करवानुंआवी पने त्यारे साधु
साध्वीए वेमांथी कयो रस्तो खेवो ?

उत्तर. जलमां माटी अने त्रसादि
अनेक जीवोनो संजव होवाची जलमार्ग
ठोरी स्थलमार्ग उपर चालवुं.

प्रश्न १७७. सचित माटी के वन-
स्पति सिवायनो मार्ग न होय तो केम
करवुं ?

उत्तर. वनस्पतिमां पण तेज पूर्वोक्त
दोपनो संजव होवाची त्यां न चालतां
मृथ्वी उपर चालवुं.

प्रश्न १७८. सचित माटी के त्रस
जीववालो रस्तो होय तो क्यां जवुं ?

उत्तर. त्रस जीव रहित थयवा वि-
रल त्रस जीववाला मार्गे यलार्थी जवुं;
पण जो निरंतर त्रस जीव प-
थराइ गया होय तो मृत्तिकावाला
मार्गे जवुं.

નસ્પતિના ગમ્યમ્ હૃદયે નિયમાદ્વન-
સ્પતિસન્નાવાત્ ॥ ૪ ॥

પ્રશ્ન ૧૯૧. ગીતાર્થ મુનિ કોને
કહેવા ?

ઉત્તર. વર્તમાન કાલમાં જે શ્રુતજ્ઞાન
વર્તે છે તેનો ગુરુ પરંપરાથી અર્થ ગ્રહણ
કરનાર ઇચ્છે અર્થ નિશ્ચય કરનાર ગી-
તાર્થ કહેવાય છે.

॥ ઉક્તં ચ ગચ્છાચારટી-
કાયામ્ ॥

વર્તમાનકાલે યત્સૂત્રં વર્તતે તસ્ય
ગુરુપરંપરયા ગૃહીતાર્થાઃ વિનિશ્ચિતા-
ર્થાઃ ગીતાર્થા જવંતિ ॥

પ્રશ્ન ૧૯૨. સાધુજીને વિચરતાં કદાપિ
રસ્તામાં નાવ પ્રમુખથી ઉતરયા
તેવું નદી આદિકનું જલ આવે ત્યારે કેમ
કરવું ?

॥ १ ॥ सढजोयणवकेणं, थलेण ले-
 वोवरिं च वजेइ ॥ अढजोयणलेवेण
 १ संघट्टेणगजोयणेणं च ॥ १ ॥ १ ॥
 एगजोयणथलेणं, संघट्टेणढजोयणे-
 ण मुणी ॥ लेवं वज्झइय तहा, घट्टं
 अढजोयण थलेण ॥ ३ ॥ एवं म-
 ग्गाजावे, नावाइहिं पि कारणे मुणि-
 णो ॥ गच्छंतस्स वि दोसो, न कोवि
 जणिज्ज जिणंदेहिं ॥ ४ ॥

प्रश्न १९३. गुरुने वंदन करवाथी शे
 लाज ?

उत्तर. गुरुने वंदना करवाथी अच्यं-
 तर तपनो लाज ठे, कारण के ते विनय-
 रूप ठे. एबुं श्रीमलयगिरिनिर्मित
 आवश्यकवृत्तिना प्रथम खंरुमां द-
 शाब्दुं ठे.

॥ तथाहि ॥

नामस्थापनाद्व्याणि तात्त्विकानि
 जावमंगलांगत्वात् तदंगता च तत्
 परिणामकारणत्वात् ॥ तथाहि ॥ मं-
 गलाभिधानं सिद्ध्यभिधानं चोप-
 श्रुत्य जगददर्हत्प्रतिमां वा दृष्ट्वा जू-
 तयतिजावं ज्वययतिजावं वा शरीरं
 चोपलब्धोपजायते प्रायः कस्याप्या-
 सन्नमुक्तिगामिनः सम्यग्दर्शनादिरू-
 पजावमंगलपरिणामः ॥ उक्तं च ॥
 अह्वा नामं ठवणा, द्वाइं जावमं-
 गलंगाइं ॥ पाएण जावमंगल, परि-
 णामनिमित्तजावातो ॥ १ ॥

प्रश्न १९७. चट्टथोने फायदो थने
 नुकशान शार्थी पहांचे ठे ?

उत्तर. चट्टथोने फायदा नुकशाननां

प्रश्न १९७. केटलाएक परवादीउ शब्दने आकाशनो गुण माने ठे ते समीचीन ठे के नहीं ?

उत्तर. शब्दने आकाशनो गुण मानवो छुरस्त नथी, कारणके तेम मानवाधी शब्दनी अंदर अमूर्ततानो प्रसंग आवे ठे. ए स्वतः सिद्ध ठे के जे वस्तुनो जे गुण होय ते वस्तुना समान धर्मवालो होय ठे. जेमके आत्मा अरूपी ठे तो तेनो ज्ञान-गुण पण अरूपी ठे. एवी रीते शब्द पण जो आकाशनो गुण होय तो आकाश अमूर्त होवार्थी तेनो गुण जे शब्द ते पण अमूर्त होवो जोइए; परंतु तेनुं छद्मण इहां लागु न परवार्थी आ वायत सयौक्तिक नथी. (मूर्तिविरहोऽयमूर्तता) ए अमूर्तनुं छद्मण ठे; अने शब्दमां तो मूर्तिविरह ठे नहीं, कारणके तेनो स्पर्श थाय ठे. तेज वातनी सावीती आपे ठे के स्पर्श-

આધાતથી ગિરિગુફાદિકમાં દરેક વિ-
 શાળ ફેલાતા શબ્દોને આપણે સાંજણી
 ઢીણ, તેથી તે સ્પર્શવાલા સિદ્ધ થાય છે;
 અને સ્પર્શવાલા હોવાથી તે મૂર્તિમાન
 પણ છે. (રૂપસ્પર્શાદિસન્નિવેશો મૂર્તિઃ)
 એવું વચન છે. તેથી કેવી રીતે તેઓ શ-
 બ્દોનું આકાશગુણત્વ સિદ્ધ કરે છે એ
 અમે સમજી શકતા નથી. અપરંચ આ-
 કાશ એક છે કે અનેક? જો એક છે તો હાલ
 યોજનથી પણ શબ્દ સંજણાવો જોઈએ, કા-
 રણકે આકાશમાં એકત્વ અને શબ્દમાં ત-
 દ્વગુણતા હોવાથી નિકટ દૂરાદિ જ્ઞેદનો અ-
 જાવ છે. જો અનેક આકાશ છે એમ
 માનવામાં આવે તો વદનદેશમાં રહેલો
 તે શબ્દ ઘીંઝી જગાળ રહેલા ઓતા-
 જનો શી રીતે સાંજણી શકે ? કેમકે
 મુખસ્થાનસ્ય આકાશના ગુણત્વવાલા તે
 શબ્દોનો સાંજણનારના કર્ણગત આકા-

કોને કહો ઠો ? શું પૃથ્વી પ્રમુખનો રૂ-
 પાદિ સાથે જેમ સંબંધ છે તેમ આપ-
 સમાં એકમેક સાથે લોલી જાવથી ર-
 હેયું તેને કહો ઠો ? જો એમ કહો તો
 તે ઘની શકે તેમ નથી. કેમકે શબ્દનો
 આકાશગુણ ગગન સાથે એકમેક લોલી
 જાવથી કોઈને પણ સ્વીકૃત નથી. પણ
 એમ કહેવામાં આવે કે શબ્દ આકા-
 શમાં માહુમ પડે છે, તેથી આકાશનો
 ગુણ કહીએ ઠીએ. પણ ત્યારે તો આકા-
 શમાંના તૂલને પણ ગગનનો ગુણ કહો,
 કેમકે તે અર્ક તૂલ પણ આકાશમાં ઉ-
 પલબ્ધમાન થાય છે. તેમાં પણ એમ ક-
 હેયા માગશો કે અર્ક તૂલાદિકતું તો
 પરમાર્થથી જૂમ્યાદિ સ્થાન છે અને આ-
 કાશમાં તો વાયુસંચારથી ઉપલબ્ધ થા-
 ય છે. જો એમ છે ત્યારે તો અમે પણ
 અલબ્ધ કહી શકીએ ઠીએ કે શબ્દનું

शब्दोने फोनोमाफमां उतारवामां आख्या
वे ते ण्ण आपे वे.

॥ तदुक्तं आवश्यकवृत्तौ श्रीम-
न्मलयगिरिपूज्यैः ॥

केचित्पुनः श्रोत्रेन्द्रियस्य प्राप्य-
कारितामप्यज्युपगच्छंतः शब्दस्यांबर-
गुणत्वं प्रतिपन्नास्तदश्वीवमाकाशगु-
णतायां शब्दस्याऽमूर्तत्वप्रसक्तेः । यो
हि यद्गुणः स तत्समानधर्मा यथा
ज्ञानमात्मनस्तथा ह्यमूर्त आत्मा त-
तस्तद्गुणो ज्ञानमप्यमूर्तमेव । एवं
शब्दोऽपि यथाकाशगुणस्तथाकाश-
स्याऽमूर्तत्वात् शब्दस्याऽपि तद्गुण-
त्वेनाऽमूर्तता भवेत् । न चाऽसौ यु-
क्तिसंगता तल्लक्षणायोगात् । मूर्ति-
विरदो ह्यमूर्तता । न च शब्दानां मृ-

त् ततः कथमिवाकाशगुणत्वं श-
 श्नामुपपत्तिमत् । अपि च । तदा-
 तशमेकमनेकं वा यद्येकं तर्हि योज-
 नवदादपि श्रूयेत आकाशस्यैकत्वेन
 शब्दस्य तदुणतया दूरासन्नादिजेदा-
 ज्ञावात् अथानेकमेवं सति वदनदेश
 एव विद्यत इति कथं त्रिदेशवर्तिजिः
 श्रोतृजिः श्रूयते । वदनदेशाकाशगु-
 णतया तस्य श्रोतृगतश्रोत्रेंद्रियाकाश-
 संबंधाज्ञावात् । अथ श्रोत्रेंद्रियाकाश-
 संबन्धतया तद्वृणमन्युपगम्यते तत्र
 श्रेयानाकाशगुणत्वान्युपगमः । न-
 न्वाकाशगुणत्वमंतरेण शब्दस्याव-
 स्थानमेव नोपपद्यते । अवश्यं हि प-
 दार्थेन स्थितिमता ज्वितव्यं । त-
 रूपस्पर्शरसगंधानां पृथि-

संचार्यमाणत्वात् । यद्येवं तर्हि शब्द-
 स्याऽपि परमार्थतः स्थानं श्रोत्रादि
 यत्पुनराकाशेऽवस्थानं तद्वायुना सं-
 चार्यमाणत्वात् । तथाहि यतो यतो
 वायुः संचरति ततस्ततः शब्दोऽपि
 गच्छति । वातप्रतिकूलं शब्दस्याऽ-
 श्रवणात् ॥ उक्तं च प्रज्ञाकरगुप्तेन ॥
 यथा च प्रेर्यते तूलमाकाशे मातरि-
 श्वना ॥ तथा शब्दोऽपि किं वायोः
 प्रतीपं कोऽपि शब्दवित् ॥ १ ॥ त-
 न्नाकाशगुणः शब्दः किंतु पुञ्जल-
 मय इति ॥

प्रश्न १९९. गुरुत्वमु अने अगुरुत्वमु
 ते शुं ?

उत्तर. जैन शासनमां मुख्यत्वे वे
 नय ठे. एक व्यवहार अने बीजो नि-

નિશ્ચય નય એવું કહે છે કે કોઈ પણ વસ્તુ એકાંતે સર્વથા જારે નથી, કારણકે પાપાણાદિક જારે વસ્તુનું પણ પ્રયોગથી ઝાઝ્વાદિ ગમન દેખાય છે. એકાંતે સર્વથા હલકી चीज પણ કોઈ નથી. કેમકે અત્યંત લઘુ એવા વાયુ આદિકનું પણ કરતારુનાદિકથી અધોગમનાદિ દેખાય છે. તેથી ગુરુલઘુ અને અગુરુલઘુ એવા બેજ પ્રકારે વસ્તુ છે. તેમાં જે પૃથ્વી પર્વતાદિ ઘાદર પદાર્થ છે તે સર્વ ગુરુલઘુ છે; તે સિવાય જાપા, શ્વાસોદ્વાસ અને મનોવર્ગણાદિક તથા પરમાણુ છલ્લણુક અને આકાશાદિક એ સર્વ અગુરુલઘુ છે.

॥ પ્રોક્તં ચ પૂર્વોક્તાવશ્યકવૃત્તૌ ॥

इह द्वौ नयो व्यवहारनयो निश्चयनयश्च । तत्र व्यवहारनयः प्रादु चतुर्धा ऽव्यं । तद्यथा ॥ किंचिद्गुरु

रपि वाय्वादेः कस्ताडनादिना अधो-
 गमनादिदर्शनात् तस्माद्द्विविधमेव
 वस्तु तद्यथा ॥ गुरुलघु अगुरुलघु
 च । तत्र यद्वादरं नूनूधरादिकं तत्सर्वं
 गुरुलघु शेषं तु जापाप्राणापानम-
 नोवर्गणादिकं परमाणुष्वणुकव्यो-
 मादिकं च सर्वमगुरुलघु ॥ उक्तं च
 निष्ठयतो सधगुरुं सधलहुं वा न
 विद्यए दधं ॥

वायरमिह गुरुलघुयं, अगुरुलहुं
 सेसयं दधं ॥ १ ॥ तत्रेयं गाथा नि-
 श्रयनयमतेन ॥

प्रश्न २००. मनःपर्यवज्ञानी घटप-
 टादि पदार्थने देखे के नहीं ?

उत्तर. मनःपर्यवज्ञानवान् यद्यपि
 मनोद्रव्य सूक्ष्म ठे तोपण देखी शके

॥ તથા ॥

શ્રીદેમાચાર્યાઃ પ્રથમાનુયોગં દે-
વતાપ્રસાદાલ્લબ્ધ્વેકરાત્રાવઽવધાર્યં ચ
તદનુસારેણ ત્રિષટ્ઠિચરિત્રાણિ જંગ-
શુરિતિ ॥

પ્રશ્ન. ૨૦૨ હંસ સમાન શિષ્ય કેવો
હોય ?

ઉત્તર. હંસ જેમ દ્વીર અને નીર
એકત્ર મળેલું હોય તોપણ તેમાંથી જ-
લનો ત્યાગ કરી છુદ્ધ પીણ છે. તેવી
રીતે શિષ્ય પણ જે ગુરુના અનુપયોગથી
સંજવિત દોષોનો ત્યાગ કરી કેવલ ગુણો-
નેજ ગ્રહણ કરે તે હંસ સમાન હોઈ એ-
કાંતે યોગ્ય ગણાય છે.

॥ તથોક્તં નંદીસૂત્રપર્યાયવૃત્તૌ. ॥

યથા હંસઃ દ્વીરમુદકમિશ્રિતમપિ
ઉદકમઽપહાય દ્વીરમાપિવતિ તથા

॥ ઉક્તંચ ॥

અંવતણેણ જીહાણ

કૂચિયા હોઈ સ્ત્રીરમુદયંમિ ॥

હંસો મોતૂણજલં

આપિવયઈ પયં તહ સુસીસો ॥ ૨ ॥

પ્રશ્ન ૨૦૪. સાધુઓ અતિચાર દોષની વિશુદ્ધિ માટે હમેશા દિવસ અને રાત્રિના અવસાનમાં પ્રતિક્રમણ કરે છે. ઠતાં પશ્ચિમ બોમાંસી અને સંવઘરી પ્રતિક્રમણ શામાટે કરતા હશે ?

ઉત્તર. જેમ કોઈ માણસ તેલ આમલા અને જલાદિકથી શરીરનો સંસ્કાર કરી નાહ્યો હોય તોપણ ધૂપ વિલેપન અને ઝૂપણ વસ્ત્રાદિવગ્ને ઉત્તરકરણ કરે છે. એવી રીતે સાધુએ પણ દિવસના પ્રતિક્રમણથી વિશુદ્ધ ચારિત્ર્યંત હોય છે, તથાપિ પશ્ચિમ પ્રમુખ વિશેષ પ્રતિક્રમણથી ઉત્તરકરણ કરે છે. વસી જેમ ઘરને પ્રતિદિન

शिष्योऽपि यो गुरोरनुपयोगसंज्ञवान्
दोषानऽवधूय गुणानेव केवलानाऽऽद-
त्ते स हंससमानः स च एकांतेन योग्यः

प्रश्न १०३. हंस जलमां मछी गण्डा
डुधने पण शी रीते जुहुं करी शके ठे
के जेथी फक्त डुधनेज पीए ठे ने पा-
णीने पीतो नथी.

उत्तर. हंसनी जीजमां खटाशनी द-
याती होवार्थी डुधना कूचा यइ जुदा
पमे ठे. तेथी ते केवल हीरपान पण
करी शके ठे.

॥ तदुक्तं नंदीसूत्रपर्यायवृत्तौ ॥

ननु हंसः क्षीरमुदकमिश्रितमऽपि
कथं विनक्ती करोति येन क्षीरमेव के-
वलमापिबति न तूदकमित्युच्यते ।
तज्जिह्वायामऽम्बुत्वेन क्षीरस्य कू-
र्चिकानृत्य पृथग् जवनात् ॥

પ્રશ્ન ૨૦૫. તિથિ અને વારના સં-
યોગે સિદ્ધિયોગ કેવી રીતે થાય છે ?

ઉત્તર. શુક્રવારે પદ્મો, ઠઠ અને અ-
ભીષારસ હોય તો સિદ્ધિયોગ થાય છે.
બુધવારે ઘીજ, વારસ અને સાતમ હોય
તો સિદ્ધિયોગ થાય છે. મંગલવારે
ત્રીજ, તેરસ અને આઠમ હોય તો સિદ્ધિ-
યોગ થાય છે. શનિવારે ચોથ, ચોદશ
અને નોમ હોય તો સિદ્ધિયોગ થાય છે.
ગુરુવારે પાંચમ, દશમ અને પૂનમ હોય તો
સિદ્ધિયોગ થાય છે.

॥ તથાહિ ॥

શુક્રે નંદા બુધે જ્ઞા, જયા ચ
દ્ધિતિનંદને । શનો રિક્તા ગુરૌ પૂર્ણા ।
સિદ્ધિયોગાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ॥ ૨ ॥

પ્રશ્ન ૨૦૫. તિથિ અને વારના સં-
યોગે સિદ્ધિયોગ કેવી રીતે થાય છે ?

ઉત્તર. શુક્રવારે પદ્મો, ઠઠ અને અ-
ગીયારસ હોય તો સિદ્ધિયોગ થાય છે.
બુધવારે વીજ, વારસ અને સાતમ હોય
તો સિદ્ધિયોગ થાય છે. મંગલવારે
ત્રીજ, તેરસ અને આઠમ હોય તો સિદ્ધિ-
યોગ થાય છે. શનિવારે ચોથ, ચૌદશ
અને નોમ હોય તો સિદ્ધિયોગ થાય છે.
ગુરુવારે પાંચમ, દશમ અને પૂનમ હોય તો
સિદ્ધિયોગ થાય છે.

॥ તથાહિ ॥

શુક્રે નંદા બુધે જ્ઞા, જયા ચ
ક્ષિતિનંદને । શનો રિક્તા ગુરો પૂર્ણા ।
સિદ્ધિયોગાઃ પ્રકીર્તિતાઃ ॥ ૨ ॥

। इति तपगठगगनंगणदिनमणि-
 श्रीविजयानंदसूरीश्वरशिष्यपंक्ति-
 तश्रीब्रह्मीविजयजिठिष्यहंस-
 विजयविरचिता प्रश्नोत्तरपु-
 ष्पमाला संपूर्णा लिखिता
 च प्रथमपट्ट्यासश्रीसंप-
 द्विजयगणिना संवत् ०
 १९६३ माघशुक्ल-
 दशम्याम् ॥

प्रमादाद्वा मतेर्मायात्,
 प्रोक्तमुत्सूत्रमत्र यत् ॥
 तन्मिथ्यादुष्कृतं मेऽस्तु,
 शोधनीयं च धोधनेः ॥ १ ॥

